

ПРЕДЛОГ:

**СТРАТЕГИЈА НАУКЕ, ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
И ИНОВАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 2026. ДО 2030. ГОДИНЕ**

1. УВОД	5
2. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	6
2.1. САЖЕТАК НАЛАЗА ВРЕДНОВАЊА ПРЕТХОДНЕ СТРАТЕГИЈЕ.....	6
2.2. ПЛАНСКА ДОКУМЕНТА.....	7
2.2.1. Национални правни оквир и развојне стратегије у Републици Србији	7
2.2.2. Међународни оквир за доношење Стратегије.....	14
Усклађеност са политиком и легислативом ЕУ	16
2.2.3. Регионални оквир	17
2.3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	19
2.3.1. Институционални оквир и људски ресурси	21
2.3.2. Финансирање науке и улагања у истраживање и развој	26
2.3.3. Финансирање науке и иновација	28
2.3.4. Стратешке инвестиције у научноистраживачку инфраструктуру и технолошку модернизацију	31
2.3.5. Улагања у научноистраживачку инфраструктуру.....	32
2.3.6. Резултати научноистраживачког рада	32
2.3.7. Технолошки и друштвени допринос научноистраживачког рада	35
2.3.8. Међународна сарадња	37
2.4. Технолошки токови у свету и Републици Србији.....	45
2.4.1. Тематске области и истраживања неких најразвијенијих земаља.....	46
2.4.2. Тематске области од значаја за Републику Србију	46
2.4.3. Приоритетне технологије које имају шири економски и друштвени значај.....	53
2.5. АНАЛИЗА КЉУЧНИХ ИЗАЗОВА И ШАНСИ У ОБЛАСТИ НАУЧНОГ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	56
3. ВИЗИЈА	60
4. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ	61
4.1 Општи циљ Стратегије.....	61
4.2. Посебни циљеви Стратегије	61
5. МЕРЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ.....	65
5.1 Опис мера за остваривање циљева стратегије	65
ПЦ 1 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју	65
Мера 1.1. Свеобухватни преглед иновационих активности у Србији	65
Мера 1.2. Јачање капацитета за трансфер технологије и развој пословања.....	66
Мера 1.3. Подстицање сарадње науке, привреде и јавног сектора.....	67

Мера 1.4. Развој и спровођење програма акцелерације и комерцијализације резултата истраживања	68
Мера 1.5. Интеграција научних резултата у решавање друштвених изазова и развој јавних политика	68
ПЦ 2 – Унапређење научне изврсноности истраживача и квалитета научноистраживачког рада	69
Мера 2.1. Унапређење научне изврсноности.....	69
Мера 2.2. Континуирана подршка врхунским истраживачким пројектима	69
Мера 2.3. Развој и унапређење истраживачких компетенција и каријерних путева	70
Мера 2.4. Имплементација програма за задржавање младих талената у земљи	71
Мера 2.5. Привлачење научних кадрова из дијаспоре и иностранства.....	72
Мера 2.6. Подизање капацитета запослених у НИТРА и радним телима НИТРА за ефикасније спровођење научних политика и програма	72
Мера 2.7. Привлачење нових извора финансирања с циљем повећања улагања у науку	73
ПЦ 3 – Јачање међународне позиције и интеграције српске науке	74
Мера 3.1. Подршка учешћу академског и привредног сектора у међународним научноистраживачким програмима и фондовима	74
Мера 3.2. Унапређење међународне научне сарадње и промоција научне дипломатије	75
Мера 3.3. Интеграција у међународне истраживачке инфраструктуре	76
ПЦ 4 – Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања	76
Мера 4.1. Повећање међусекторске интердисциплинарности	77
Мера 4.2. Јачање истраживања у идентитетским наукама, очување и дигитализација културне баштине	78
Мера 4.3. Унапређење друштвене релевантности истраживања.....	78
ПЦ 5 – Развој друштвених и хуманистичких наука у домену јавних политика и стратешких циљева Републике Србије.....	79
Мера 5.1. Уважавање специфичности приликом вредновања резултата истраживања и научног доприноса у области друштвених наука.....	80
Мера 5.2. Усмеравање друштвених наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа	80
Мера 5.3. Унапређење видљивости резултата научних истраживања у области друштвених наука.....	81
Мера 5.4. Јачање капацитета друштвених наука за креирање јавних политика	82
Мера 5.5. Усмеравање хуманистичких наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа	82
Мера 5.6. Очување и дигитализација културне баштине.....	83

Мера 5.7. Интердисциплинарна сарадња и међународна видљивост.....	83
ПЦ 6 – Унапређење управљања, ефикасности и одрживости система науке.....	84
Мера 6.1. Јачање управљачких и институционалних капацитета научноистраживачких организацја.....	84
Мера 6.2. Удруживање капацитета и тематска специјализација ради повећања ефикасности и конкурентности система	85
5.1 Анализа ефеката мера	86
Ефекти мера у оквиру ПЦ 1 – Унапређење модела научне изврсности истраживача и квалитета научноистраживачког рада.....	86
Ефекти мера у оквиру ПЦ 2 – Развој и јачање истраживачког рада	86
Ефекти мера у оквиру ПЦ 3 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју.....	87
Ефекти мера у оквиру ПЦ 4 – Јачање међународне позиције и интеграције српске науке	87
Ефекти мера у оквиру ПЦ 5 – Унапређење положаја друштвених и хуманистичких наука.....	87
5.1. Анализа ризика	88
6. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ	88
7. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ	88
8. АКЦИОНИ ПЛАН.....	Error! Bookmark not defined.

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

1. УВОД

У савременом друштву, заснованом на знању, наука представља један од кључних стубова одрживог развоја, економског раста и унапређења квалитета живота. Наука обухвата широк спектар истраживања, од фундаменталне науке, која има за циљ стварање и ширење знања, до примењене науке, која је мост ка технолошким променама. Све научне области, од природних наука и математике, до инжењерства, медицине, биотехнологије, друштвених и хуманистичких наука, подједнако учествују у овом процесу. Наука и технологија представљају основне покретаче дугорочног и одрживог привредног раста, иновативности, конкурентности и друштвеног развоја. Примена научно-технолошких решења у привреди омогућава раст продуктивности, стварање иновативних производа и услуга, креирање нових привредних сектора и привлачење нових инвестиција. Истовремено, наука доприноси повећању квалитета живота и изградњи инклузивнијег и еколошки одрживог друштва. Улога науке је нарочито наглашена у светлу глобалних изазова као што су климатске промене, дигитализација, енергетска криза и здравствене претње. Наука пружа кључне одговоре за решавање ових сложених проблема, развијајући нове технологије и решења која подржавају одрживи развој и социјалну правду.

Да би научно-технолошке активности у пуној мери допринеле развоју и отпорности друштва, неопходно је њихово стратешко усмеравање и континуирано праћење. Због тога ***Стратегија науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије за период од 2026. до 2030. године*** представља кључни документ којим се утврђују приоритети и циљеви будућег развоја науке и технологије. Стратегија је усмерена на успостављање стабилног и одрживог научноистраживачког система, унапређење изврности у науци и њеног значаја путем утицаја на решавање друштвено-економских изазова.

Стратегија за науку и технолошки развој доноси се као јединствен документ који обухвата науку, технолошки развој и иновације. Израда документа спроведена је у сарадњи са надлежним органима државне управе, научноистраживачким организацијама, привредним сектором, организацијама иновационог екосистема и другим релевантним заинтересованим странама. У процес израде документа биће укључене и циљне групе од значаја за систем науке, технологије и иновација, како би се обезбедила потпуна усаглашеност стратешких циљева са потребама корисника политика.

Република Србија је у досадашњем периоду, кроз бројне програме међународне сарадње, постигла значајну интеграцију у глобалне научне процесе. Стратегија ће омогућити даље јачање њене улоге у међународној научној заједници.

Стратегија научно-технолошког развоја Србије 2021–2025 „Моћ знања” дефинисала је науку и истраживање као темељ друштвеног развоја. У претходном стратешком периоду унапређена је истраживачка инфраструктура, ојачана међународна сарадња и повећан број истраживача. Међутим, и даље постоје бројни изазови, који подразумевају већа улагања у истраживање и развој, јачање сарадње науке и привреде, задржавање младих талената и унапређење система процене и вредновања научних резултата.

Основна порука ове стратегије је „**Одговор науке на изазове савременог друштва**“. Овом стратегијом стварају се услови за јачање науке, њене улоге и значаја у друштву, како би научноистраживачка делатност могла да створи видљиве и применљиве резултате од значаја за одрживи развој Републике Србије. Посебна пажња усмерава се на привлачење младих и

талентованих истраживача и на њихово задржавање у земљи, путем стварања повољних услова за научноистраживачки рад, као и на примени мера које доприносе смањењу одлива научноистраживачког кадра, са којим се суочава већина малих земаља.

Стратегија се заснива на принципима рационалног и промишљеног управљања, који подразумевају потпуно коришћење свих расположивих ресурса и сврсисходно и ненаменско трошење средстава. Потребно је да се систематски подстиче и награђује извршност у науци на основу јасно дефинисаних критеријума, према оствареним, мерљивим и применљивим резултатима. На тај начин вреднује се квалитет и подстиче мотивација за бављење науком, а наука кроз мерљиве и применљиве резултате доприноси одрживом развоју Републике Србије.

Да би се остварио основни циљ Стратегије, који се огледа у унапређењу здравља грађана, просперитета и благостања, као и осигурања народне одбране, потребно је да она буде усаглашена са другим националним, регионалним и европским стратегијама, укључујући и стратегију којом се утврђују приоритетне области паметне специјализације.

Правни основ за доношење Стратегије

Стратегија је донета у складу са чланом 38. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/2018) и чл. 10. и 11. Закона о науци и истраживањима („Службени гласник РС“, бр. 49/19 и 108/25). Израду стратегије је координирало Министарство науке, технолошког развоја и иновација, уз активну сарадњу и консултације са широким кругом заинтересованих страна. Стратегија интегрише савремене глобалне и европске трендове у науци, технологији и иновацијама, укључујући зелену и дигиталну трансформацију, вештачку интелигенцију и друге кључне области од стратешког значаја за Републику Србију. Приликом израде Стратегије узети су у обзир кључни изазови и недостаци идентификовани у научноистраживачком систему Републике Србије, као и резултати евалуације претходног стратешког оквира, што омогућава континуитет и јасно усмеравање ка његовом даљем унапређењу. Стратегија је усмерена на јачање научне извршности и релевантности, са јасно дефинисаним циљевима који одговарају на тренутне и будуће изазове, и у потпуности је усклађена са потребама друштва и привреде Републике Србије.

2. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

2.1. САЖЕТАК НАЛАЗА ВРЕДНОВАЊА ПРЕТХОДНЕ СТРАТЕГИЈЕ

Евалуација Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године показала је да је планирано повећање броја истраживача и јачање истраживачких каријера остварено јер је забележен раст броја запослених истраживача, укључујући високо учешће жена. У односу на питање међународне сарадње и интеграције у истраживачки простор ЕУ, планирано учешће у програмима ЕУ (Хоризонт Европа, COST, ЕУРЕКА) је остварено, кроз повећано учешће и видљивост Србије у европским истраживачким програмима.

Укупни ефекти Стратегије, разврстани по позитивним и ограниченим ефектима, су:

позитивни ефекти: раст буџетских издвајања, јачање истраживачке базе, боља међународна интеграција;

ограничени ефекти: слабији утицај на привредне иновације, недовољна комерцијализација резултата истраживања, изостанак систематске завршне евалуације.

Општи закључак је да је претходна стратегија допринела стабилизацији и јачању система науке, али није у потпуности остварила амбициозне циљеве трансформације у иновационо вођену економију. Кључни структурни циљеви су делимично остварени, док су оперативни циљеви (људски ресурси, програми) у већој мери испуњени, с тим што се констатује да су у периоду трајања те стратегије наступиле и непредвиђене спољне околности као што је Пандемија COVID-19 која је додатно усложнила постојеће изазове.

2.2. ПЛАНСКА ДОКУМЕНТА

2.2.1. Национални правни оквир и развојне стратегије у Републици Србији

За израду ове стратегије релевантна су секторска и међусекторска планска документа која доприносе развоју науке и технологије у Републици Србији. Оквир за њено доношење садржан је како у националним правним актима и планским документима, тако и у међународним планским документима.

Законодавни оквир релевантан за доношење Стратегије дефинисан је Законом о науци и истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 49/19 и 108/25), Законом о фонду за науку Републике Србије („Службени гласник РС”, број 95/18), Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС”, број 129/21) и Законом о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18). Осим закона, национални оквир за доношење Стратегије укључује и следеће стратешке документе: Стратегију паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године („Службени гласник РС”, бр. 21/20 и 96/23), Стратегију развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 5/25), Стратегију развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године („Службени гласник РС”, број 63/21), Стратегију индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 35/20), Стратегију за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 9/23), Реформску агенду Републике Србије за период од 2024. до 2027. године и Стратегије и плански документи Министарства енергетике и рударства.

Циљеви реализације научноистраживачке делатности прописани су чланом 8. Закона о науци и истраживањима, и подразумевају:

- стварање нових знања ради подстицања друштвеног, технолошког, културног, уметничког и економског развоја, повећања друштвеног производа и подизања стандарда грађана и квалитета живота;
- очување и унапређење општег фонда знања, као услова за разумевање, јачање и допринос светским развојним процесима;
- унапређење укупних научноистраживачких капацитета (људских ресурса и институција);
- подизање општег нивоа технологија у привреди и обезбеђивање конкурентности робе и услуга на домаћем и светском тржишту;
- јачање међународне научне сарадње и допринос у регионалном, европском и глобалном истраживачком простору;
- подршка стварању иновација за привреду, трансферу технологија и јачању инжењерских капацитета са циљем стварања иновација за привреду, трансферу технологија и јачању

инжењерских капацитета са циљем стварања компаративних предности на глобалном тржишту и промоција предузетништва;

- унапређење и ширење културног и уметничког амбијента и стваралачког образовања, са циљем очувања и афирмације националног идентитета као дела цивилизацијске баштине и системско подстицање сарадње између институција, као и мобилност истраживача, односно истраживачког и административног особља у оквиру српског, регионалног, европског и глобалног истраживачког простора.

Чланом 10. Закона о науци и истраживањима прописано је да стратегију научног и технолошког развоја Републике Србије доноси Влада ради планирања и остваривања дугорочних стратешких циљева, приоритета и праваца научног и технолошког развоја Републике Србије, на основу предлога министарства надлежног за научноистраживачку делатност и у складу са законом којим се уређује плански систем.

Закон о науци и истраживањима у члану 11. став 1. прописује да се „Стратегија усаглашава са стратегијом општег привредног и друштвеног развоја Републике Србије, као и другим националним, регионалним и европским стратегијама, укључујући и стратегију којом се утврђују приоритетне области паметне специјализације”.

Чланом 11. став 2. Закона о науци и истраживањима дефинисан је садржај Стратегије:

- стање у области научноистраживачке делатности;
- циљеви који се у области науке и технолошког развоја желе постићи на нивоу Републике Србије;
- приоритети и правци научног и технолошког развоја;
- циљана средства за науку и истраживања, која се издвајају из буџета и привреде, изражена као проценат бруто националног дохотка Републике Србије;
- научне области и уже научне дисциплине као и интердисциплинарни и мултидисциплинарни правци које треба посебно развијати и материјално подржавати ради достизања циљева у развоју Републике Србије;
- приоритетне потребе у наци и технолошком развоју и приоритети улагања у научноистраживачке програме;
- материјални и системски предуслови за реализацију Стратегије;
- динамика и фазе реализације;
- мере за спровођење Стратегије и управљање њеном реализацијом;
- други елементи од значаја за спровођење Стратегије, као и
- приоритети за координацију рада Фонда за науку Републике Србије и мреже институција.

Истим законом, у члану 12. прописано је да се општи интерес у научноистраживачкој делатности остварује путем програма институционалног финансирања и других програма од општег интереса у складу са законом, као и путем пројектног финансирања преко Фонда за науку Републике Србије у складу са законом којим се уређује рад тог фонда. Чланом 3. Закона о фонду за науку прописано је да се научноистраживачке и развојне активности реализују преко научних, технолошких и развојних програма у оквиру којих се реализују пројекти, ради остваривања циљева садржаних у стратегији научног и технолошког развоја Републике Србије. Истом одредбом је предвиђено да се финансирање пројеката спроводи на начин којим се обезбеђује конкурентност и квалитет резултата, ефикасност примене истраживања, отвореност и доступност резултата програма и пројеката, као и развој научних кадрова, интеграцију у

међународне научне и технолошке пројекте и системе, сарадњу са научном дијаспором, привредним сектором и уређивање својинских права на резултатима истраживања, заштита интелектуалне својине и ауторских права, као и заштиту података.

Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС“, број 129/21) уређују се циљеви и организација примене научних сазнања, техничких и технолошких знања и проналазаштва у функцији унапређења производа, процеса и услуга као покретача развоја Републике Србије, а посебно субјекти националног иновационог система, организација и надлежност Фонда за иновациону делатност, финансирање иновационе делатности и економске подстицајне мере и регистар субјеката националног иновационог система. Иновационим политикама које су садржане у документима јавне политике, а које Влади предлаже Министарство надлежно за научноистраживачку делатност, технолошки развој и иновациони систем, обезбеђују се системски услови за стварање, развој и примену иновација. Министарство надлежно за научноистраживачку делатност, технолошки развој и иновациони систем одговорно је за утврђивање и реализацију иновационих политика, подстицање развоја иновационе делатности, трансфера знања и технологија у привреду, као и за развој и унапређење националног иновационог система у Републици Србији.

Законом о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) уређује се плански систем Републике Србије, односно управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинка тих прописа. Чланом 13. Закона о планском систему дефинисано је да стратегија, по правилу, има један општи циљ и до пет посебних циљева који доприносе остварењу тог општег циља, при чему се мора посебно водити рачуна да циљеви буду јасно одређени, мерљиви, прихватљиви, реални и временски одређени. Истим чланом се дефинише обавезна садржина стратегије која мора имати следеће елементе: визију, преглед и анализу постојећег стања, опште и посебне циљеве, мере за постизање општих и посебних циљева, кључне показатеље учинка на нивоу циљева и мера, институционални оквир за праћење спровођења и вредновање учинка стратегије.

Стратегија паметне специјализације у Републици Србији од 2020. до 2027. године

Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године усвојена је ради усмеравања економског, научно-технолошког и иновационог развоја Србије ка друштву заснованом на знању. Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године дефинише циљеве тако да кроз процес паметне специјализације усмерава развој Републике Србије ка томе да буде препозната као земља паметних и креативних људи, висококонкурентна у свету по својим производима и услугама који су резултат иновација изграђених на знању, креативности и партнерствима домаћег екосистема у областима: одрживе високотехнолошке производње хране високе додате вредности; софистицираних софтверских решења за глобално тржиште; производних процеса и машина будућности; креативних решења; са високим степеном међусекторски интегрисаних индустријских и пословних решења и иновација.

Овим документом идентификоване су приоритетне области у којима земља има конкурентну предност, као што су информационо-комуникационе технологије, храна за будућност, креативне индустрије и машине / производни процеси будућности. Стратегија предвиђа ангажовање високообразованих, креативних и иновативних појединаца кроз партнерство науке, привреде, државе и друштва. Она тежи успостављању конкурентне привреде на међународном нивоу, засноване на производима и услугама знања. Документ је израђен према методологији „умрежавања” научне заједнице, технолошких паркова и привреде.

Стратегија утврђује пет посебних стратешких циљева: усмеравање научноистраживачких активности ка приоритетима 4C модела (наука, технологија, креативност, конкурентност); јачање сарадње између актера четвороструког хеликса (наука–привреда–држава–друштво); развој образовања оријентисаног ка иновацијама и предузетништву; дигитализацију и оптимизацију пословних процеса ради повећања ефикасности и транспарентности; као и интернационализацију привреде путем интеграције у регионалне и глобалне ланце вредности. На тај начин, Стратегија представља кључни инструмент за трансформацију Србије у друштво засновано на знању и иновацијама.

Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године

Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године има за циљ убрзање развоја националних ресурса за вештачку интелигенцију у привреди и образовању, уз доступност за све грађане. Ова стратегија представља документ који поставља оквир за развој и примену вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године. Она произлази из ранијих активности у овој области и има за циљ да позиционира Србију као регионалног лидера у ИТ и АИ технологијама. У документу се наглашава улагање у инфраструктуру, образовање, иновације и законодавни оквир. Стратегија предвиђа примену АИ у јавном сектору, као и подстицање приватног развоја технологија.

Она предвиђа примену вештачке интелигенције у научним истраживањима и високом образовању, интегришући је у различите научне дисциплине и подржавајући развој талентованих појединаца. Кључни успех види у јачању управљања истраживачким институцима и академским институцијама, као и у формирању екосистема који омогућава сарадњу између академских институција и привреде, подстичући иновације и комерцијализацију. Стратегија укључује финансирање и развој научноистраживачких пројеката у области вештачке интелигенције, посебно основних истраживања, и подршку истраживачима за глобално признање, као и имплементацију специјализованих курсева на универзитетима и у истраживачким институцијама.

У Стратегији развоја вештачке интелигенције у РС за период од 2025. до 2030. године истиче се значај реализације научноистраживачких пројеката у области иновација, инфраструктуре и основних и примењених истраживања. Основне тематске области су: општа вештачка интелигенција (*General artificial intelligence*), машинско учење (*Machine learning*), обрада природног језика (*Natural language processing*), планирање (*Planning*), разумевање знања (*Knowledge reasoning*), рачунарски вид и говорна комуникација (*Computer vision and speech communication*), интелигентни системи (*Intelligent systems*).

Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године

Интеграција образовања и науке представља кључни предуслов за иновативан, одржив и конкурентан развој. Образовање ствара капацитете и људске ресурсе, док наука производи нова знања, технологије и решења за привредне и друштвене изазове. Због тога су сарадња и координација између министарства надлежног за образовање и министарства надлежног за науку, технолошки развој и иновације од суштинске важности. Посебно значајну улогу у том процесу има трећи ниво студија, докторске академске студије, који представља симбиозу образовног система и научноистраживачког рада и представља кључну тачку сусрета образовања и науке.

Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године усвојена је ради унапређења квалитета, релевантности и ефикасности образовно-васпитног система. Документ наглашава потребу да образовање одговори променама на тржишту рада и развоју компетенција ученика и будућих студената. Он такође уважава специфичности ученика са сметњама у развоју и припадника националних мањина. Стратегија предвиђа да више деце буде обухваћено образовањем, и усавршавање наставног особља и унапређење инфраструктуре. Одређује оквир за образовање оријентисано ка иновацијама и предузетничком духу.

Визија развоја образовања и васпитања ове стратегије ставља акценат на спремност сваке земље за што успешније савладавање будућих изазова, као и убрзани технолошки развој. У овој стратегији препознате су потребе за усаглашавањем политика у образовању са научним, техничким, технолошким и одрживим развојем и савременим кретањима у друштву и економији. Визија Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године наглашава спремност земље да успешно одговори на будуће изазове и технолошки напредак. Ова стратегија препознаје потребу за усклађивањем образовних политика са научним, технолошким и одрживим развојем, као и са савременим токовима у друштву и економији.

За остварење визије ове стратегије неопходно је развијати културу целоживотног учења, као и трансформисати процесе учења и подучавања у правцу развоја критичког мишљења, медијске и информатичке писмености. Образовање мора бити усклађено са најновијим научним и технолошким достигнућима, одрживим развојем и партиципативношћу на свим нивоима образовног процеса.

Једна од мера у оквиру стратегије је развој и примена модела финансирања који подстиче квалитет високог образовања, као и ефикасност и успешност студирања. Као кључни показатељ овог модела предвиђен је проценат наставника, истраживача и сарадника који су укључени у истраживачке пројекте, како на домаћем, тако и на међународном нивоу, кроз нови систем финансирања.

Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године

Стратегија индустријске политике Републике Србије у виду политичког оквира усмерена је ка развоју индустрије у периоду од 2021. до 2030. године. Она има за циљ трансформацију индустријске структуре Србије, повећање конкурентности и извозне оријентације индустријских субјеката. У фокусу су технолошки напредни системи, интеграција у глобалне ланце вредности и подстицање иновација у индустријским процесима. Стратегија такође предвиђа унапређење управљања индустријским предузећима и државним власништвима. Она је део ширег плана да се индустрија развије у високотехнолошку, одрживу и конкурентну привредну грану.

Стратегија индустријске политике Републике Србије за период од 2021. до 2030. године препознала је као један од кључних стратешких изазова повећану потребу за развојем науке и истраживачко-развојне изврности, са циљем стварања и комерцијализације конкурентних иновативних производа и услуга, како на домаћем тако и на иностраном тржишту. Као одговор на овај изазов, стратешки посебни циљ 2 фокусиран је на развој индустрије засноване на иновацијама и напредним технолошким процесима. Овај циљ ће се реализовати, између осталог, кроз меру 2.1. – Подстицање индустријских субјеката за развој иновативних решења путем пројеката сарадње са научноистраживачком заједницом, као и меру 2.3. – Подршка развоју и унапређењу производних процеса кроз пројекте индустријске институционалне инфраструктуре, са посебним фокусом на подршку пројектима институционалне инфраструктуре.

Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године

Стратегија за младе до 2030. године усвојена је као оквир за омладинску политику Републике Србије, који обухвата различите аспекте положаја младих у друштву. Стратегија предвиђа стандардизацију локалних политика за младе и механизме међусекторске сарадње који омогућавају повећану подршку младима. Она тежи бољем укључивању младих у процесе доношења одлука, развоју њиховог потенцијала и стварању услова за њихово одрживо учешће у друштву. Стратегијом за младе у Републици Србији предвиђена је мера 4.1. – Подршка развоју младих талената, која има за циљ промоцију Фонда као механизма за повећање мотивације младих у областима науке и уметности. Међусекторска сарадња и координација на свим нивоима подразумевају подршку јачању свести о значају младих, кроз координирани развој и праћење омладинске политике, са посебним акцентом на препознавање младих као важног друштвеног ресурса. Влада Републике Србије основала је Фонд за младе таленте како би подстакла изузетна постигнућа младих и њихов професионални развој. Фонд годишње финансијски подржава више од 3.500 средњошколаца и студената, пружајући им могућности за стручне праксе и запошљавање.

Реформска агенда Републике Србије за период од 2024. до 2027. године

Реформска агенда представља значајан стратешки документ који уређује међудржавне споразуме, пројекте и реформске мере у периоду од 2024. до 2027. године. Она обухвата различите секторе јавне управе, финансија и привреде и има циљ да усклади мере са стратешким и међународним оквирима. Агенда омогућава праћење и координацију реформских активности између институција и доносиоца политика. Такође поставља основу за примену структурних и системских измена кроз пројекте и споразуме са међународним партнерима.

Реформском агендом Републике Србије за период од 2024. до 2027. године, у оквиру политике развоја пословног окружења и приватног сектора, предвиђена је Реформа 6.2.2: Даљи развој научног и иновационог екосистема за економију засновану на знању. Циљ ове мере је јачање иновационог екосистема кроз повећање броја финансираних истраживача и иноватора у националном иновационом систему, као и кроз повећање регистра субјеката на порталу е-Иновације. Ова мера тежи јачању конкурентности кроз повећање приватних инвестиција у истраживање и иновације, које би до краја 2026. године требало да достигну 50% укупних издатака намењених у те сврхе.

Стратегије и планска документа у области енергетике и климатских промена

Министарство рударства и енергетике израдило је Стратегију управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период од 2025. до 2040. године, са пројекцијом до 2050. године, Стратегију развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године („Службени гласник РС“, број 94/24), План праведне енергетске транзиције Републике Србије до 2030. године¹ (у даљем тексту: План), Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период до 2030. године са визијом до 2050. године (у даљем тексту: Интегрисани план) („Службени гласник РС“, број 70/24) и Стратегију нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са пројекцијама до 2050. године².

У Стратегији управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период од 2025. до 2040. године, са пројекцијом до 2050. године наведене су минералне сировине (металичне, неметаличне и енергетске) којима Србија располаже и које пружају могућност за експлоатацију.

У Стратегији развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године задаци који предстоје да би се постигла одржива енергетика јесу: повећање енергетске ефикасности, веће коришћење обновљивих извора енергије, заштита животне средине и смањење утицаја на климатске промене. У овој стратегији предлаже се „јачање научноистраживачког потенцијала у области водоничних технологија“, те „расположива домаћа средства треба циљано усмеравати у оне пројекте који креирају нову карику у ланцу вредности водоника и смањују зависност од увозних технологија”.

У Интегрисаном националном енергетском и климатском плану Републике Србије за период до 2030. године са визијом до 2050. године, наводи се: „Истраживање, иновације и конкурентност представљају посебну област која се односи на циљ да се покаже посвећеност земље пружању подршке иновацијама у области развоја нискоугљеничних технологија и чистих енергетских технологија”, а то је „прилика да се унапреди конкурентност националне привреде, а тиме и покретачи привредног раста и отварања нових радних места”. Предвиђа се и истраживање и развој складиштења енергије, као и развој нових или побољшаних технологија складиштења електричне или топлотне енергије с већом ефикасношћу, доступношћу, отпорношћу и безбедношћу, и по најнижој цени, да би се ублажио утицај предузећа на животну средину и утицај климатских промена на градску средину, те рециклажа материјала и поврат и поновна употреба енергије, као и иновативне технике хватања и/или поновне употребе угљен-диоксида.

У Стратегији нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. са пројекцијама до 2050. године постављени су услови које Србија мора да испуни до 2030. године, јер се на то обавезала Париским договором. До тог периода треба да се најмање до 40% смањи емисија гасова са ефектом стаклене баште (у односу на ниво из 1990. године), да се достигне најмање 32% учешћа енергије из обновљивих извора и унапреди енергетска ефикасност од најмање 32,5%.

---

¹ План је усвојен Закључком Владе Републике Србије, број 312-7419/2025-2 од 24. јула 2024. године.

² „Службени гласник РС”, број 46/23.

2.2.2. Међународни оквир за доношење Стратегије

Стратегија је заснована на смерницама из глобалних, европских и регионалних стратешких докумената и иницијатива у области науке, технолошког развоја и иновација. Усклађена је са савременим трендовима у домену зелене трансформације, дигитализације, отворене науке и вештачке интелигенције. Поред тога, Стратегија је утемељена на међународним принципима научноистраживачке етике, инклузивности, заштите животне средине, очувања културне баштине и друштвено-економске одрживости.

Агенда Уједињених нација за одрживи развој до 2030. године дефинисала је 17 циљева одрживог развоја који представљају глобални план за остваривање равнотеже између привредног раста, социјалне инклузије и заштите животне средине.³ Ова агенда нарочито истиче науку и технолошки развој као кључне алате за решавање глобалних изазова попут сиромаштва, неједнакости, климатских промена, деградације животне средине, као и за успостављање мира и правде. Конкретно, Циљ 9 (Индустрија, иновације и инфраструктура) наглашава важност иновација и изградње инфраструктуре за подстицање одрживог развоја. Агенда такође наглашава потребу за повећањем улагања у истраживање и развој и промовише науку и образовање као суштинске елементе за постизање одрживог развоја.

У оквиру Агенде 2030 успостављен је Механизам за преношење технологија који треба да омогући коришћење науке, технологије и иновација за постизање циљева одрживог развоја. Овај механизам је осмишљен ради унапређења сарадње између држава чланица, међународних организација, приватног и цивилног сектора, као и других заинтересованих страна. Главни инструменти у Механизму преношења технологија су мапе пута и акциони планови за усмеравање науке, технологије и иновација ка остваривању циљева одрживог развоја.⁴

Република Србија је једна од пет држава које су од 2019. године укључене у глобални пилот програм Уједињених нација за израду националне мапе пута „Наука, технологија и иновације за достизање циљева одрживог развоја”, која је у случају наше земље базирана на проширеном оквиру Стратегије паметне специјализације.

На иницијативу Републике Србије, Генерална скупштина Уједињених нација је 2023. године усвојила резолуцију „Међународна деценија наука за одрживи развој: 2024–2033”.⁵ Резолуција потврђује кључну улогу науке у решавању глобалних изазова, постизању одрживог развоја и ствара платформу за сарадњу различитих заинтересованих страна у остваривању циљева одрживе будућности.

Организација за економску сарадњу и развој (OECD) у свом приступу научно-технолошкој политици нарочито истиче значај следећих елемената: образована и квалификована радна снага, повољно пословно окружење, ефикасан систем за стварање и ширење знања и развој јавних

---

³ United Nations (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development.

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

⁴ United Nations (2018). Science, Technology and Innovation for the SDGs Roadmaps – Framework and Working Method. IATT Policy brief No. 1. <https://sdgs.un.org/sites/default/files/2021-05/Policy%20Brief%20No%201%20-%20STI%20for%20SDGs%20Roadmaps-%20Sep%202018.pdf>

⁵ Resolution adopted by the General Assembly on 25 August 2023 [without reference to a Main Committee (A/77/L.100)] 77/326. International Decade of Sciences for Sustainable Development, 2024–2033, <https://docs.un.org/en/A/RES/77/326>

политика у овој области.⁶ Имајући у виду актуелне глобалне трендове, OECD указује на неопходност обликовања научно-технолошке политике у складу са захтевима које намећу климатске промене, дигитална трансформација, геополитичке тензије и стратешка конкуренција у новим технологијама.⁷ Нови приступ научно-технолошкој политици обухвата креирање и спровођење иницијатива које ће покренути позитивне друштвено-економске трансформације. У том контексту, OECD утврђује правце за усмеравање научно-технолошких политика ка омогућавању трансформативних промена. Ове политике треба да буду усмерене на решавање друштвених и економских изазова, засноване на широко прихваћеним вредностима, оријентисане ка ширењу иновација, активне у промовисању поступног напуштања застарелих технологија, координисане на више нивоа, и довољно агилне и експерименталне како би се прилагодиле новим изазовима.⁸

Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу (UNESCO) донела је низ препорука за креирање и спровођење научно-технолошких политика које су етичке, инклузивне и усклађене са циљевима одрживог развоја. Посебан акценат стављен је на употребу научноистраживачких активности за стварање хуманијег и праведнијег друштва, уз унапређење културног и материјалног благостања.⁹ Поред тога, ова организација се залаже за интеграцију принципа отворене науке у националне научно-технолошке политике како би се омогућила већа доступност, транспарентност, одрживост и међународна сарадња.¹⁰

Међународна иницијатива која ће у великој мери обликовати будући развој науке и технолошког развоја јесте Глобално партнерство за вештачку интелигенцију (GPAI), које се бави развојем, етичком применом и међународном сарадњом у области вештачке интелигенције. Република Србија је постала чланица овог партнерства 2022. године, а у 2025. години ће имати председавајућу улогу. У 2024. години OECD и GPAI су ујединили снаге како би унапредили амбициозну агенду за примену безбедне и поуздане вештачке интелигенције, засноване на OECD Препорукама о вештачкој интелигенцији. Треба препознати резолуције Светске здравствене организације које траже бољу интеграцију доказа из бихејвиоралних наука у развој и имплементацију здравствених политика, интервенција и комуникација, са циљем досезања Циљева одрживог развоја, а односе се на примену не само доказа и метода из медицинских наука и јавног здравља већ и из хуманистичких и друштвених наука, тзв. *примена behavioural (and cultural) insights – BCI* или *BI*.^{11,12}

Прва резолуција се односи на Европу и Србија је потписница те резолуције. *BCI* или *BI* подразумева стицање увида у контекстуалне и индивидуалне факторе који утичу на понашање у

---

⁶ OECD (2015). *The Innovation Imperative: Contributing to Productivity, Growth and Well-Being*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264239814-en>

⁷ OECD (2023). *OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2023: Enabling Transitions in Times of Disruption*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/0b55736e-en>

⁸ OECD (2024). *Agenda for Transformative Science, Technology and Innovation Policies*, OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/ba2aaf7b-en>

⁹ UNESCO (2018). *Recommendation on Science and Scientific Researchers*. Paris, France. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000263618>

¹⁰ UNESCO (2021). *Recommendation on Open Science*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949>

¹¹ WORLD HEALTH ORGANIZATION REGIONAL OFFICE FOR EUROPE. REGIONAL COMMITTEE FOR EUROPE NS. SEVENTY-SECOND REGIONAL COMMITTEE FOR EUROPE: TEL AVIV, 12–14 SEPTEMBER 2022: EUROPEAN REGIONAL ACTION FRAMEWORK FOR BEHAVIOURAL AND CULTURAL INSIGHTS FOR HEALTH, 2022–2027 . TEL AVIV: WHO REGIONAL OFFICE FOR EUROPE; 2022. AVAILABLE FROM: [HTTPS://IRIS.WHO.INT/HANDLE/10665/360898](https://iris.who.int/handle/10665/360898)

¹² WORLD HEALTH ORGANIZATION. SEVENTY-SIX WORLD HEALTH ASSAMBLY, GENEVA, 21-30 MAY 2023: BEHAVIORAL SCIENCE FOR BETTER HEALTH. GENEVA: WHO; 2023. AVAILABLE FROM: [HTTPS://APPS.WHO.INT/GB/EBWHA/PDF_FILES/WHA76/A76_R7-EN.PDF](https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA76/A76_R7-EN.PDF)

вези са здрављем и коришћење ових увида за развој и евалуацију политика, услуга и комуникација које делују на побољшање здравља и благостања, и смањују неједнакости у здрављу.

Усклађеност са политиком и легислативом ЕУ

Република Србија је након успешног отварања и привременог затварања поглавља 25 – Наука и истраживање, 13. децембра 2016. у Бриселу, још интензивније приступила иницијативама које су доступне земљама кандидатима. Истраживање и иновације су кључни инструменти за остваривање циљева Европског зеленог договора, тренутне стратегије раста Европске уније, која тежи трансформацији Европе у први климатски неутралан континент до 2050. године, кроз одрживи економски раст и заштиту животне средине.¹³

Стратешки план Европске уније у области истраживања и иновација за период од 2020. до 2024. има за циљ стварање новог знања и иновација које ће омогућити зелену и дигиталну трансформацију, унапредити привредни раст и запосленост, повећати отпорност на глобалне кризе и обезбедити инклузивност и једнакост.¹⁴ Главне полуге за постизање ових циљева су нови оквирни програм за истраживање и иновације, Хоризонт Европа и унапређена иницијатива Европски истраживачки простор. Европски истраживачки простор, иницијатива покренута 2000. године за побољшање повезаности националних научноистраживачких и иновационих система, ажурирана је 2020. године. Нови приоритети укључују усмеравање инвестиција на зелену и дигиталну трансформацију, подршку извршним истраживањима, примену научноистраживачких резултата у привреди и бољу интеграцију истраживачких и иновационих политика (*European Commission, 2020c*).¹⁵

Један од важних аспеката Европског истраживачког простора је управљање истраживачком инфраструктуром како би се повећали квалитет, доступност и ефикасност истраживачких капацитета. Најважније иницијативе Европске уније у овој области су: 1) Европски стратешки форум за истраживачку инфраструктуру (ESFRI) као стратешки инструмент за научну интеграцију европске истраживачке инфраструктуре, 2) Европски конзорцијум за истраживачку инфраструктуру (ERIC) као правни оквир за успостављање и функционисање истраживачких капацитета и 3) Европски облак отворене науке (EOSC) као приступ који ће омогућити стварање виртуелног окружења у којем истраживачи могу једноставно чувати и користити истраживачке податке, решења и резултате.

Уважавајући значај изврности у науци, технологији и инжењерству, Европска унија је 2022. године усвојила Нову европску иновациону агенду, која се ослања на низ мера за подршку

---

¹³ European Commission (2019). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

¹⁴ European Commission (2020). Strategic Plan 2020-2024 – Research and Innovation. https://commission.europa.eu/document/download/5ac1ff20-d41e-4c10-9a05-048b7339292e_en?filename=rt_d_sp_2020_2024_en.pdf

¹⁵ European Commission (2020). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A new ERA for Research and Innovation. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A628%3AFIN>

„дубоким“ технолошким иновацијама.¹⁶ Ове иновације се базирају на научним достигнућима у областима као што су вештачка интелигенције, квантно рачунарство, биотехнологија и напредни материјали, чиме се отварају могућности за решавање бројних глобалних изазова. Један од програма Европске уније, који ће подржати имплементацију ове агенде, јесте програм Дигитална Европа. Овај програм ће финансирати пројекте из области дигиталних иновација, дигиталне трансформације, развоја дигиталне инфраструктуре и унапређења дигиталних вештина. До краја 2027. године програм ће омогућити улагања од око 7,5 милијарди евра у области као што су рачунарство високих перформанси, вештачка интелигенција и сајбер безбедност.¹⁷ Република Србија је 2023. године потписала споразум о учешћу у програму Дигитална Европа чиме је домаћим актерима омогућено, у потпуности равноправно са субјектима из земаља чланица ЕУ, да аплицирају за финансирање пројеката.

У складу са документом *EUA Vision 2030* отворених универзитета, сви европски универзитети биће одговорни, аутономни и слободни, али уједињени у заједничкој мисији образовања, истраживања, иновација и културе у служби друштва. Развој институционалне флексибилности универзитета омогућиће им да преузму проактивну улогу у обликовању и убрзавању друштвених трансформација. Они ће представљати отворен и подстицајан простор за заједничко стварање знања, обликујући будућност друштва заснованог на знању у сарадњи са свим друштвеним актерима. Универзитети ће обезбеђивати простор за развој нових идеја, унапређивати мултидисциплинарна истраживања и примењивати начела отворене науке као стандард унапређења знања. Истраживачки резултати биће отворено доступни, у складу са *FAIR* принципима (*Findable, Accessible, Interoperable, Reusable*). Активно ће унапређивати етичке стандарде и интегритет у истраживању, задржати одговорност за развој докторских студија и образовање нових генерација висококвалификованих истраживача.¹⁸

2.2.3. Регионални оквир

Развој науке у Републици Србији у последњој деценији све више се посматра у контексту регионалне и европске сарадње. Као земља која тежи потпуном укључивању у Европски истраживачки простор (ERA), Република Србија настоји да своју научну политику усклади са приоритетима региона Западног Балкана, као и са стандардима Европске уније. Регионални оквир за развој науке обухвата више аспеката: заједничке истраживачке програме, сарадњу научних институција, мобилност истраживача и усклађивање правног и институционалног оквира. Посебна пажња посвећује се подстицању иновација, развоју технолошких паркова и јачању веза између науке и привреде. Србија активно учествује у регионалним иницијативама као што су *Western Balkans Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation (WB-RI4S)* и програмима које финансира Европска комисија. Ове иницијативе доприносе бољој интеграцији научне заједнице, заједничком решавању друштвених и еколошких изазова, као и подизању капацитета истраживачких центара и едукацији младих истраживача. Циљ стратегије је да се

---

¹⁶ European Commission (2022). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A New European Innovation Agenda. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0332>

¹⁷ Publications Office of the European Union (2021). Regulation (EU) 2021/694 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing the Digital Europe Programme and repealing Decision (EU) 2015/2240. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/694/oj>

¹⁸ European University Association. (2021, February). Universities without walls – A vision for 2030. Brussels: European University Association. [https://www.eua.eu/resources/publications/957:universities-without-walls-%E2%80%93-eua%E2%80%99s-vision-for-europe%](https://www.eua.eu/resources/publications/957:universities-without-walls-%E2%80%93-eua%E2%80%99s-vision-for-europe%2030)

креира одржив систем истраживања, који ће омогућити Србији и целом региону да повећају конкурентност, убрзају технолошки развој и унапреде квалитет живота.

Агенда Западног Балкана за иновације, истраживање, образовање, културу, омладину и спорт, усвојена крајем 2021. године, поставила је темељ за сарадњу између Европске уније и економија Западног Балкана, с циљем подстицања друштвено-економског развоја и јачања регионалне сарадње. У сфери истраживања и иновација, агенда се фокусира на подршку изградњи друштва заснованих на знању, унапређење доношења одлука на основу доказа, придруживање ЕУ програмима финансирања и на трансформацију научноистраживачких и иновационих екосистема.¹⁹

Република Србија активно учествује у спровођењу две свеобухватне макрорегионалне стратегије: Стратегији ЕУ за Дунавски регион (EUSDR) и Стратегији ЕУ за Јадранско-јонски регион (EUSAIR). Дугогодишња имплементација макрорегионалних стратегија ЕУ показала је да су ове стратегије стабилне и флексибилне платформе за сарадњу, које омогућавају бољу координацију ресурса, усклађивање политика и заједничке иницијативе у бројним областима.

У оквиру Стратегије Европске уније за Дунавски регион Република Србија координира две приоритетне области: Приоритетну област 7 – Изградња друштва знања кроз истраживање, образовање и информационо-комуникационе технологије и Приоритетну област 1б – Унапређење мобилности и мултимодалности у железничком, друмском и ваздушном транспорту. Главне активности Приоритетне области 7 – Друштво знања су: координација националних, регионалних и ЕУ фондова с циљем подстицања изврности у домену истраживања, развоја и иновација; промоција учешћа земаља Дунавског региона у програмима Европске уније за истраживање и иновације, нарочито у програму Хоризонт Европа; јачање сарадње између универзитета, истраживачких организација и малих и средњих предузећа; повећање видљивости науке и иновација; размена знања и искустава у вези са формулисањем, имплементацијом и евалуацијом стратегија паметне специјализације; промоција хоризонталне научно-технолошке сарадње са другим приоритетним областима и другим макрорегионалним стратегијама.²⁰

Стратегија ЕУ за Јадранско-јонски регион (EUSAIR) усмерена је на постизање одрживог, паметног и инклузивног раста кроз неколико тематских приоритета односно стубова. Република Србија координира Тематским стубом 2 – Повезивање региона који обухвата транспорт и енергетику. У оквиру Тематског стуба 1 – Плави раст, један од главних циљева ове стратегије је промоција истраживања, иновација и пословних могућности у секторима плаве економије, уз олакшавање протока знања и повећање могућности за умрежавање. Активности планиране за постизање овог циља укључују успостављање научно-технолошких платформи у вези са зеленом мобилношћу, морским ресурсима, биотехнологијом и биобезбедношћу; развој макрорегионалних кластера; мобилност истраживача; побољшање приступа фондовима и промоцију стартапова.²¹

---

¹⁹ European Commission (2021). A Western Balkans agenda on innovation, research, education, culture, youth & sport, Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2777/831554>

²⁰ European Commission (2020). EUSDR Action plan. <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final.pdf>

²¹ European Commission (2020). EUSAIR Action plan. <https://www.adriatic-ionician.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSAIR-SWD-2020.pdf>

2.3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Обезбеђивање квалитета научноистраживачког рада, као и континуирани развој научноистраживачке делатности у Републици Србији, спроводи се у оквиру институционалног система који чине надлежни државни органи, стручна тела и саветодавне институције, у складу са законом и другим прописима који уређују област науке и технолошког развоја. У систему управљања, координације и унапређења научноистраживачке делатности посебно су надлежни следећи органи и тела: Национални савет за науку и технолошки развој, као највише стручно и саветодавно тело које утврђује стратешке приоритете, даје мишљења на предлоге прописа и стратегија у области науке и технологије, прати њихово спровођење и предлаже мере за унапређење научноистраживачког система Републике Србије; Одбор за акредитацију научноистраживачких организација, као стручно тело надлежно за спровођење поступка акредитације научноистраживачких организација, утврђивање испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности и давање стручних оцена у вези са квалитетом истраживачких капацитета и резултата; Комисија за стицање научних звања, која одлучује о испуњености услова за избор у научна звања, врши стручну евалуацију научног опуса кандидата и обезбеђује примену јединствених критеријума квалитета у систему научних звања; Матични научни одбори, који делују у оквиру појединачних научних области и дисциплина, разматрају питања развоја одговарајућих научних поља, дају мишљења у поступцима вредновања научних резултата и учествују у дефинисању националних приоритета у оквиру својих области; Заједница института Србије, као струковно-координационо тело које заступа интересе државних и приватних научноистраживачких института, подстиче међусобну сарадњу, размену знања и унапређење услова за истраживачки рад; Конференција универзитета Србије, као облик координације високошколских установа у области научноистраживачког рада, која учествује у предлагању политика и мера за унапређење квалитета научних истраживања у оквиру универзитетског система; Одбор за међународну сарадњу и дијаспору, који координира активности усмерене на развој међународне научне сарадње, повезивање са истраживачима и институцијама српске дијаспоре и интеграцију домаћег научног система у међународне истраживачке токове; Министарство надлежно за послове науке и технолошког развоја, које врши управни и стручни надзор над спровођењем политика у области науке, обезбеђује финансијску подршку научноистраживачким активностима, координира рад наведених тела и спроводи мере усмерене ка подизању квалитета и ефикасности научноистраживачке делатности у Републици Србији.

Стратегија науке и технолошког развоја од 2021. до 2025. године као општи циљ поставила је унапређење научно-технолошког и иновационог система који би доприносили убрзаном развоју земље. Овај циљ је требало да се оствари кроз повећање квалитета и ефикасности науке, технолошког развоја и иновација, и кроз даље укључивање (интеграцију) у европски истраживачки простор. Поред општег циља Стратегијом је дефинисано пет посебних циљева:

- (1) обезбеђивање неопходних услова за динамични развој науке, технолошког развоја и иновација;
- (2) повећање ефикасности коришћења ресурса научноистраживачког система;
- (3) обезбеђивање врхунског квалитета науке и технолошког развоја и јачање конкурентности привреде;
- (4) усмеравање истраживања на друштвене изазове и приоритете и
- (5) јачање међународне сарадње.

Према оцени Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије, већина наведених циљева је делимично остварена, док је значајан број активности остао недовршен.

Стратешки циљ „прелазак из економије у развоју у развијену економију“ није остварен. Циљ који се односи на усмеравање истраживања на друштвене изазове и приоритете такође није испуњен.

Број истраживача у Србији наставио је да се повећава, али повећање броја повратника из иностранства (наших истраживача из дијаспоре) није остварен у довољном обиму. Такође, улагања у истраживачку инфраструктуру била су нижа од планираних, а ни предвиђене измене и допуне Закона о Фонду за науку нису спроведене. Од остварених кључних резултата претходне стратегије наводе се:

- (1) успостављање обједињеног националног система е-Наука, са електронском базом података и регистрима (научноистраживачких организација и истраживача);
- (2) увођење новог модела финансирања истраживача, као и додаток на извршност за 10% истраживача у научним звањима;
- (3) усвајање новог Правилника о Регистру субјеката националног иновационог система („Службени гласник РС“, број 93/2023) и
- (4) повећање учешћа у европским пројектима у области науке и иновација.

У Извештају Националног савета за научни и технолошки развој, за 2023. годину, истиче се недостатак научних радова који су од значаја за Републику Србију. „Број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка решења (М90 и М80) чине 1,1%. Техничка решења обухватају 200 резултата научноистраживачког рада, док су 198 – патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци се незнатно разликују од оних из 2022. године, али су још увек недовољни да би значајније утицали на привредне токове.“ То се најбоље види и по томе што је од укупног броја свих остварених резултата број патената и техничких унапређења само 1,1%. Због тога и не може да се говори о неком значајнијем утицају српске науке на привредне токове. Даље се наводи да треба да се подстиче примена научних сазнања и технологија у савременом пословању и производњи, посебно у области вештачке интелигенције, машинског учења, биотехнологије и др. О недовољном броју патената говори податак о поднетим пријавама. Током 2023. године поднето је само 117 пријава националних патената, што је за 8% мање него у 2022. години. Од тога је 66 тзв. малих патената, 70 патентних пријава поднела су физичка лица, 31 институти и факултети, а само 16 привредна друштва. Стога се може закључити да се број патената из године у годину константно смањује.

И у Извештају Националног савета за науку и технолошки развој за 2024. годину наводи се иста оцена:

„Број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка унапређења (М80 и М90) чине 1,2%. Техничка решења обухватају 239 резултата научноистраживачког рада, док су 138 патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци су нижи од оних из 2022. године и још увек недовољни да би значајније утицали на привредне токове.“

Наведене оцене Националног савета за научни и технолошки развој понављају се из године у годину. У оцени Извештаја за 2019. годину наведено је: „Међутим, резултати научноистраживачке делатности Републике Србије који могу бити од значаја за привреду су на ниском нивоу јер у резултатима доминирају научни радови који су публиковани у домаћим и међународним публикацијама.” Према извештају Националног савета за научни и технолошки развој (2019), 97,7% укупних резултата научноистраживачког рада у 2017. години чинили су објављени научни радови, док патенти и техничка решења чине 2,3%. У области електронике, телекомуникација и информационих технологија остварен је највећи број техничких решења, док је највећи број патената остварен у областима биотехнологије и пољопривреде.“

2.3.1. Институционални оквир и људски ресурси

Законом о науци и истраживањима, Законом о иновационој делатности и другим релевантним прописима дефинисан је регулаторни оквир и актери научноистраживачке и иновационе делатности у Републици Србији. Према подацима доступним за 2024. годину, укупно је акредитовано 216 научноистраживачких организација (32 научна института, 38 истраживачко-развојних института, осам института у оквиру Српске академије наука и уметности, 18 универзитета, 120 факултета) и пет иновационих центара. Од наведених института девет има статус института од националног значаја. Овај систем представља основу за развој различитих научних области.

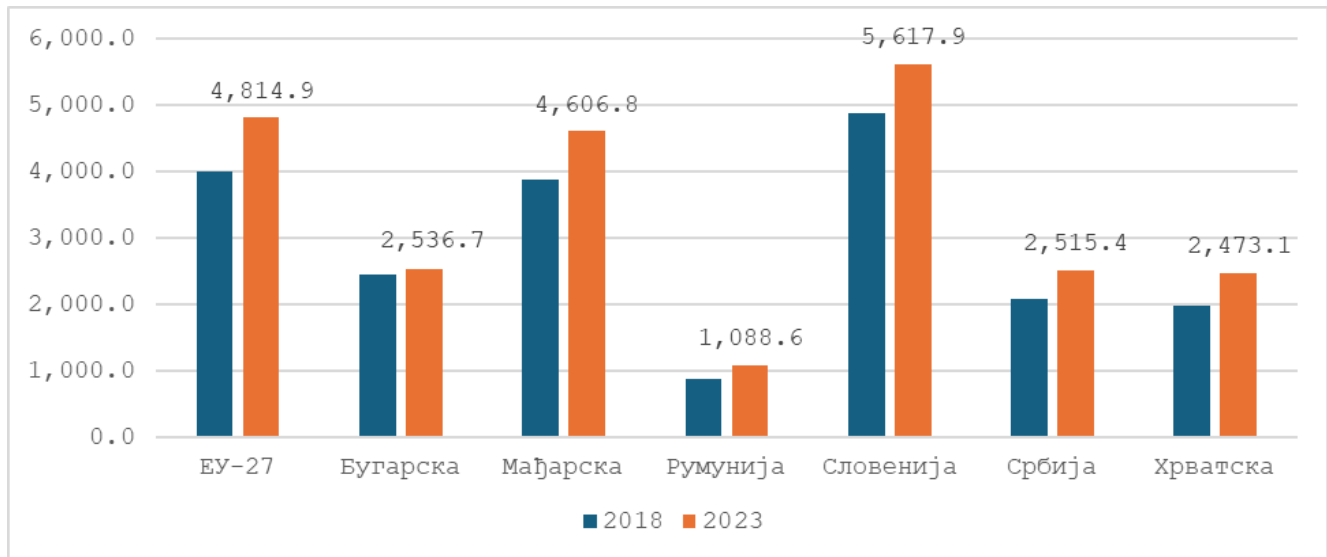
Научноистраживачке организације покривају широк спектар активности – од основних истраживања до примењених истраживања и развоја, развоја производа и услуга. Институције су акредитоване у различитим научним областима: 100 у друштвеним наукама, 44 у хуманистичким наукама, 50 у природно-математичким, 68 у техничко-технолошким, 35 у биотехничким и 28 у медицинским наукама. Сви подаци о акредитованим организацијама доступни су на платформи е-Наука, јавном порталу који омогућава праћење научног учинка истраживача и институција у Републици Србији, са обједињеним приказом научне продукције, области истраживања и достигнућа научноистраживачких организација.

Према подацима Републичког завода за статистику, број истраживача у Републици Србији у периоду од 2016. до 2024. континуирано је растао, достигавши број од 19.323 у 2024. години. „Министарство науке, технолошког развоја и иновација са поносом објављује да дигитални портал е-Наука тренутно броји преко 20.000 активних истраживача (фебруар 2024. године)“, наводи се на порталу е-Наука. Ипак, Република Србија и даље значајно заостаје за просеком Европске уније по овом показатељу. Према подацима Еуростата, доступним за 2023. годину, у Европској унији је просечно на милион становника било 4.814 истраживача, док је у Србији тај број износио 3.036. Осим тога, Србија има нижи број истраживача и спорији раст у односу на земље региона у периоду од 2018. до 2023. године (Слика 1). Подаци указују на важност наставка активности усмерених на задржавање постојећих кадрова и привлачење нових талената.

Према подацима Републичког завода за статистику током 2024. године у Републици Србији било је укупно 487 организација које се баве науком и истраживањима. Од тога у области природних наука 155, у инжењерингу и технологији 181, у медицинским наукама и наукама о здрављу 22, у пољопривредним и ветеринарским наукама 32, у друштвеним наукама 72 и у хуманистичким наукама и уметности 25 организација. Према истом извору укупни број запослених у

организацијама које се баве науком и истраживањима у 2024. години био је 19.323, од чега је било 10.191 жена (52,7%).

Слика 1: Број истраживача (с пуним радним временом) на милион становника – одабране државе и ЕУ просек

Извор: Еуростат

Према подацима Републичког завода за статистику за 2024. годину, 52,7% истраживача у Републици Србији чине жене, док је према истом извору за 2023. годину било 53,5%, што представља значајно већи удео у односу на просек Европске уније, где, према подацима из Еуростата, жене чине 34,4% укупног броја истраживача (Слика 2). Висок ниво родне равноправности у истраживачком сектору Србије је посебно важан у контексту глобалних напора за унапређење укључености жена у науку и технологију.

Слика 2: Удео истраживача жена у науци у 2023. години – упоредни приказ: Република Србија и просек Европске уније

Извор: РЗС и Еуростат

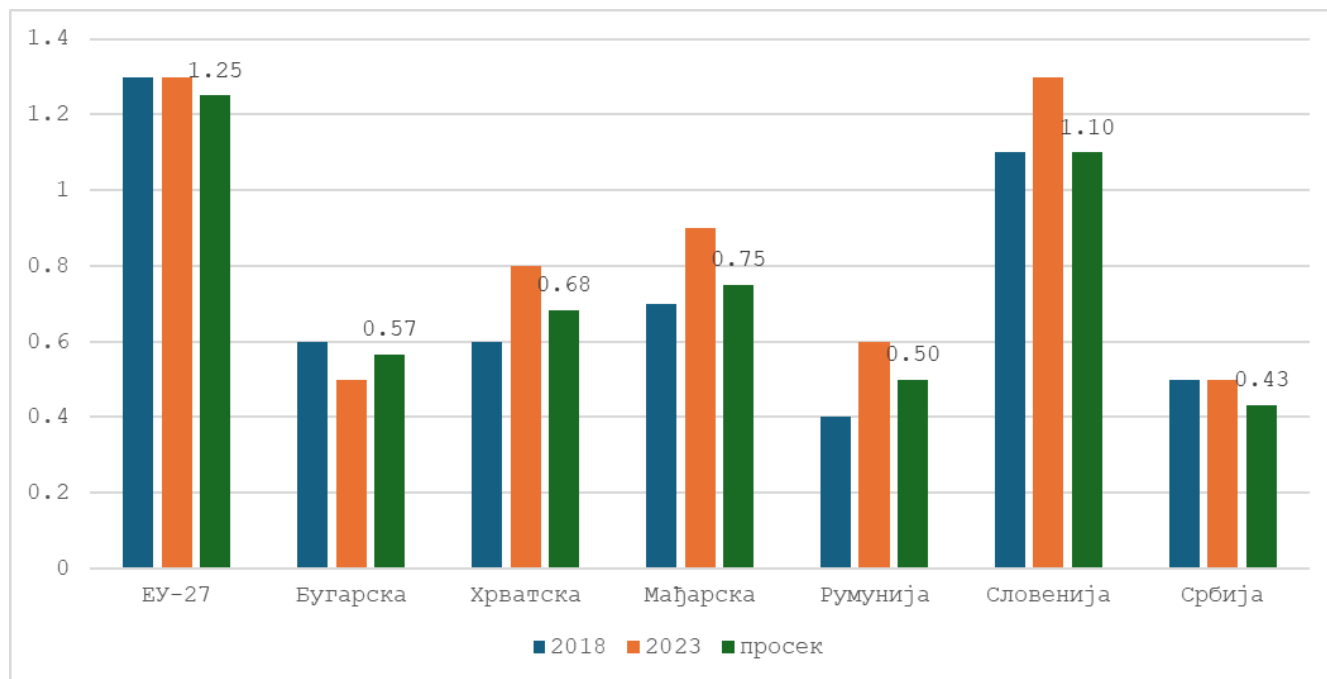
Међутим, иако је учешће жена у науци значајно, постоје одређени изазови када је реч о њиховој заступљености на руководећим позицијама у НИО. Подаци из октобра 2025. године показују да жене заузимају тек 27,5% позиција декана или директора института у Републици Србији. У

оквиру научних и истраживачко-развојних института, на само 30,9% директорских места постављене су жене, док се на факултетима на месту декана налазе њих 24,1%. Ови подаци указују на то да и упркос великом доприносу жена у науци, постоји простор за унапређење њихове заступљености на највишим позицијама у научноистраживачком систему Републике Србије.

Број лица која завршавају докторске студије у Републици Србији налази се испод просека Европске уније и земаља у региону. Са просеком од 0,43 докторанада на 1.000 становника у популацији од 25 до 34 године, Србија заостаје за просеком Европске уније, који износи -27 (0,75), као и за већином земаља у окружењу (Слика 3). Ови подаци указују на потребу за већим подстицајима како би се повећао број студената који завршавају докторске студије, што би допринело јачању научних капацитета и подршци иновацијама у Републици Србији.

Број буџетских места на докторским студијама у Републици Србији за 2024. годину повећан је у односу на претходну годину, и износио је 967, тако да се очекује да сличне мере повећају број заинтересованих младих истраживача. Добра пракса у међународној отворености докторских студија може се видети у примерима универзитета у Холандији, који значајно подстичу долазак страних студената на мастер и докторске студије. Бројне државе, попут Естоније, Финске, Француске, Немачке, Италије, Холандије и Шпаније, препознале су значајне финансијске, економске и друштвене користи од привлачења међународних студената.

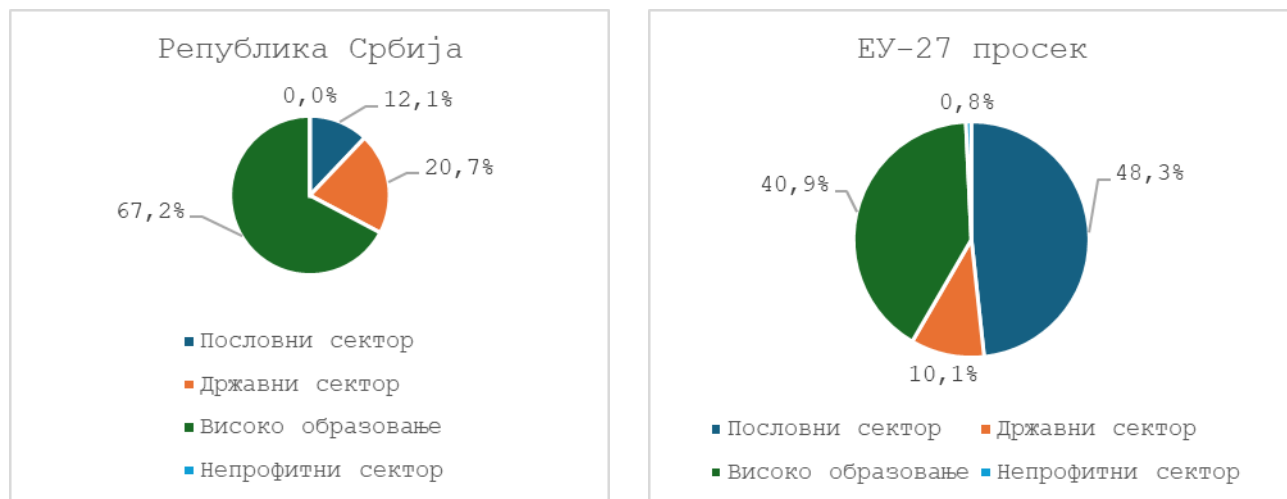
Слика 3: Број доктора наука на 1.000 становника из популације од 25 до 34 године – одабране државе и просек Европске уније

Извор: Еуростат

У 2023. години, највећи удео истраживача у Републици Србији долази из сектора високог образовања, који обухвата 67,23% укупног броја истраживача. Државни сектор, односно државни научни и истраживачко-развојни институти, чини 20,67%, док је учешће истраживача из пословног сектора релативно мало, само 12,09%. Овај удео је значајно нижи у поређењу са просеком Европске уније, где чак 48,3% истраживача долази из пословног сектора (Слика 4).

Слика 4: Удео броја истраживача по секторима у 2023. години – упоредни приказ

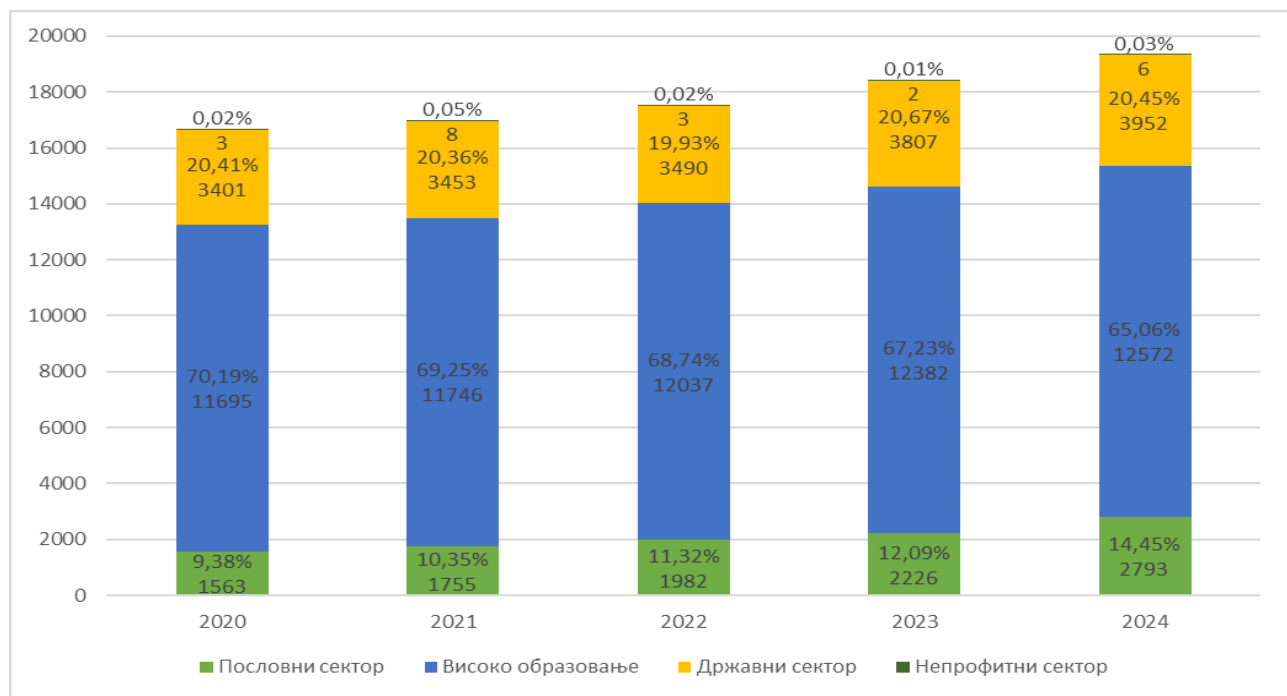

Извор: Републички завод за статистику и Еуростат

У 2024. години, највећи удео истраживача у Републици Србији долази из сектора високог образовања, који обухвата 65,06% укупног броја истраживача. Државни сектор, односно државни научни и истраживачко-развојни институти, чини 20,45%, док је учешће истраживача из пословног сектора релативно мало, само 14,45%.

У апсолутним вредностима, укупан број истраживача расте у свим секторима (Слика 5). Иако је удео истраживача у пословном сектору континуирано растао у последњих пет година (са 9,38% на 14,45%), овај сектор је и даље слабије заступљен у односу на европски просек, што указује на потребу за јачањем сарадње између научне заједнице и привреде.

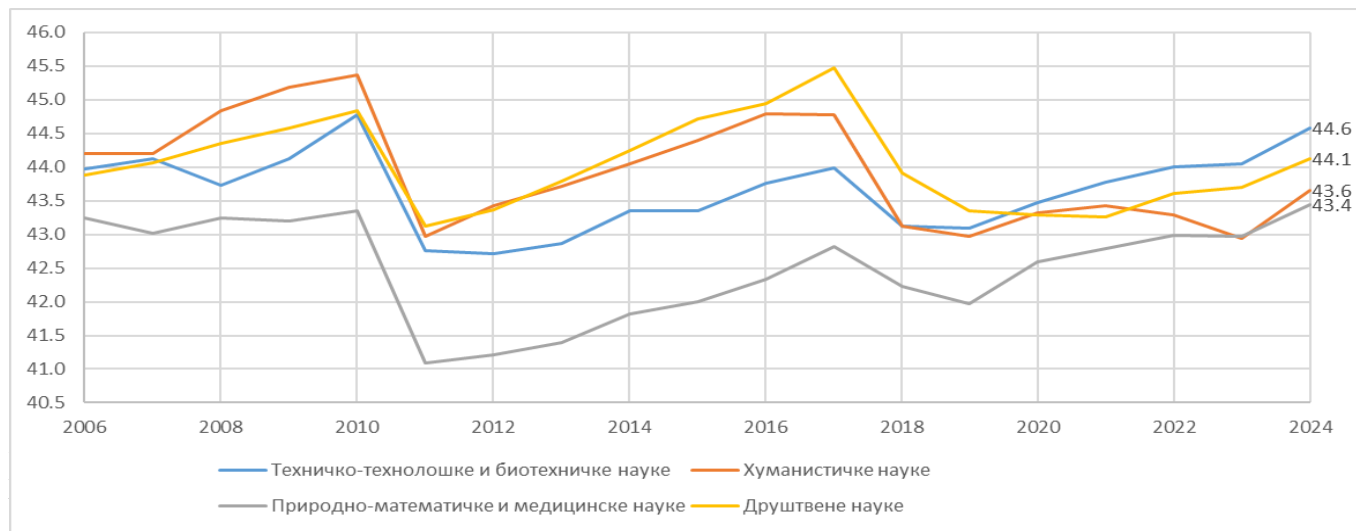
Слика 5: Укупан број и процентуално учешће истраживача по секторима у периоду од 2020. до 2024. године

Извор: Републички завод за статистику

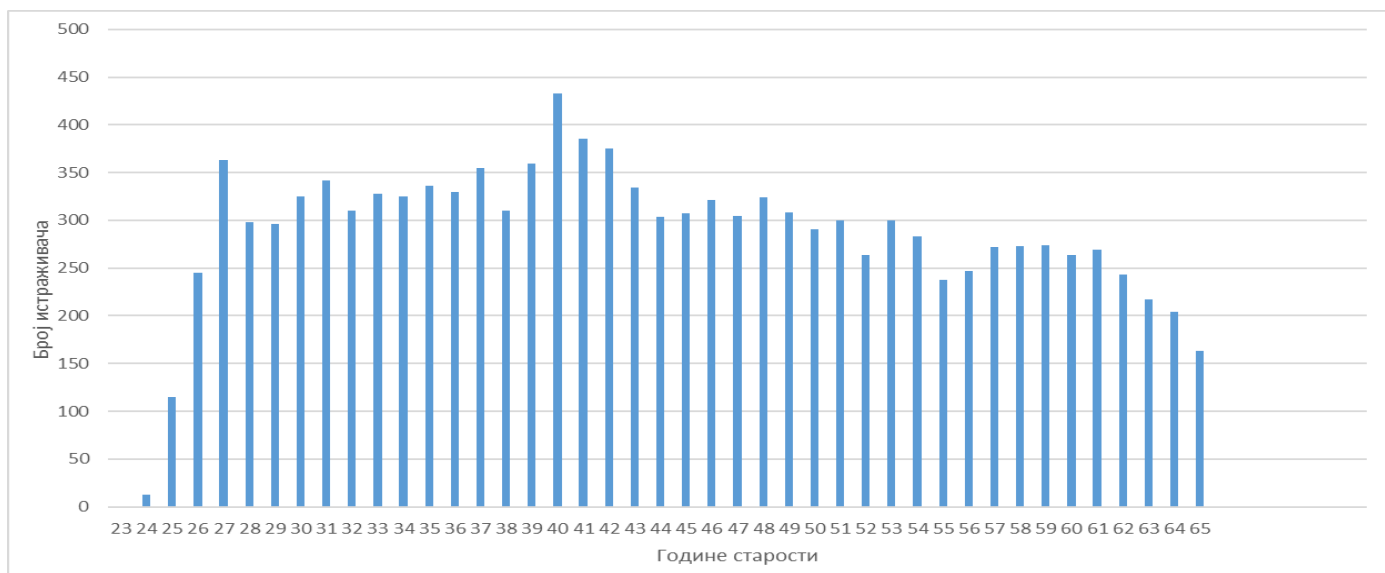
Анализа просечне старости истраживачког кадра у Републици Србији показује да је у 2024. години просечна старост истраживача износила 44,0 година. Иако је забележен умерен пораст просечне старости, ово повећање је ублажено захваљујући мерама Министарства науке, технолошког развоја и иновација, усмереним на подршку запошљавању младих истраживача у претходном периоду. Како би се очувала повољна старосна структура, тренд приказан на Слици 6 указује на неопходност наставка спровођења мера које подстичу запошљавање и развој младих истраживача.

Слика 6: Приказ просечне старости истраживача Републике Србије по областима науке

године (Слика 7).

Слика 7: Расподела истраживача према годинама старости у Републици Србији (децембар 2024)

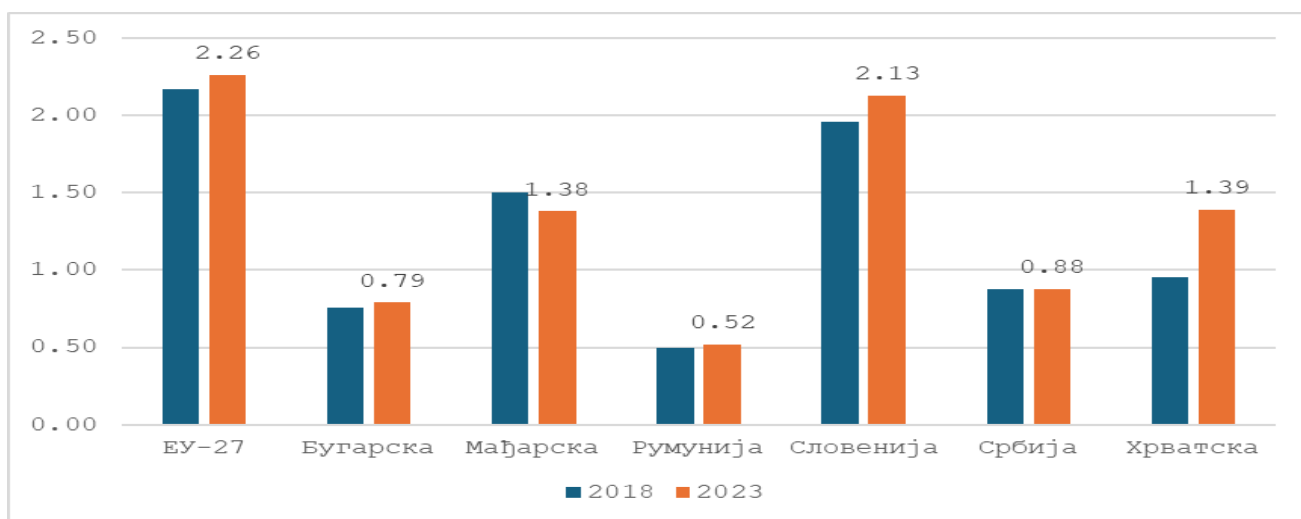

Извор: НИТРА

2.3.2. Финансирање науке и улагања у истраживање и развој

Укупни издаци за истраживање и развој у Србији у 2024. години износили су преко 90,58 милијарди динара, док су као проценат БДП-а износили 0,94%²². Овај показатељ је од 2017. године бележи константан раст, када је износио 0,87% БДП-а, а врхунац је достигао 2021. године са 0,99%. Међутим, у последње две године уочава се стагнација, са благим падом. Разлика у односу на просек Европске уније, који је према подацима Еуростата за 2023. годину износио 2,26% БДП-а, и даље остаје значајна. У регионалном контексту, Република Србија се позиционира изнад Бугарске и Румуније, али заостаје за Хрватском и Мађарском, док је Словенија знатно испред региона по овом показатељу (Слика 8). Овај тренд указује на потребу за стратешким приступом у повећању улагања у истраживање и развој како би се побољшала конкурентност Србије на међународном плану.

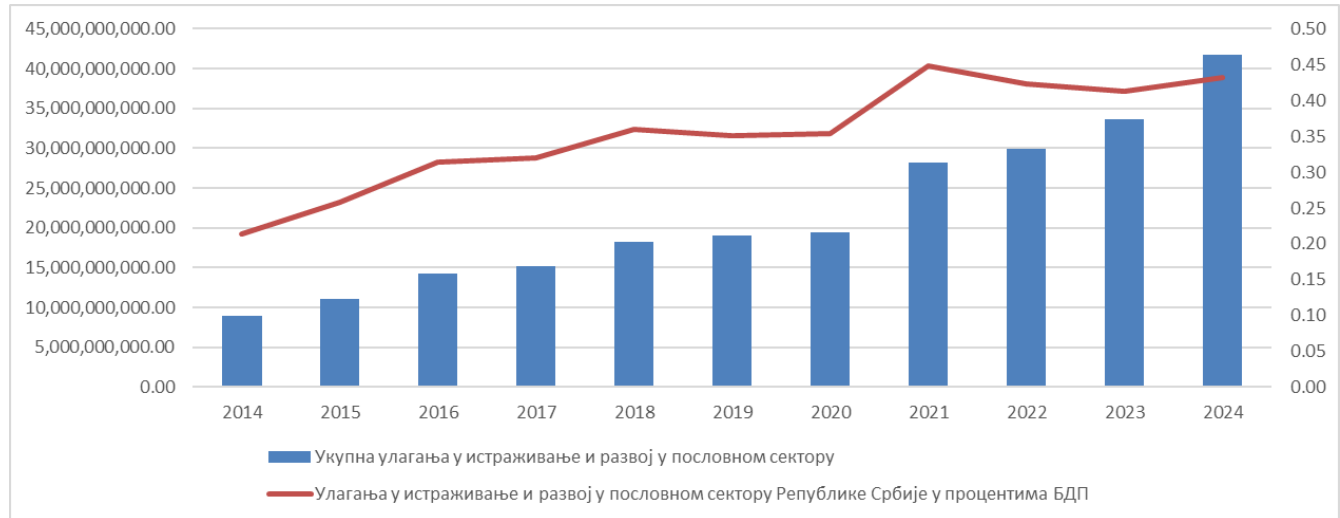
Слика 8: Бруто домаћи издаци за истраживање и развој (% БДП) – одабране државе и просек Европске уније

²² Извор: Републички завод за статистику (<https://www.stat.gov.rs/vesti/20250829-naucnoistrazivacka-i-razvojna-delatnost/?a=0&s=090202>)

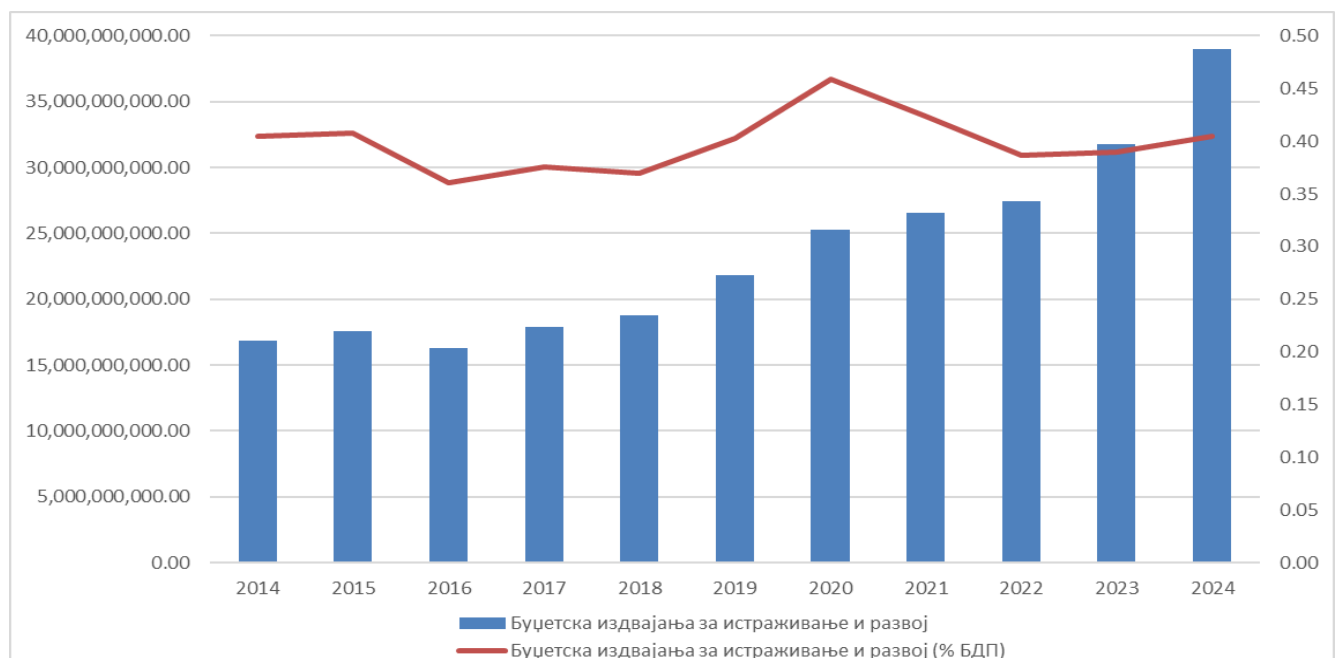
Један од кључних изазова иновационог система Републике Србије је ниско учешће пословног сектора у улагањима за истраживање и развој, које и поред тренда раста, приказаног на Слици 9, и даље остаје знатно испод европског просека. Иако у апсолутним вредностима улагање пословног сектора у истраживање и развој бележи значајан пораст, у 2024. години она су износила само 0,43% БДП-а, што је далеко мање од просека Европске уније од 1,48% БДП-а. Овај показатељ такође указује на недостатак сарадње између научног сектора и привреде, што ограничава примену и комерцијализацију научних резултата.

Слика 9: Издаци за истраживање и развој у пословном сектору Републике Србије

Извор: РЗС

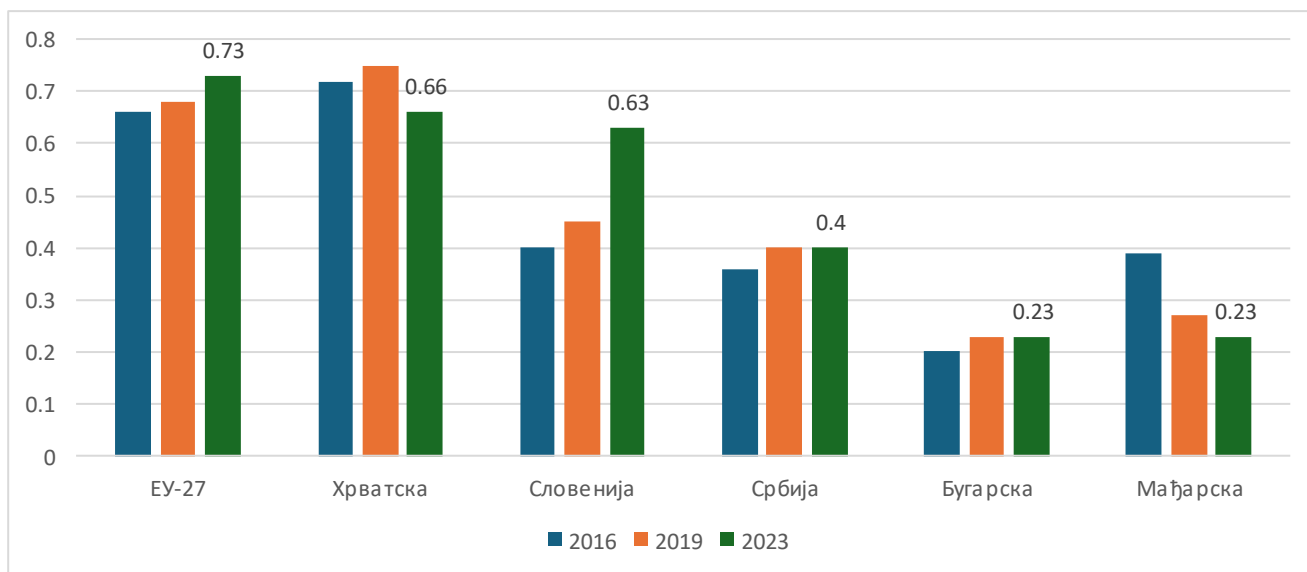
У 2024. години утрошено је 39,0 милијарди динара буџетских средстава за активности истраживања и развоја у Републици Србији, што представља повећање од 22,7% у односу на 2023. годину. Удео буџетских средстава за истраживање и развој у бруто домаћем производу износио је 0,40%, што је благи раст у поређењу са претходном годином, када је тај удео био 0,39% (Слика 10).

Извор: РЗС

Са буџетским издвајањем за истраживање и развој од 0,40% БДП-а, Република Србија је испод просека Европске уније, који износи 0,7% БДП-а. Ипак, Србија показује боље резултате у поређењу са појединим земљама региона, као што су Мађарска и Бугарска (Слика 11). Наведени упоредни подаци указују на неопходност даљег повећања буџетских издвајања за науку, али и на потребу за интензивнијим мерама за подстицање инвестирања приватног сектора у истраживање и развој, како би се укупна улагања значајно повећала и Србија приближила европском нивоу.

Слика 11: Буџетска издвајања за истраживање и развој (% БДП) – одабране државе и просек Европске уније

Извор: Еуростат

2.3.3. Финансирање науке и иновација

Финансирање научноистраживачке делатности у Србији обухвата научне институте, рачунајући и институте чији је оснивач Српска академија наука и уметности, високошколске установе и иновационе центре при државним факултетима.

Према новоусвојеним параметрима финансирања, утврђеним Уредбом о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим научноистраживачким организацијама („Службени гласник РС”, бр. 90/19, 96/23, 110/23 и 16/24), која се примењује од 1. јануара 2024. године, основни фокус је унапређење статуса и положаја истраживача са научним звањима (научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник) и настојање да се кроз њихово вредновање подстакне квалитет научног рада, пропорционално у односу на стечено научно звање. Модел финансирања обухвата две компоненте: основну, која обезбеђује стабилност финансирања, и развојну, која зависи од степена испуњености утврђених показатеља успешности.

Институционално финансирање огледа се у обезбеђивању основног финансирања, чији је циљ да обезбеди минимални ниво финансијске сигурности, неопходан за континуитет научног рада и спровођење истраживања као предуслова за научно и наставно напредовање запослених. На

основу важећих правних прописа Републике Србије, институционално финансирање акредитованих научноистраживачких института регулисано је правним оквирима, пре свега Законом о науци и истраживањима („Службени гласник РС“, бр. 113/2017, 95/2018 – др. закон, 106/2019). Чланом 108. Закона предвиђено је институционално финансирање акредитованих института, који су основани као установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, као и институти чији је оснивач Српска академија наука и уметности. Прописано је да институционално финансирање укључује: средства за плате и друга примања истраживача у научним звањима; средства за плате административно-техничког, стручног и помоћног особља; средства за режијске трошкове; средства за материјалне трошкове истраживања; средства за набавку, одржавање, амортизацију и осигурање опреме и средства за друге трошкове научноистраживачког рада. Министарство може да финансира научноистраживачки рад прерасподелом средстава за реализацију научноистраживачког рада тако што ће се средства са свих пројеката у којима учествује појединачна научноистраживачка организација чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина односно јединица локалне самоуправе као и Српска академија наука и уметности и институти чији је она оснивач, збирно исплаћивати тој научноистраживачкој организацији, уз сва припадајућа увећања према прописима о буџетском систему. Права и обавезе између Министарства и научноистраживачких организација, односно оснивача и научноистраживачких организација, регулишу се посебним уговором о привременом финансирању научноистраживачког рада по научноистраживачким организацијама.

Потребно је успоставити уравнотежен модел расподеле који ће обезбедити равноправне услове за унапређивање научноистраживачке делатности у свим областима науке на националном нивоу. Овај задатак ће бити утврђен у оквиру система институционалног финансирања свих државних НИО, у складу са степеном и обимом научног рада. Истовремено, финансирање институција биће уређено периодичним евалуацијама, које ће пре свега узети у обзир њихову релевантност (укључујући средства остварена на тржишту) и усклађеност са приоритетима ове стратегије.

Други значајан задатак у процесу успостављања система институционалног финансирања јесте извршење правичне, транспарентне и мерљивим критеријумима засноване расподеле одобрених финансијских средстава унутар саме институције (интраинституционално финансирање). У случајевима када институционална средства стижу у виду такозваних блок буџета акредитованим научноистраживачким организацијама (НИО), постојећи модел финансирања предвиђа да одговорност за расподелу расположивих ресурса имају руководиоци тих институција, односно декани факултета или директори института.

Принцип рационализације расподеле средстава подразумева флексибилан модел финансирања. То подразумева да финансијска средства буду усмерена према истраживачима који су постигли ниво изврности, дефинисан мерљивим индикаторима резултата, али и да се користе у делу подстицаја (стимулација и награда) за најзначајнија научна остварења. Тиме се обезбеђује континуирано мотивисање и афирмација изврности у научној заједници чак и у условима ограничених финансијских ресурса. Имплементација система рационализације подразумева да евалуацијом индивидуалних резултата истраживача буде могуће утврдити индекс научне компетенције заснован на квантитету и квалитету научних резултата, као и на вредновању ауторства у публикацијама, уз посебно уважавање специфичности различитих научних области. У оквиру овог система могу се предвидети и механизми привременог искључења из институционалног финансирања истраживача који у одређеном периоду нису остварили минимални ниво научног доприноса. На овај начин финансијски систем постаје подстицајан,

транспарентан и усмерен ка јачању укупне продуктивности научноистраживачког система Републике Србије.

Поред институционалног финансирања, научноистраживачке и иновационе активности подржане су кроз два државна фонда: Фонд за науку Републике Србије и Фонд за иновациону делатност, који обезбеђују пројектно финансирање. Комбиновани модел институционалног и пројектног финансирања, доприноси јачању научноистраживачких организација и финансирању најкомпетитивнијих истраживачких резултата. Осим тога, финансирање кроз фондове има за циљ јачање сарадње између института и факултета, развој партнерстава са привредом и другим министарствима, као и решавање стратешких циљева државе и друштвених изазова.

У периоду од 2020. до 2023. године, Фонд за науку је кроз различите изворе финансирања уложио више од 5,6 милијарде динара у имплементацију врхунских научних пројеката. Кроз различите програме подршке, финансирање је до краја 2023. године добило 2.813 истраживача из 145 научноистраживачке организације. Ипак, удео пројектног финансирања у укупном финансирању у 2023. години износио је само 7,41%. Овај проценат, иако показује тренд раста, указује и на потребу за повећањем буџетских издвајања за програме Фонда за науку како би се достигли резултати развијених земаља.

Члан 2. Закона о Фонду за науку Републике Србије („Службени гласник РС“, број 95/18) прописује да „Фонд кроз своје деловање омогућава развој научних истраживања и примену њихових резултата ради бржег друштвеног, технолошког, културног и економског развоја Републике Србије”. У члану 3. овај закон прописује да се научноистраживачке и развојне активности реализују преко научних, технолошких и развојних програма у оквиру којих се реализују пројекти, ради остваривања циљева садржаних у стратегији научног и технолошког развоја Републике Србије. Фонд за науку реализује програме развоја: основна и примењена истраживања и технолошки развој, који одговарају на конкретне потребе друштва и привреде, а који су у складу са Стратегијом научног и технолошког развоја Републике Србије и паметном специјализацијом. Према члану 12. Закона о Фонду за науку, Фонд треба да реализује и програме од стратешког значаја за Републику Србију, који одговарају на конкретне проблеме дефинисане у секторским стратегијама које је усвојила Влада и који су у складу са стратегијом научног и технолошког развоја Републике Србије и паметном специјализацијом. Програми Фонда се дефинишу на основу стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије, паметне специјализације (РИСЗ) и осталих секторских стратегија релевантних за развој друштва.

Пратећи одредбе Закона о Фонду за науку Републике Србије који прописује да се „програми Фонда дефинишу на основу Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије“, потребно је у већој мери ускладити програмски оквир Фонда за науку и националних стратешких приоритета. Према извештајима ФЗН већина реализованих програма била је тематски отворена што је омогућило широк спектар истраживачких тема, док је у наредном периоду потребно усмерити финансирање научних пројеката ка приоритетним областима од националног значаја.

Фонд за иновациону делатност (ФИД) игра кључну улогу у подршци иновацијама и сарадњи између науке и привреде. У периоду од 2016. до краја 2023. године, ФИД је уложио више од 109 милиона евра у различите програме подршке. Приметан је тренд значајног повећања годишњег буџета у последње три године, што указује на растући интерес и подршку иновацијама. Програми као што су Програм сарадње науке и привреде, Иновациони ваучери, Доказ концепта и Програм трансфер технологије дизајнирани су да подрже сарадњу науке и привреде, као и да унапреде трансфер технологија и развој иновација са НИО. Ипак, упркос постојећој подршци, сарадња између науке и привреде остаје недовољна, а трансфер технологије се показује као

неефикасан. Ово указује на потребу за развојем новог, ефикаснијег модела за трансфер технологије, како би се унапредила примена научних открића у привреди.

На основу улагања Републике Србије, односно Министарство науке, технолошког развоја и иновација кроз зајам и техничку подршку Светске банке у износу од 67 милиона евра и бесповратну финансијску подршку Европске уније у износу од 41,5 милиона евра, обезбеђена су средства за реализацију Пројекта акцелерације иновација и подстицања раста предузетништва у Републици Србији – SAIGE, за период од 2020. до 2027. године.

Пројекат подржава даљу реформу истраживачког сектора и иновација кроз подршку раду оба фонда. SAIGE (ко)финансира више програма Фонда за науку са фокусом на унапређење релевантности и изврности научних резултата и јачање сарадње са српском дијаспором, и подржава оснаживање Фонда за науку с циљем обезбеђења његове одрживости. Са друге стране, из ових средстава финансирају се програми Фонда за иновациону делатност, Катапулт, и Каталитик, усмерени на убрзање развоја иновационог предузетништва који обухватају менторску и финансијску подршку условљену обезбеђивањем инвестиција од стране пословних анђела фондова предузетничког капитала и других инвеститора. Кроз посебну компоненту, пројекат SAIGE директно подржава и научноистраживачке организације (20 научних института) у изградњи институционалних капацитета за управљање истраживањем и иновацијама и трансфер знања и технологија, промовисање веза између привредног и академског сектора, као и јачање вештина истраживача и особља за приступ међународним и приватним изворима финансирања прилагођеним различитим фазама технолошке зрелости иновација.

2.3.4. Стратешке инвестиције у научноистраживачку инфраструктуру и технолошку модернизацију

Република Србија је у претходном периоду спровела значајне инвестиције у научноистраживачку инфраструктуру са циљем јачања капацитета научноистраживачког и иновационог система и стварања предуслова за одржив технолошки и економски развој. Изграђени су научно-технолошки паркови у Нишу, Чачку, Београду и Новом Саду, у које је уложено преко 51,9 милиона евра, уз текућа проширења постојећих паркова у Нишу и Чачку. Планирани капацитети проширења, укључујући 17.104 m² новог простора у НТП Ниш и 12.759 m² у НТП Чачак, омогућиће значајно повећање броја корисника и предузећа. Започета је и изградња НТП Крушевац, инвестиције од 16,2 милиона евра, као и позиционирање БИО4 Кампуса као централне инфраструктурне платформе за биотехнолошке науке, са преко 166.000 m² развојних капацитета и више од 500 милиона евра планираних улагања.

Универзитети и научноистраживачке организације ојачали су своје инфраструктурне потенцијале кроз реконструкцију и изградњу специјализованих истраживачких објеката. Реконструкција лабораторија Хемијског факултета Универзитета у Београду, вредна 3,8 милиона евра, као и нови објекат Института БиоСенс у Новом Саду, површине 6.750 m² и вредности 19,7 милиона евра, значајно унапређују капацитете за развој дигиталне пољопривреде и биоинформатике. Центри изврности Универзитета у Крагујевцу, изграђени на 11.500 m² уз улагање од 15,7 милиона евра, доприносе развоју биомедицине, фармације, биоинжењеринга и функционалне хране, уз успостављање структурне сарадње са привредом.

Стратешки значај унапређења националних дигиталних капацитета огледа се у успостављању суперкомпјутера у оквиру Државног дата центра, који представља једини ресурс те врсте у ширем региону. Ова инфраструктура је на располагању научним организацијама и иновативним компанијама, уз планирано даље проширење капацитета и интеграцију у образовни систем ради развоја дигиталних компетенција, посебно у области вештачке интелигенције и рачунарства високих перформанси.

Инвестиције у инфраструктуру прати усмеравање на развој приоритетних области, као што су биотехнологије, енергетика и пољопривреда, имајући у виду њихов стратешки значај за привредни раст, технолошку конкурентност и одрживост. Паралелно с тим, у складу са глобалним трендовима, јача се улога привреде у финансирању научних и технолошких активности. Република Србија у наредном периоду ће интензивирати механизме подстицања сарадње научног и привредног сектора, како би се обезбедила већа примењивост научних резултата, убрзао технолошки развој и повећао степен иновационе активности.

2.3.5. Улагања у научноистраживачку инфраструктуру

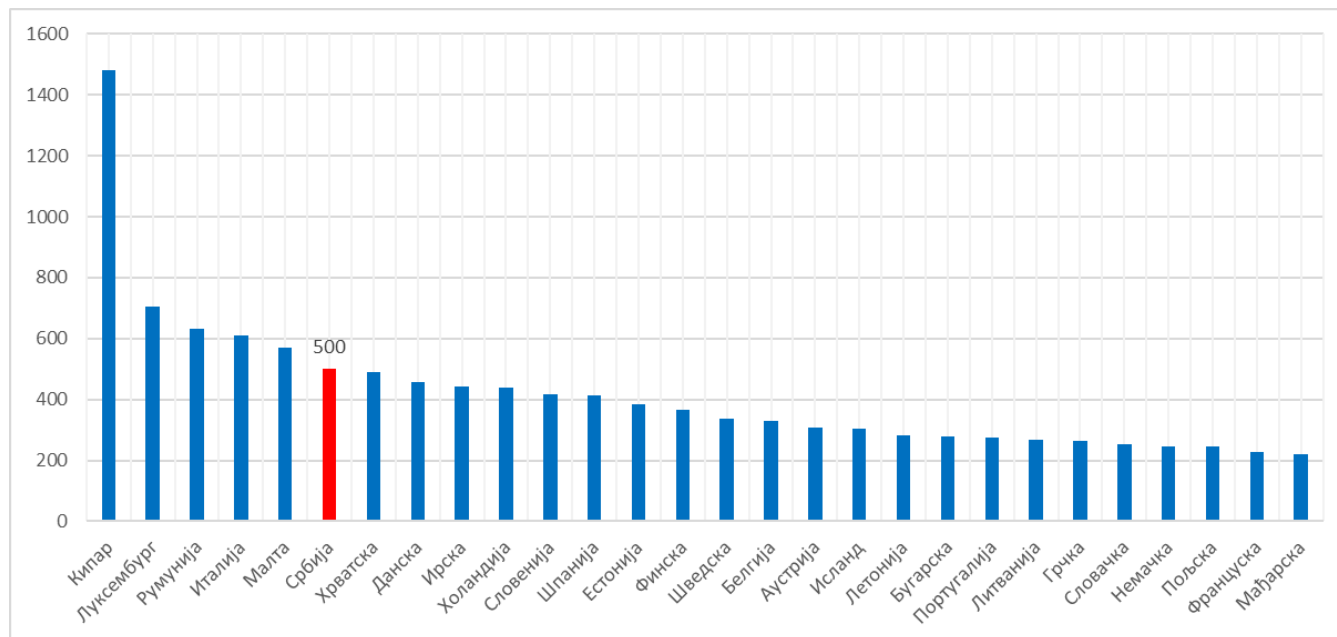
Република Србија, у оквиру Државног дата центра, поседује савремен суперкомпјутер, једини у овом делу Европе, који је доступан за научна истраживања, развој и иновације, и који се бесплатно ставља на располагање иновативним правним лицима, а у плану је надоградња и повећање капацитета. У наредном периоду, планира се унапређење хардверске инфраструктуре кроз инвестиције у суперрачунаре, као и реформа дела образовног система, која ће омогућити раније упознавање ученика са новим технологијама, њихову примену у образовању и развој талената у научно-технолошким областима. Циљ је да научна истраживања добију економску примену, чиме би се створила додатна вредност и користи за друштво, као и средства за даља истраживања. Посебан акценат стављен је на развој биотехнологија, енергетике и пољопривреде као кључних привредних грана за Републику Србију.

Глобални трендови указују на то да велике компаније све више преузимају улогу главних финансијера науке, па се у Републици Србији такође разматрају начини за подстицање и унапређивање сарадње између научних и привредних субјеката, у корист како за истраживаче, тако и за привреду, државу и друштво у целини.

2.3.6. Резултати научноистраживачког рада

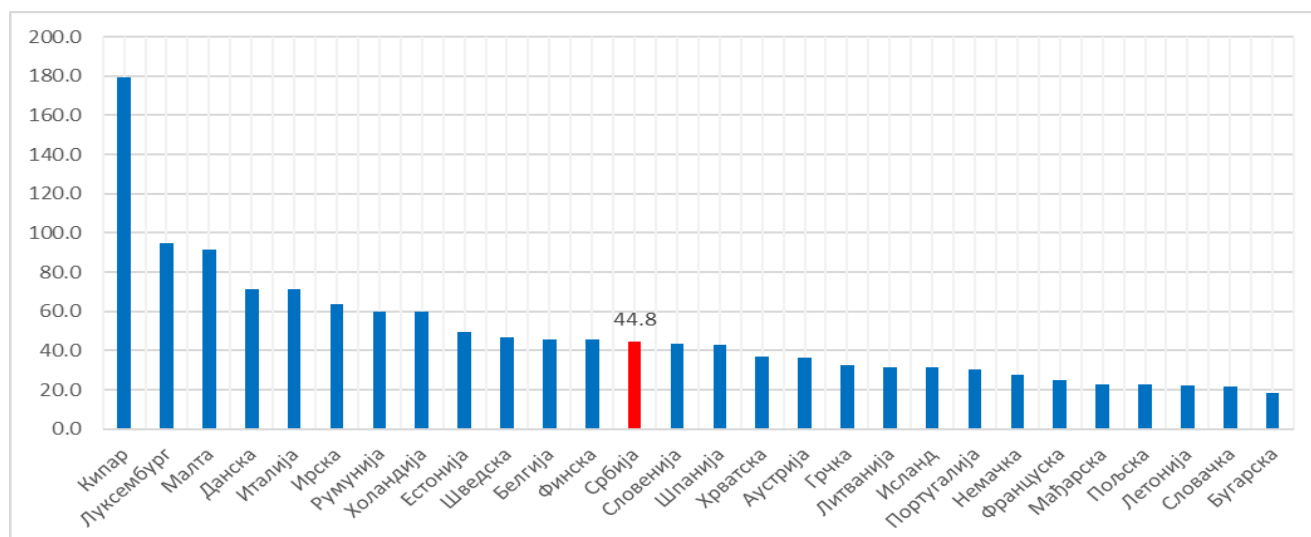
Република Србија остварује солидне резултате у области публикавања научних резултата, што је видљиво по броју радова реферисаних у престижној бази података *Web of Science (WOS)* и *Scopus*. Подаци показују да Србија, по броју радова на хиљаду истраживача, заузима високо место у поређењу са земљама Европске уније, што указује на изузетну продуктивност домаћих научника (Слика 12). Висока продуктивност може се делимично објаснити политикама које су промовисале квантитативне критеријуме у вредновању научноистраживачких резултата. Имајући у виду да је достигнут циљ повећања броја радова, престала је потреба за подстицањем хиперпродуктивности, а самим тим и подстицања изврсноности кроз до сада коришћене параметре.

Слика 12: Упоредни приказ броја радова на 1.000 истраживача у 2024. години

Међутим, када се научна продуктивност анализира у контексту квалитета, мерење које укључује учешће радова у најцитиранијих 10% у свету открива значајан јаз. Релативна позиција Републике Србије у односу на овај показатељ значајно је нижа у поређењу са земљама Европске уније (Слика 13), што указује на релативно мањи удео радова који имају висок утицај на глобалну научну заједницу. Овај дисбаланс између квантитета и квалитета научних радова наглашава потребу за новим приступима у подстицању научне изврности.

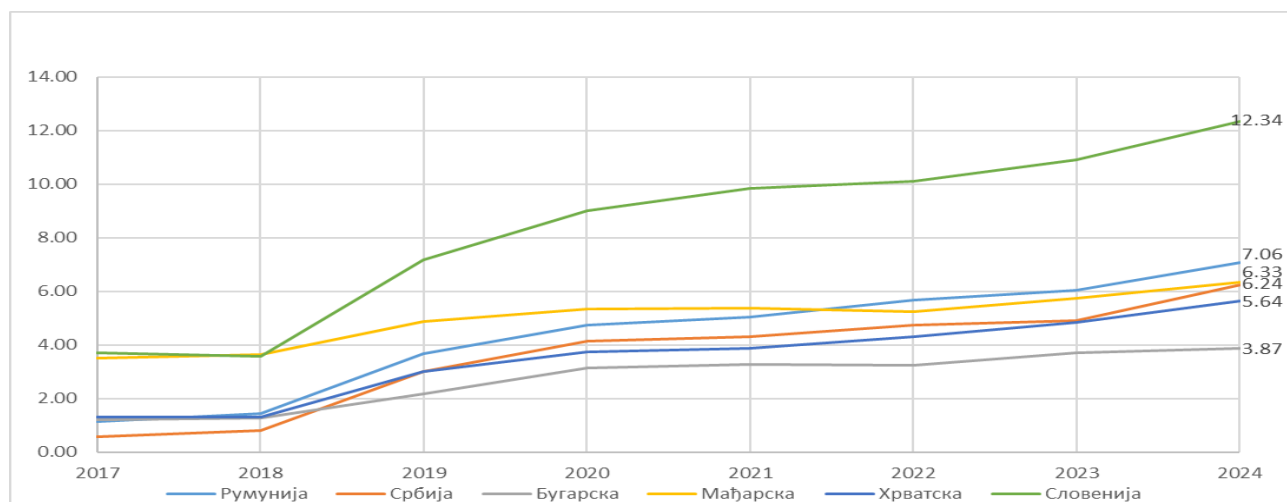
Слика 13: Упоредни приказ броја радова у првих 10% најцитиранијих на 1.000 истраживача у 2024. години

У наредном периоду један од задатака треба да буде повећање укупне цитираности наших научника, а не само оних који спадају у 10%.

Република Србија показује и даље скромне резултате у погледу броја истраживача на Стенфордовој листи најцитиранијих, нарочито у поређењу са земљама у региону. Са 6,24 истраживача на 1.000. Република Србија је знатно испод Словеније, која предњачи са 12,34 истраживача, остварујући високу међународну видљивост својих научника. Међутим, број истраживача из Републике Србије, који се налази на Стенфордовој листи, порастао је у односу на претходне године. Према резултатима из 2021. године, Србија је тада била испод Републике Хрватске, док је сада Република Хрватска испод Републике Србије са 5,64 истраживача на 1.000 на Стенфордовој листи најцитиранијих (Слика 14).

Слика 14: Број истраживача са Стенфордове листе најцитиранијих на 1.000 истраживача (каријерни приказ)

2024. годину, „захваљујући великом ангажовању истраживачке заједнице, наука Републике Србије се високо позиционира на међународним ранг-листама, што недвосмислено говори о потенцијалу који земља има у овој области и о њеној међународној конкурентности. На основу рангирања 233 земље (ентитета), које обавља *SCImago Journal & Country Rank*, Србија је у 2024. години заузела 60. место у свету”.

„За анализу успешности научне продукције коришћена је индексна база *Scopus*, која обухвата највећи број (25.000) најзначајнијих часописа у већини научних области. Сprovedена евалуација објављених резултата показала је да је у 2024. години објављено преко 10.000 (тачније 10.951, бројање вршено 9. септембра 2025) научних радова у међународним научним часописима, што је више од 1.590 радова годишње на милион становника или 0,86 радова годишње по једном финансираном истраживачу са пуним радним временом (12.667 ФТИ у 2024), што је на нивоу развијенијих земаља ЕУ. У истом периоду је остварено 239 различитих нових техничких решења и 138 патената, соја, сорти или раса, на међународном или националном нивоу (M91 + M92). Током 2024. године докторирало је 636 истраживача ангажованих на пројектима, а на свим универзитетима у земљи одбрањене су 682 докторске дисертације, чиме је у извесној мери увећан истраживачки потенцијал земље” (Извештај Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије за 2024. годину).

Укупан број објављених радова у 2024. години, према порталу *SCImago*, већи је за око 2,7% у односу на 2023. годину (1,7% већи према бази *Scopus*, а 13% мањи у бази НИТРА). Од укупног броја остварених резултата 43,8% чине научни радови објављени у међународним или

националним публикацијама са рецензијом. Од укупног броја научних радова 35,5% чине радови категорије М21–М24. У врхунским међународним часописима (радови категорије М21а и М21) публиковано је 43,8% од укупног броја М20 научних радова који потичу из Републике Србије. Цитираност радова који потичу из Републике Србије је у порасту, али још увек заостаје за европским просеком. Доминантни резултати у областима друштвених и хуманистичких наука јесу радови објављени у домаћим часописима категорије М24 и радови монографског карактера (М10) (Извештај Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије за 2024. годину).

Број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка решења (М90 и М80) чине 1,2%. Техничка решења обухватају 239 резултата научноистраживачког рада, док су 138 патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци су нижи од оних у 2023. години и још увек недовољни да би значајније утицали на привредне токове. Посебно се истиче драстично смањење броја одбрањених докторских теза у последњих пет година. У 2024. години одбрањене су само 682 докторске тезе, што је за преко 200 теза мање него у 2023. години (Извештај Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије за 2024. годину).

У наредном периоду требало би повећати давања за ДМТ2 јер је то услов за повећање резултата научноистраживачког рада. И Национални савет за науку и технолошки развој Републике Србије упозорава у свом извештају на веома мала средства која су у претходних пет година обезбеђивана за ДМТ2:

Средства за ДМТ2 у 2024. години, у укупном износу од 881.770 милиона динара, представљају само 4,01% од укупног буџета за програм институционалног финансирања за 2024. годину. У поређењу са 2020. годином (698.612.431 РСД, 4,74%), висина ових средстава се номинално повећавала 2021, 2022, 2023. и 2024. године (725.962.431 РСД; 728.067.579 РСД; 880.000.000 РСД; 881.770.000 РСД), али је висина процентуалног удела ДМТ2 у институционалном финансирању углавном опадала – 4,62% : 4,37% : 4,57% : 4,01% и није прелазила 5% средстава намењених институционалном финансирању, да би 2024. године опала на свега 4%. Истичемо да је висина финансијских средстава за ДМТ2 у посматраним годинама била нижа у поређењу са 2019. годином (893.915.183 РСД; 6,41%), а посебно у поређењу са базном 2018. годином (946.951.514 РСД; 7,59%). Опадање обима финансирања ове ставке институционалног финансирања био би номинално још нижи уколико би се узео у обрачун ниво инфлације сваке године.

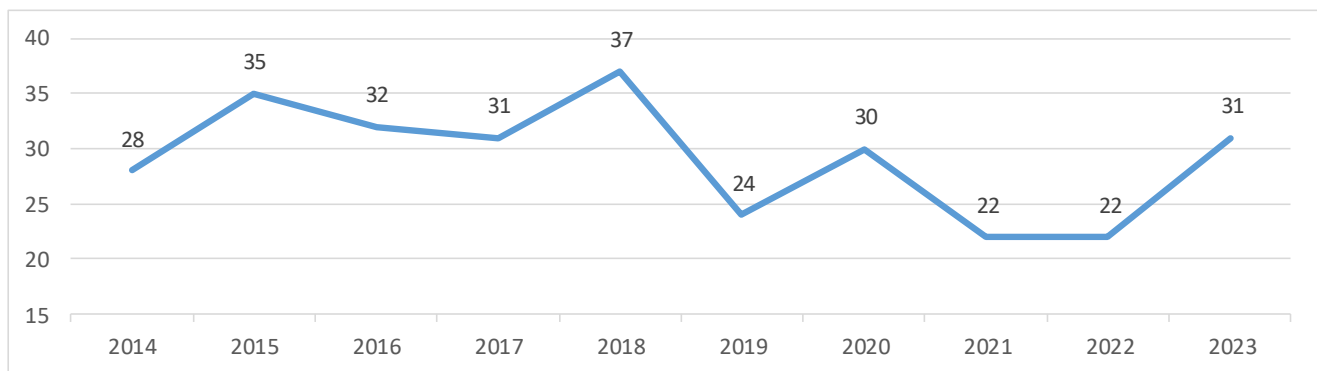
У истом извештају наглашава се потреба за бољом расподелом средстава институција које се финансирају из буџета: „Постоји велика несразмера у финансирању појединих институција и тела који се старају о науци у односу на обим њихових послова. За Српску академију наука и уметности (77 милиона динара) и Матицу српску (19 милиона динара), научне институције од највишег националног значаја, издвојено је у 2024. години укупно 96 милиона динара. У истој години Центар за промоцију науке (јавна институција) финансиран је са 210 милиона динара, ЈУП ‘Истраживање и развој’ д.о.о. са 50 милиона динара, Фонд за иновациону делатност са 1.615 милиона динара, ЈП ‘Нуклеарни објекти Србије’ са 340 милиона динара итд.“ Из наведеног се види да су САНУ и Матица српска у 2024. години укупно добили 2,2 пута мање средстава од Центра за промоцију науке или 3,54 пута мање средстава од „Нуклеарних објеката Србије“.

2.3.7. Технолошки и друштвени допринос научноистраживачког рада

Резултати научноистраживачке делатности Републике Србије, од значаја за привреду, тренутно су ограничени, јер су у великој мери фокусирани на научне радове објављене у домаћим и међународним публикацијама. Према Извештају Националног савета за науку и технолошки развој „број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка решења (М80 и М90) чине 1,2% укупне научне продукције. Техничка решења обухватају 239 резултата научноистраживачког рада, а 138 су патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци су нижи од истих у 2023. години и недовољни да би значајније утицали на привредне токове”.

Анализом броја патентних пријава из научноистраживачких организација видна је флукуација у бројевима пријава током последњих 10 година (Слика 15). Иако је број патентних пријава достигао врхунац у 2018. години, у последњих неколико година примећен је пад, што указује на потребу за унапређењем капацитета и подстицајних мера за иновације. Ова тенденција показује потребу за већим напорима у подршци технолошким иновацијама и комерцијализацији научних резултата.

Слика 15: Укупан број патентних пријава које долазе из НИО

Извор: НИТРА

Анализа броја патентних пријава Европском патентном заводу (ЕРО) у поређењу са Европском унијом и земљама региона додатно указује на обим заостатка Републике Србије у овом индикатору. Према подацима Еуростата за 2023. годину, Република Србија има 2,11 патентних пријава на милион становника, што је значајно испод просека Европске уније, који износи 152,82 пријаве. Осим заостатка у односу на ЕУ, Република Србија заостаје и за већином земаља у региону. Румунија бележи 2,2 пријаве на милион становника, Бугарска 6,2, Мађарска 11,25, Хрватска 13,24. Словенија је знатно испред региона са 72,27 ЕРО пријава на милион становника.

Трансфер технологија у Републици Србији остаје недовољно развијен, посебно у погледу ефикасног повезивања научноистраживачких организација и привреде. Током претходних година, није се систематски прикупљала статистика о броју основаних спиноф компанија нити о приходима оствареним лиценцирањем технологија, што је отежало праћење и анализу учинка у овој области. Међутим, од 2023. године, увођењем унапређених образаца за годишње извештаје, доступни су први званични подаци. Према њима, научноистраживачке организације у Републици Србији су 2023. године оствариле приход од 67,2 милиона динара кроз лиценцирање технологија, док су основане две спиноф фирме. Ови резултати представљају почетак јаснијег сагледавања доприноса трансфера технологија, али указују на потребу за континуираним јачањем институционалних капацитета и подстицајних механизма за комерцијализацију иновација у оквиру НИО.

Министарство науке, технолошког развоја и иновација је 2024. године спровело истраживање које показује да је 11,9% научноистраживачких организација основало спинофе, углавном на иницијативу самих истраживача. До сада је основано 18 спиноф компанија, а 34,7% НИО пружа неки облик подршке оснивању спинофа, најчешће кроз приступ инфраструктури и ресурсима. Што се тиче институционализације процеса, 14,4% организација има развијене процедуре за комерцијализацију, углавном кроз лиценцирање, док је 23,7% у фази успостављања тих процедура. Посебно је значајно што 10 НИО планира оснивање нових спиноф компанија у наредној години, што указује на растући тренд подршке иновацијама и већем укључивању истраживача у предузетничке иницијативе. Ови налази указују на потребу за континуираном и систематском подршком развоју иновационог екосистема у Републици Србији, како би се додатно подстакао раст и омогућио већи утицај истраживања на привреду.

Према Извештају *European Innovation Scoreboard (EIS)* за 2024. годину, Република Србија сврстава се у категорију *Emerging Innovators* са перформансама од 62,8% у односу на ЕУ, и налази се на 30. месту од посматраних 39 земаља. Важно је истаћи да је Република Србија друга од 39 земаља према напретку у иновационим перформансама мереним ЕИС, остваривши раст од 4,4 процентна поена у односу на ниво ЕУ из претходне године. Такође, остварено је повећање од 7,4 процентна поена у поређењу са резултатима из истог извештаја за 2017. годину. Овакви резултати указују на присутан позитиван тренд раста перформанси, као и на то да постоји значајан потенцијал за даљу афирмацију позиције Републике Србије на европској сцени иновација кроз спровођење циљаних мера иновационе политике. У наредном периоду постоји потреба за улагањем додатних напора како би Република Србија унапредила своје иновационе капацитете и потенцијално се позиционирала међу *Moderate Innovators* на листи ЕИС.

У наредном периоду треба додатно инсистирати на успостављању јаснијег механизма за подршку технолошком трансферу кроз посебне подстицајне мере које треба дефинисати кроз посебан документ (или разрађен у Акционом плану) припремљен на нивоу Владе Републике Србије кроз међусекторску сарадњу министарстава.

2.3.8. Међународна сарадња

Међународна сарадња представља један од кључних покретача развоја научноистраживачког и иновационог система Републике Србије и основни механизам њене интеграције у Европски истраживачки простор. У претходној деценији Србија је значајно ојачала своје учешће у европским, регионалним и глобалним иницијативама, повећала број укључених институција, успоставила широку мрежу партнера и остварила видљив напредак у апсорпцији међународних средстава за истраживање и иновације.

Учешће у оквирним програмима Европске уније

Република Србија је од 2007. године, као придружена чланица, учествовала у оквирним програмима ЕУ за истраживање и иновације. Тренутно актуелни оквирни програм, Хоризонт Европа, обезбедиће преко 90 милијарди евра за научноистраживачке и иновационе активности у земљама чланицама ЕУ и придруженим државама у периоду од 2021. до 2027. године. У поређењу са претходним оквирним програмом, Хоризонт Европа уводи низ новина, укључујући оснивање Европског савета за иновације, мисије Европске уније, унапређење политике отворене науке, као и јачање међународне сарадње и европских партнерстава.

Буџетска издвајања Републике Србије за учешће истраживача у европским програмима Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа значајно су порасла, достигавши у 2025. години 50,9 милиона евра (Слика 16). Ова средства су усмерена на подршку истраживачима из Републике Србије за активно укључивање у међународне пројекте, што је резултирало јачањем међународне научне сарадње и видљивости Србије као релевантног партнера у оквиру европских истраживачких иницијатива.

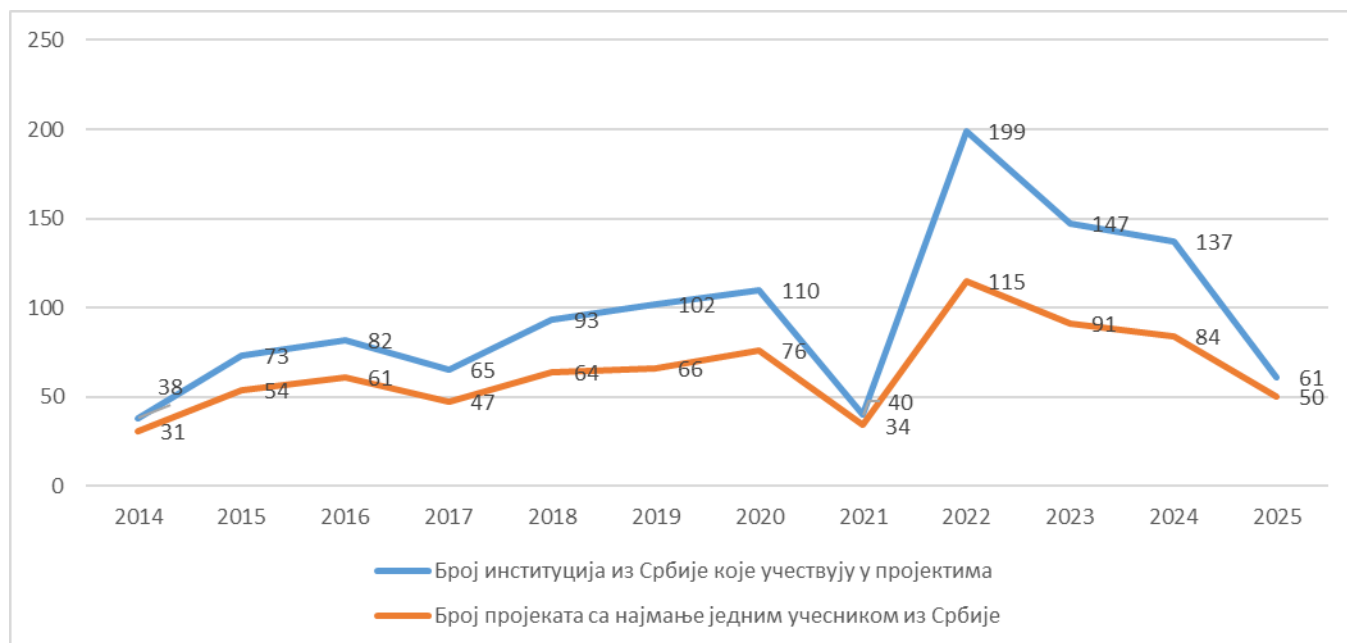
Слика 16: Буџетска издвајања за учешће у оквирним програмима Европске уније (Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа 2019–2025) (у еврима)

Извор: НИТРА

У периоду од 2014. до 2023. године, који обухвата Оквирни програм 7, Хоризонт 2020 и програм Хоризонт Европа, видљив је тренд раста у погледу броја институција и броја пројеката (Слика 17). Приметан пад у 2021. години може се приписати недовољној припремљености институција из Републике Србије за почетак новог оквирног програма, као и ограничењима које је проузроковао почетак пандемије COVID-19.

Слика 17: Институције из Србије у оквирним програмима ЕУ у периоду од 2014. до 2025. године

Извор: НИТРА

Статистички подаци Европске комисије показују да је учешће институција из Републике Србије у програму Хоризонт 2020 значајно превазишло резултате из Оквирног програма 7 (Табела 1). Нето допринос Европске уније²³ и број институција укључених на пројекте више су се него удвостручили, док је број пројеката порастао са 238 на чак 419. Највећи број пројеката у програму Хоризонт 2020 одобрен је у следећим областима:

- 1) друштвени изазови (209 пројеката са буџетом за партнере из Србије од 55,86 милиона евра);
- 2) изврсна наука (85 пројеката са буџетом од 19,2 милиона евра);
- 3) индустријско лидерство (80 пројеката са буџетом од 36,32 милиона евра);
- 4) наука са друштвом и за друштво (22 пројекта и буџет од 2,23 милиона евра) и
- 5) ширење изврсности и учешћа (21 пројекат са буџетом од 21,36 милиона евра) (Европска комисија, 2024).

Табела 1: Република Србија у оквирним програмима Европске уније

	Нето допринос ЕУ (у милионима евра)	Број пројеката	Број институција из Србије	Стопа успешности
Оквирни програм 7	64,12	238	105	15,35%
Хоризонт 2020	135,40	419	222	12,52%
Хоризонт Европа (до августа 2024)	140,10	400	544	15,56%

Извор: Европска комисија (новембар 2025). *Horizon Dashboard*. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>

Подаци о учешћу на програму Хоризонт Европа у периоду од 2021. до новембра 2025. године указују на веома добре резултате институција из Републике Србије. У трогодишњем периоду

²³ Рачуноводствена категорија која представља финансијска средства учесника пројеката након одбитка средстава за њихова повезана трећа лица.

имплементације програма, 173 институције учествовале су у укупно 300 пројеката са буџетом од 106,3 милиона евра. Приметна је и нешто виша стопа успешности у програму Хоризонт Европа у односу на претходна два оквирна програма. Од укупно 300 финансираних пројеката, највећи број (193) припада области Глобални изазови и европска индустријска конкурентност, при чему укупан буџет партнера из Србије износи 63,62 милиона евра.

Основне компоненте стуба Изврсна наука у програмима Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа чине грантови Европског истраживачког савета (ERC), „Марија Склодовска Кири” акције (MSCA) и област Истраживачка инфраструктура. У последњих 10 година (2014–2023), три истраживача из Србије добила су престижне ERC грантове, док је одобрено укупно 70 MSCA акција. Општи циљ области Истраживачке инфраструктуре у оквиру програма Хоризонт Европа је да оснажи Европу кроз првокласну и приступачну истраживачку инфраструктуру, као део интегрисаног европског простора истраживачке и технолошке инфраструктуре. У програму Хоризонт Европа, институције из Републике Србије учествују у 12 пројеката у области Истраживачке инфраструктуре.

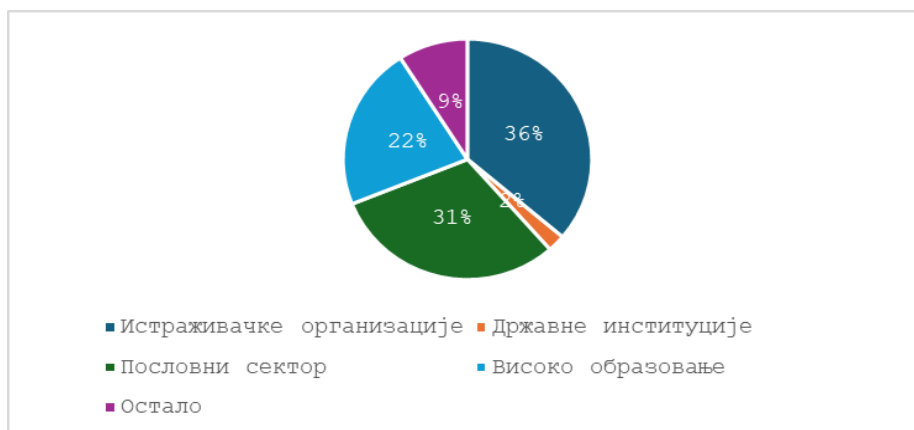
Уколико се учешће Републике Србије у оквирним програмима ЕУ посматра према врсти организација, приметна је доминација истраживачког сектора, високог образовања и пословног сектора. У Оквирном програму 7,35% од укупног буџета свих пројеката из Србије чиниле су институције високог образовања, 34% истраживачке организације, а 29% приватни сектор. Удео државних институција и других организација био је укупно око 2% (Слика 18). У програму Хоризонт 2020 примат су преузеле истраживачке организације (36%), док се удео сектора високог образовања значајно смањио у односу на ОП 7 и износио је 22%. Преостала три сектора су повећала своје уделе, нарочито остале организације чији је удео порастао на 9% (Слика 19). У питању су пословни кластери, удружења цивилног друштва, организације за подршку пословању и слично. До 2024. године, у програму Хоризонт Европа највећи удео су имале истраживачке организације (33%), затим високо образовање (26%) и пословни сектор (23%). Остале организације су повећале свој удео на чак 15%, што указује на даље јачање капацитета непрофитног сектора у Републици Србији (Слика 20).

Слика 18: Учешће у Оквирном програму 7 према врсти организација (нето допринос Европске уније у %)

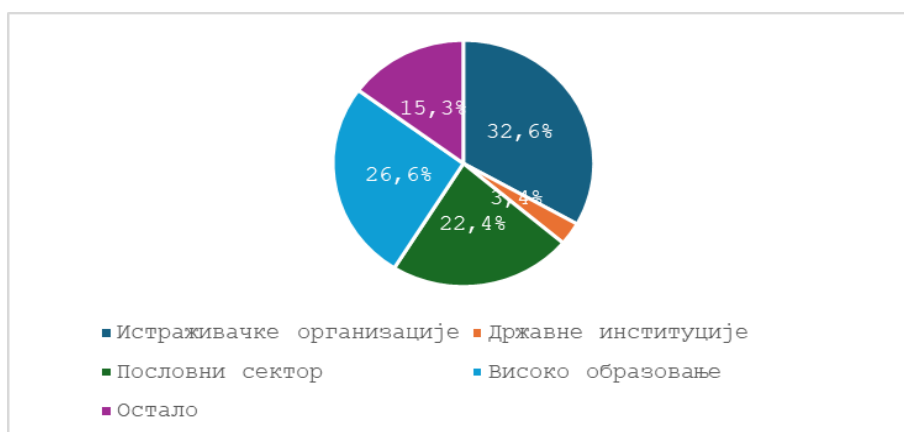
Извор: Европска комисија (2024). Horizon Dashboard.

Слика 19: Учесће у програму Хоризонт 2020 према врсти организација (нето допринос Европске уније у %)

Извор: Европска комисија (2024). Horizon Dashboard.

Слика 20: Учесће у програму Хоризонт Европа према врсти организација (нето допринос Европске уније у %)

Извор: Европска комисија (новембар 2025). Horizon Dashboard.

Посматрајући износ повучених средстава из оквирних програма (нето допринос Европске уније) по једном истраживачу, евидентно је повећање резултата Републике Србије у програму Хоризонт 2020 у односу на Оквирни програм 7, за око 75%. Наиме, научноистраживачка и иновациона заједница Србије повећала је износ добијених средстава Европске уније по истраживачу са 5.363,57 на 9.364,02 евра. Имајући у виду да је само у трогодишњој имплементацији програма Хоризонт Европа повучено 6.828,33 евра по истраживачу, очекује се да ће овај програм значајно надмашити претходне (Табела 2).

Табела 2: Нето допринос Европске уније по истраживачу у оквирним програмима (у еврима)

	Оквирни програм 7	Хоризонт 2020	Стопа раста (%)	Хоризонт Европа (2021 – август 2024)
Бугарска	8.445,19	23.817,67	182,03	7.729,04
Хрватска	13.710,04	17.848,15	30,18	10.669,03
Мађарска	12.138,70	11.517,23	-5,12	3.789,47
Румунија	9.585,74	16.954,51	76,87	12.914,02
Словенија	19.480,37	40.662,59	108,74	27.085,83

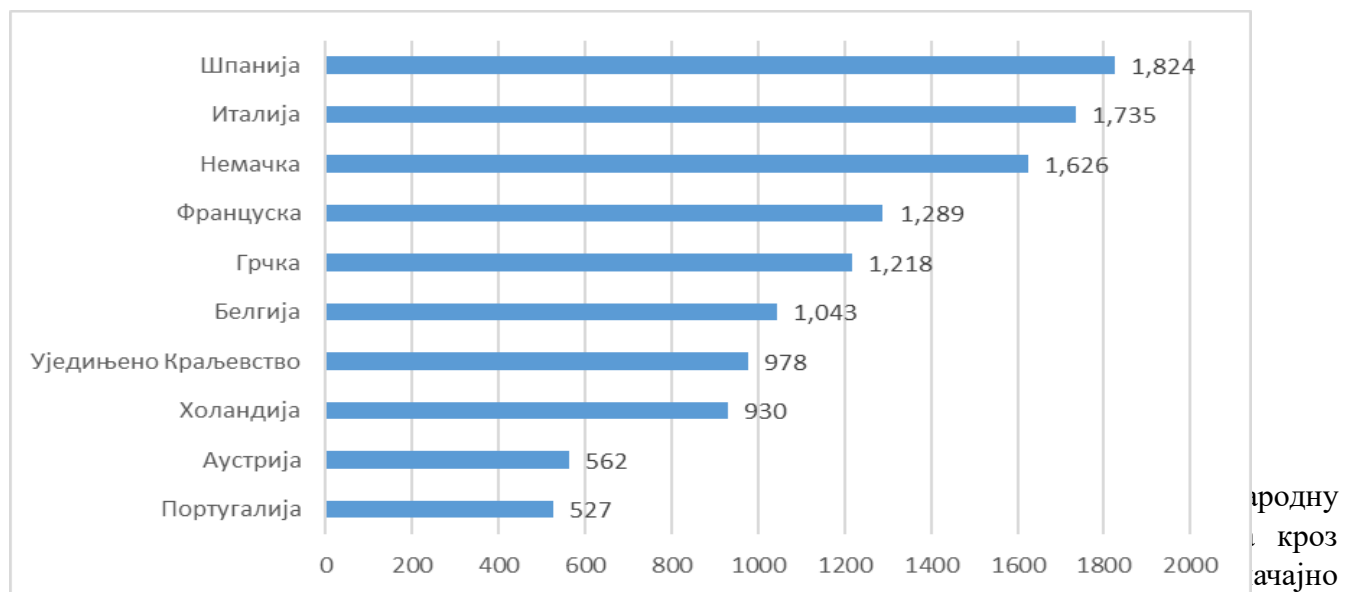
Србија	5.363,57	9.364,02	74,59	6.828,33
---------------	----------	----------	-------	----------

Извор: Европска комисија (*Horizon Dashboard*) и Еуростат

Нето допринос Европске уније по истраживачу омогућава и поређење Републике Србије са земљама у окружењу, чланицама ЕУ. Подаци из Табеле 2 јасно показују да је нето допринос Европске уније по истраживачу у Републици Србији мањи од свих посматраних држава, како у Оквирном програму 7, тако и у програму Хоризонт 2020. Међутим, стопа раста нето доприноса Европске уније по истраживачу указује на то да је Република Србија значајно поправила своју позицију у програму Хоризонт 2020 у односу на Оквирни програм 7, посебно у поређењу са Мађарском и Хрватском. У трогодишњој имплементацији програма Хоризонт Европа, једино Мађарска има мањи допринос Европске уније по истраживачу од Републике Србије.

Институције из Републике Србије успоставиле су разгранату мрежу међународних партнера у оквирним програмима Европске уније. У прилог томе говори податак да су домаће организације у последња три оквирна програма (ОП7, Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа) сарађивале на међународним пројектима са партнерима из чак 116 држава (Европска комисија [2024], *Horizon Dashboard*). Према колаборативним везама²⁴ оствареним у овим програмима, институције из Србије су највећу сарадњу оствариле са Шпанијом, Италијом, Немачком, Француском, Уједињеним Краљевством, Грчком, Белгијом, Холандијом, Аустријом и Португалијом (Слика 21).

Слика 21: Земље партнери Републике Србије у оквирним програмима Европске уније (ОП7, Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа) – број колаборативних веза

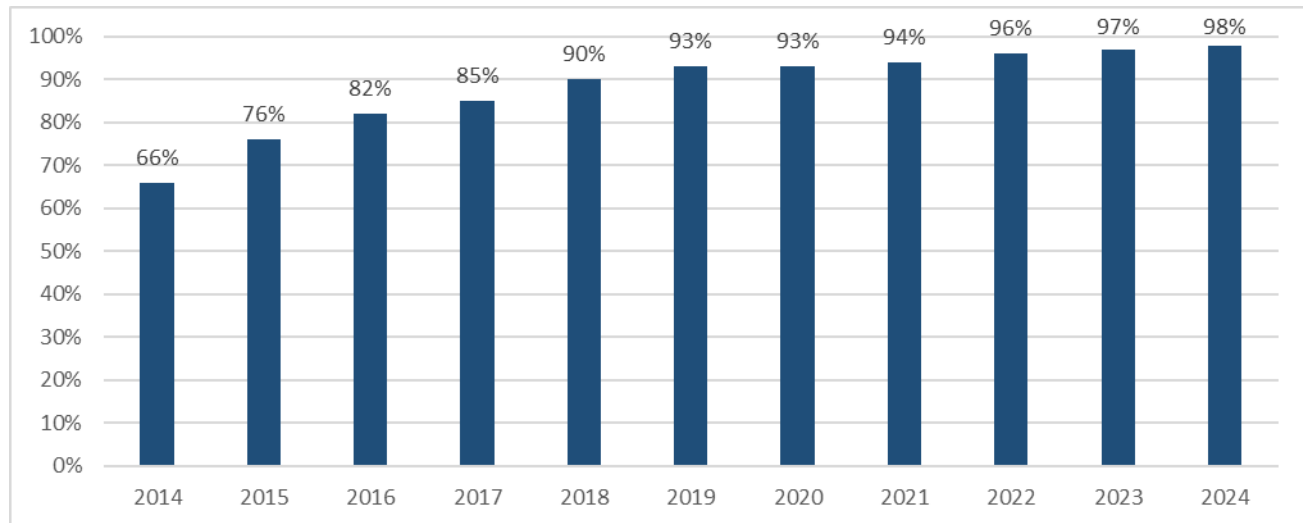

унапређених технологија, услуга и производа намењених тржишту. У периоду од 2014. до 2023. године, одобрена су 32 пројекта у оквиру Еурека мреже, у којима су учествовали 21 институт, 39 факултета и 32 предузећа из Републике Србије. Највећи број ових пројеката реализован је у областима информacionих технологија, медицинских технологија, биотехнологија, нових материјала и заштите животне средине.

24 Претпоставка је да колаборативна веза постоји између сваког пара учесника у одређеном пројекту. Када на пројекту постоји *m* учесника из једне и *n* учесника из друге земље, број колаборативних веза између две земље рачуна се као *mn*.

Имајући у виду лакоћу приступа и препознат значај умрежавања, Европски програм за сарадњу у домену науке и технологије (COST) представља један од најзаступљенијих међународних програма у Републици Србији. У последњих 10 година видљиво је континуирано повећање учешћа домаћих истраживача у акцијама COST-а, а у 2023. години удео је достигао чак 97% (Слика 22).

Слика 22: Процентуално учешће Србије у активним акцијама COST-а (под учешћем се подразумева да земља има своје представнике именоване у управљачким одборима акције)

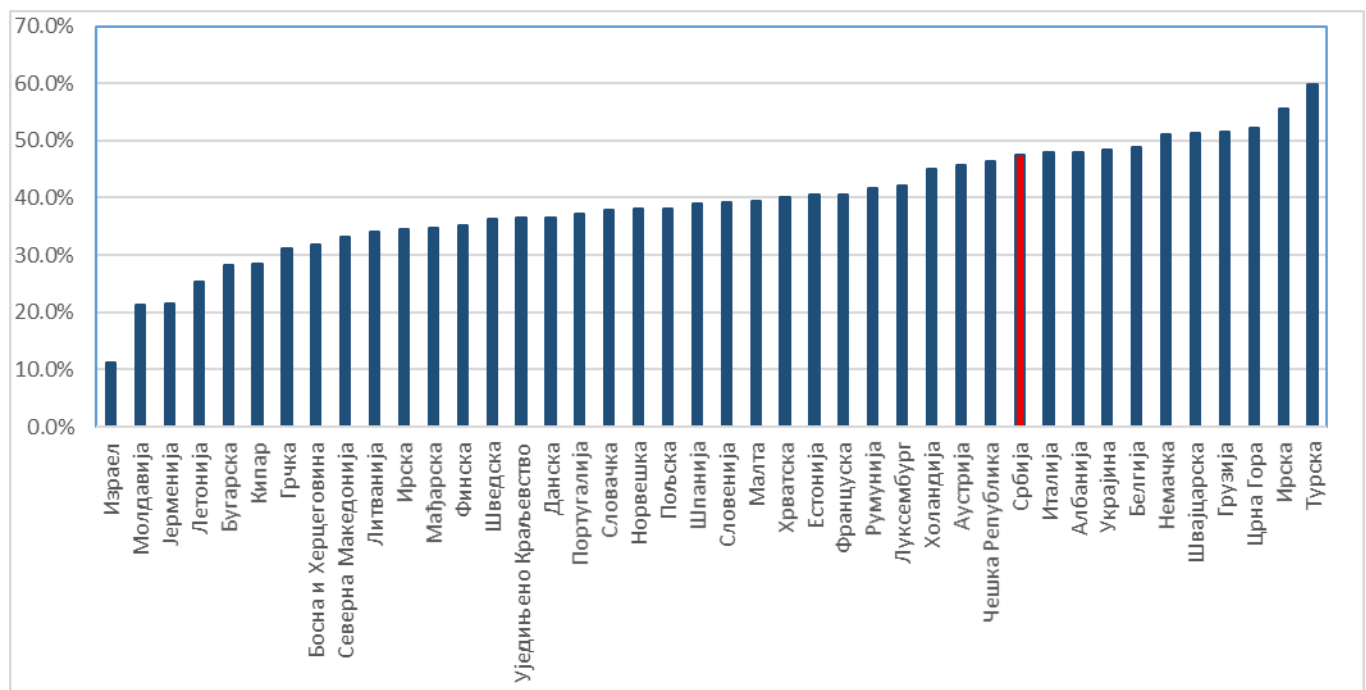

Извор: НИТРА

Истраживачи из Србије све активније учествују у првој фази аплицирања за акције COST-а. У 2023. години, од укупно 60 одобрених акција COST-а, истраживачи из Србије били су укључени у 40. Поред тога, током 2023. године постигнута је полна равнотежа међу именованим члановима Управног одбора из Републике Србије, при чему је удео жена чланица износио 50,8%.

Посебно се истиче ангажовање младих истраживача (према правилима COST-а сви истраживачи млађи од 40 година су млади истраживачи). Процентуално учешће младих истраживача из Србије у активностима COST-а током 2024. године износи 47,5% (Слика 23).

Слика 23: Процентуално учешће младих истраживача из Србије у активностима COST-а током 2023. године

Програм за финансирање мултилатералне научне и технолошке сарадње у Дунавском региону, покренут 2016. године, иницијално је укључивао Србију, Аустрију, Чешку и Словачку. Програму се 2019. године прикључила Француска, а 2022. године Бугарска и Црна Гора.

Република Србија је до данас учествовала у три заједничка позива. Из позива за период од 2017. до 2018. године, буџетским средствима финансирано је 11 пројеката са српским учешћем, у укупном износу од 8.812.500,00 динара. Из позива за период од 2020. до 2022. године, буџетским средствима финансирана је реализација 12 пројеката са српским учешћем, у укупном износу од 10.800.000,00 динара. Из позива за период од 2023. до 2025. године, у јуну 2023. године одобрено је за финансирање 12 пројеката са учешћем српских научноистраживачких организација, за чију реализацију су опредељена средства у укупном износу од 10.800.000,00 динара. Реализација одобрених пројеката у свим земљама учесницама позива, према националним процедурама финансирања, предвиђена је у периоду од јула 2023. до јуна 2025. године.

Република Србија има успостављену билатералну научну сарадњу са 14 земаља: Словенијом, Француском, Турском, Аустријом, Португалијом, Немачком, Мађарском, Црном Гором, Словачком, Хрватском, Индијом, Белорусијом, Кином и Италијом. Од 2014. до 2023. године расписано је укупно 55 јавних позива, а финансирана су 1.194 пројекта.

Почев од 2016. године, Република Србија има успостављену билатералну стратешку сарадњу са Кином у области заједничког финансирања развојних и истраживачких пројеката. У оквиру овог програма сарадње до сад је одобрено укупно 12 пројеката из два расписана јавна позива. Реализацију одобрених стратешких, истраживачко-развојних пројеката, српска и кинеска страна финансирају у износу од по 200.000 америчких долара за пројектни период од три године.

Важна претпоставка динамичног развоја научноистраживачког и иновационог система представља приступ висококвалитетној истраживачкој инфраструктури која може обухватати: научну опрему и сетове инструмената, збирке, архиве или научне податке, рачунарске системе и комуникационе мреже, било коју другу истраживачку и иновативну инфраструктуру јединствене природе која је отворена за спољне кориснике. Република Србија активно учествује у иницијативама Европске уније у домену истраживачких инфраструктура, како на стратешком тако и на имплементационом нивоу.

Република Србија је почетком 2024. године именовала своје представнике у Европском стратешком форуму за истраживачку инфраструктуру (ESFRI), саветодавном телу које обезбеђује професионално управљање истраживачком инфраструктуром, подстиче мултилатералне иницијативе у овој области, развија европску мапу пута за истраживачке инфраструктуре и надгледа реализацију ESFRI пројеката (ESFRI, 2017). Смернице Европског стратешког форума за истраживачку инфраструктуру јачају екосистем истраживачких

инфраструктура и омогућавају умрежавање ресурса широм Европског истраживачког простора кроз отворени приступ, развој истраживачког кадра и подстицање научне изврности.

Да би се омогућило успостављање и функционисање нових истраживачких инфраструктура, формиран је Европски конзорцијум за истраживачку инфраструктуру (ERIC) као посебан правни облик којим се омогућава успостављање и рад појединачних истраживачких инфраструктура од европског интереса, у различитим научним областима. На овај начин обезбеђује се приступ великим истраживачким инфраструктурама, мобилност и размена истраживача између више држава учесница програма Хоризонт Европа. Министарство науке, технолошког развоја и иновација тренутно плаћа чланарину за 3 ERIC-а у области друштвених наука (DARIAH-ERIC, CESSDA-ERIC и ESS-ERIC).

Институцијама из Србије омогућено је и учешће у значајним светским истраживачким инфраструктурама. Министарство науке, технолошког развоја и иновација плаћа годишњу чланарину следећим организацијама: Европска организација за нуклеарна истраживања (CERN), Обједињени институт за нуклеарна истраживања у Дубни (JINR), Европска лабораторија за молекуларну биологију (EMBL), Међународни центар за генетичко инжењерство и биотехнологију (ICGEB), Европски облак отворене науке (EOSC), Глобално партнерство за вештачку интелигенцију (GPAI) и Јединствени међународни идентификатор за истраживаче (ORCID). Укупна буџетска издвајања за учешће истраживача у CERN-у у периоду од 2019. до 2024. године износила су преко 2,5 милијарди динара (Слика 24). Поред стандардне контрибуције, издвајања подразумевају и додатне доприносе за појединачне пројекте, специјалне контрибуције и додатне трошкове.

Слика 24: Буџетска издвајања за CERN по категоријама трошкова (у динарима)

2.4. Технолошки токови у свету и Републици Србији

Предвиђања за технолошке токове показују да су најважније технолошке области (*McKinsey*): (1) аутономна вештачка интелигенција (која је у стању да независно планира и извршава сложене задатке); (2) вештачка интелигенција (компјутерски системи који могу да извршавају задатке који захтевају људску интелигенцију); (3) примена специфичних полупроводника (за израду наменских чипова пројектованих да извршавају специјалне задатке); (4) унапређено повезивање (технологије које побољшавају и проширују мреже за дигиталну комуникацију: бежичне мреже мале снаге, 5G и 6G мобилна телефонија, Wi-Fi 6 и 7 стандарди и ниско орбитални земаљски сателити); (5) *cloud and edge computing* (централизовани компјутер, обично у центру с подацима,

далеко од корисника или прикупљање података у фабрикама, продавницама или у возилима); (6) рачунарске технологије које обухватају повезану стварност с виртуелном стварношћу; (7) рачунарска безбедност (заштита рачунарских система, мрежа, програма и података од напада, оштећења и неовлашћеног приступа); (8) квантне технологије (коришћење квантно-механичких особина за израду брзих рачунара који могу да врше много бржа рачунања од класичних рачунара, да осигурају безбедност мрежа и за израду сензора велике остетљивости); (9) роботика будућности (унапређена роботика која може самостално да извршава задатке, прилагођене новим захтевима стварног живота, с повећаним степеном самосталности и спретности, укључујући и човеколике роботе); (10) покретљивост у будућности (самостални аутомобили, електрични аутомобили, дрoнови, градска ваздушна превозна средства); (11) биоинжењеринг будућности (примена инжењерских принципа у биологији, коришћењем унапређених технологија, измена генетског материјала, да би се побољшало људско здравље и одлике, нови ланац исхране); (12) свемирске технологије (сателитски системи, летећа возила, истраживачке мисије у свемиру, повезивање свемирских мрежа са земаљским) и (13) енергија будућности и одрживе технологије (широки спектар технологија које треба да омогуће добијање одрживе енергије, нови ланац снабдевања).

2.4.1. Тематске области и истраживања неких најразвијенијих земаља

Искуства најразвијенијих земаља показују да је успешно управљање науком засновано на јасно дефинисаним приоритетима и дугорочним улагањима у кључне области. Имајући на уму нераскидиву везу и међусобну условљеност науке и технологије, Национални фонд за науку „промовише напредак науке, напредак здравља нације, просперитет и благостање и обезбеђује народну одбрану“. Наведени приоритети Националног фонда за науку мењају се у складу са законским директивама и приоритетима владе. При избору пројеката NSF користи два главна критеријума: сваки пројекат треба да обезбеди унапређење нових знања (интелектуална ваљаност) и најшири утицај на земљу и на људе. Инвестира се у кључна открића која имају велики утицај на јачање науке, технологије, инжењерства и математике. На тај начин постиже се јачање домаћег научног потенцијала који унапређује економски просперитет, националну безбедност и глобалну конкурентност у науци и инжењерству. Национална фондација за науку САД (NSF) усмерава инвестиције у области са највећим научним и друштвеним потенцијалом – као што су вештачка интелигенција, биотехнологија, квантне технологије и развој кадрова у STEM областима – с циљем унапређења здравља, благостања, економске конкурентности и националне безбедности.

Сличан приступ примењује и Народна Република Кина, која у оквиру великих националних програма издваја значајна средства за основна и развојна истраживања у областима од стратешког значаја: информационе технологије, биотехнологија, нови материјали, енергетика и заштита животне средине. Кина и САД истичу да је развој кадрова и иновационих капацитета централни услов за технолошку самосталност и глобалну конкурентност.

Управо ова искуства потврђују потребу да Србија у наредном периоду јасно дефинише сопствене приоритетне области научног и технолошког развоја, засноване на потенцијалима домаћег екосистема, економским потребама и европским стратешким токовима.

2.4.2. Тематске области од значаја за Републику Србију

Дефинисање тематских области од стратешког значаја представља један од кључних корака за усмеравање научноистраживачких и технолошких активности ка приоритетима друштвено-

економског развоја Републике Србије. Ове области обухватају сегменте у којима Република Србија поседује развијене научне и технолошке капацитете, расположиве природне и инфраструктурне ресурсе, као и области које имају потенцијал да значајно допринесу унапређењу конкурентности, иновационих потенцијала и одрживог развоја.

Фонд за науку, како је предвиђено Законом о Фонду за науку Републике Србије, треба да омогући „научна истраживања и примену њихових резултата ради бржег друштвеног, технолошког, културног и економског развоја Републике Србије”. Да би се то постигло, тематске области за које у Србији постоји интерес, за које Србија има природне услове, а које би могле да допринесу „бржем друштвеном, технолошком, културном и економском развоју“, јесу:

1) Пољопривреда, храна, биотехнологија

Савремени развој пољопривреде усмерен је ка рационалном коришћењу природних ресурса односно економичној производњи довољних количина квалитетне хране и обезбеђивању прехранбене сигурности једне земље. Пољопривреда се тренутно, не само у нашој земљи, већ широм света суочава са широким спектром изазова: стагнација приноса усева, смањење обрадивог земљишта услед деградације земљишта и урбанизације, рапидно опадање органске материје у земљишту, доступност воде итд. Такође, савремена пољопривреда се суочава са огромним изазовима који наглашавају хитну потребу за стварањем гајених биљака отпорних на климу. Климатски „отпорне“ усеви карактерише неколико кључних особина (ефикасност употребе воде, ефикасност коришћења и/или усвајања хранљивих материја, толерантност на стрес - високе температуре, топлотни стрес, салинитет, киселост и др.), које им омогућавају да се развијају у мање повољним и/или стресним условима спољашње средине. Отуда се намеће потреба за изналажењем одговарајућих мера адаптације и примени нових технологија и технолошких решења у циљу побољшања толерантности гајених биљака на поједине факторе стреса у циљу повећања продуктивности и квалитета добијених производа. Мере адаптације и „климатски паметне“ пољопривредне праксе морају бити важни инструменти у циљу ублажавања климатских промена и истовремено имати важну улогу у истраживачким и развојним научним програмима у области пољопривреде. Биотехнологија може да допринесе да се примењују технолошки процеси при производњи којима би се очувала хранљива вредност производа. У протекле две деценије били смо сведоци изузетног технолошког напретка у сфери секвенцирања генома у 21. веку – од првог људског референтног генома, преко бројних методолошких открића, до примене секвенционирања у различитим областима са посебним освртом на секвенционирање генома, односно генома различитих биљних и животињских врста. Најсавременијим истраживачким правцима који подразумевају примену омике, укључујући геномику, транскриптомику, протеомику, метаболомику и епигеномику потребно је брзо, прецизно и циљано пронаћи различите гене, протеине и метаболите, који се могу потврдити едитовањем генома (углавном CRISPR/Cas систем) и тиме добити стресно-отпорни и/или толерантни високопродуктивни генотипови гајених биљака. Такође да бисмо одговорили на ове изазове морамо се ослонити на методе машинског учења, алгоритме, различите моделе, компресију и интеграцију података и др. Данас се у биотехнолошким истраживањима све више генеришу огромне количине података, посебно на молекуларном нивоу. Очекује се да ће машинско учење играти важну улогу у примени биотехнологије у пољопривреди. Генерално, све ове технологије имаће изузетно важну улогу у стварању климатских „паметних усева“, као и стварању усева побољшане или високе нутритивне вредности. Последњих неколико година у пољопривредној производњи су у примени производи који у себи садрже наночестице, наноматеријале, нанокапсуле, наноносаче, нанођубрива, нанопестициде и наносензоре како би се побољшала њихова одрживост и продуктивност. Са научног аспекта улажу се огромни напори

у проучавању њиховог деловања, посебно са биохемијског, физиолошког и биотехнолошког аспекта, који треба да допринесу побољшању параметара квалитета семенског и/или садног материјала, већој толерантности према неповољним условима спољашње средине, као и већој продуктивности. Предвиђа се да ће развој нанотехнологије, посматрано у дугорочном периоду, постати покретачка економска снага у пољопривредној индустрији. Нове технологије, као што су генетско инжењерство, биотехнологија, нанотехнологија, вештачка интелигенција и информационе технологије имаће огроман потенцијал у решавању кључних изазова у имплементацији одрживог развоја пољопривреде у нашој земљи. Прерада пољопривредних производа, произведених у Србији, треба да омогући значајно повећање прихода јер се са сваким вишим степеном прераде цена производа значајно увећава. Имплементација нових технологија и технолошких решења је од стратешког значаја у циљу унапређења пољопривредне производње кроз стварање производа са додатом вредношћу. Развој и имплементација нових технологија и њихов трансфер у нове производе је кључна компонента и „мапа пута“ у погледу комерцијализације производа са новоствореном вредношћу. Визија готово свих европских истраживачких програма је да се изграде темељи на којима могу да настану нови концепти управљања знањем и иновацијама за читав пољопривредни и прехранбени сектор широм наше планете Земље. Србија има развијену пољопривредну производњу, па би научни пројекти из ове области, посебно у технолошком развоју, могли значајно да допринесу како побољшању услова и приноса, тако и разноликости производа, у складу са захтевима тржишта.

2) Медицина, биотехнологија, фармакологија

Не треба посебно да се говори колики је значај медицине за очување и побољшање здравља људи. На основу података института „Батут“, треба да се дефинишу најважније области у којима је потребно да се реализују истраживања. Од посебне је важности да се финансирају пројекти у којима се истражују узроци ендемских болести (нпр. Балкански ендемски нефритис), затим узроци појаве неплодности или смањене плодности код младих, затим психосоматски поремећаји који настају као последица неког стреса. Ако је нечега било и превише у овој земљи, онда су то стресови, којима смо изложени деценијама. Биотехнолошка истраживања би требало да омогуће примену нових поступака за добијање вештачких замена, нпр. вештачке коже, неких ткива и сл. Осим тога, Република Србија располаже веома богатом флором, посебно лековитим биљем, која може да буде коришћена као сировина за израду различитих препарата и лекова који се користе у медицини.

3) Енергетика, зелена транзиција и циркуларна економија

Енергетски сектор представља један од кључних стубова зеленог раста, а његова трансформација је у фокусу националних и европских политика одрживог развоја. Национални интегрисани енергетски и климатски план Републике Србије (ИНЕКП, 2024) дефинише стратешке циљеве до 2030. године, укључујући повећање удела обновљивих извора енергије, унапређење енергетске ефикасности и смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште.

Институционални оквир зеленог раста у ЕУ и региону Западног Балкана обухвата сложу мрежу директива, националних стратегија и међународних споразума који усклађују еколошке амбиције са економским приоритетима. Овај оквир не само да поставља обавезујуће циљеве за декарбонизацију и енергетску транзицију, већ и обезбеђује финансијске и регулаторне механизме за њихово остваривање, чиме директно утиче на ефикасност зелених политика (European Commission, 2025).

Зелена енергија постаје кључна за развој одрживих економија и представља једну од кључних ставки у очувању животне средине, смањењу угљен-диоксида, повећању коришћења

обновљивих извора енергије, заустављању или ограниченом коришћењу необновљивих извора енергије и др. У последње време, обновљиви извори енергије стекли су велику важност захваљујући њиховом глобалном друштвеном прихватању и способности да обезбеде одрживу производњу енергије која задовољава светске потребе за електричном енергијом. Сматра се да ће наредне деценије бити обележене значајним смањењем енергије која се добија из фосилних горива, благим смањењем годишњих падавина и одговарајућим падом производње електричне енергије коју дају хидроелектране, електрификацијом друмског саобраћаја, као и растом потрошње електричне енергије за потребе интернет саобраћаја и дигитализације.

Србија располаже великим количинама лигнита, који представља основну сировину за производњу електричне енергије (око 70% укупне електричне енергије у Србији произведе се у термоцентралама). Да би се толика количина електричне енергије заменила тзв. обновљивим изворима енергије, потребно је много времена. Осим тога, код обновљивих извора енергије земља много зависи од климатских услова (ниски водостаји река услед великих суша, нема ноћног рада код соларних електрана, повремени рад ветрогенератора).

Будући да Србија има резерве лигнита за наредних тридесетак година, принуђени смо да тај лигнит и даље користимо, без обзира на тзв. угљеничне (карбонске) таксе које уводи ЕУ. То ће бити велики издатак за Србију јер је садашња цена око 70 евра/тони угљен диоксида, с најављеним повећањем на преко 100-120 евра/тони. Кризна времена у последњих пар година показала су да, без обзира на све приче о заштити животне средине и о смањењу емисије угљен диоксида, чак и земље које су највећи заговорници забране коришћења угља за производњу електричне енергије, отвориле су термоелектране на угаљ јер никакви обновљиви извори енергије нису могли да задовоље потребе тих земаља за електричном енергијом.

Имајући у виду све наведено, Србија ће и у наредним годинама (деценијама) морати да користи лигнит као основну сировину за производњу електричне енергије. Због тога би научни пројекти из ове области (коришћења лигнита) требало да омогуће значајно смањење емисије угљен диоксида (кроз побољшање ефикасности котловских постројења, кроз примену тзв. *CCT - Clean Coal Technology*, кроз доградњу постројења за уклањање честица, азотових и сумпорних оксида).

Кад је реч о тзв. зеленој транзицији треба да се има на уму да производња електричне енергије помоћу соларних панела захтева посебне батерије за смештај електричне енергије, произведене у току дана, да би могла да се користи у току ноћи, кад соларни панели не раде. Овде посебно треба да се истакне употреба литијума за производњу оваквих батерија великог капацитета јер се у скорој будућности планира изградња фабрике за производњу литијума у Србији.

4) Заштита животне средине и климатске промене

Србија се суочава с великим проблемима у области заштите животне средине јер је ова област годинама била запостављена. О значају здраве животне средине за здравље људи не треба да се посебно говори. Суочени смо с великим проблемима због загађења ваздуха, земљишта и вода. Сваки индустријски процес има своје посебности кад је реч о емисији гасова и течности, као и стварање чврстог отпада. Отуда и постоји потреба за научним пројектима који би се бавили решавањем појединачних проблема. Климатске промене су највећи изазов са којим се суочава човечанство у 21. веку. Временски и климатски екстреми изазвали су на светском нивоу економске губитке процењене на 738 милијарди евра током периода од 1980. до 2023. године, док су у Европској Унији ти губици били преко 162 милијарде евра само у периоду између 2021. и 2023. год. Највећи број климатских модела упућује на закључак да се може очекивати даљи пораст средње годишње температуре ваздуха, промена количина и дистрибуције падавина и повећање учесталости екстремних временских догађаја. Током последњег века, а посебно у последњих 20. година шире подручје Р. Србије, као и већина других региона у окружењу, суочава

се са штетним утицајем изражене варијабилности климе, која је уз пораст температуре проузроковала и значајно повећање учесталости суше. У XX веку просечни пораст температуре на глобалном нивоу износио је 0.8°C , што веома забрињава, с обзиром на чињеницу да је за наведених 100 година брзина пораста температуре већа него за претходних 10.000 година. Надаље, бројне климатолошке студије указују на просечно повећање температуре од $1,1$ до $5,4^{\circ}\text{C}$ у свету до 2100. године, као и све учесталије екстремне метеоролошке појаве (олује, топлотни таласи, суше, поплаве). Нивои угљен-диоксида данас расту десет пута брже него икада у последњих 50 хиљада година. Европа се загрева два пута више од глобалног просека. Република Србија је крајем 2023. године усвојила "Програм прилагођавања на измењене климатске услове за 2023–2030" са Акционим планом за 2024–2026, који је важан корак за нашу земљу у борби против последица климатских промена. Заштита биодиверзитета и спречавање загађења животне средине – заштита и обнављање биодиверзитета и природних станишта (*natural habitats*) је кључна за даљи развој човечанства. Потребно је изграђивати системе који ће обезбедити трајну заштиту екосистема.

5) Информационе технологије и вештачка интелигенција

Информационе технологије су нашле примену у свим деловима људских активности, како у производњи, тако и у свим јавним службама. Области у којима Србија заостаје у примени ових технологија су пољопривреда, медицина и образовање. Применом ових технологија у пољопривреди могу да се постигну значајне уштеде, повећају приноси, избегне штетан утицај климатских промена. Удео пољопривредне производње у укупном БДП-у Србије је око 6–7%, приближно 3,5–4 милијарде евра, а постоји могућност да се он значајно повећа.

Информационе технологије представљају темељ савремене економије и налазе примену у свим секторима – од индустрије и јавне управе до здравства, образовања и саобраћаја. Иако је ИКТ један од најдинамичније растућих сектора у Србији, постоји значајан простор за ширење његове примене у областима као што су пољопривреда, здравство, образовање и животна средина.

Дигитализација и прецизне технологије у пољопривреди могу значајно повећати продуктивност, смањити трошкове производње, рационализовати употребу воде, енергије и ђубрива, и ублажити ефекте климатских промена. У здравству, информационе технологије омогућавају ефикаснију дијагностику и лечење, управљање подацима, персонализовану медицину и развој дигиталних здравствених услуга. У образовању, дигитални алати могу унапредити квалитет наставе, доступност знања и праћење постигнућа.

Вештачка интелигенција (ВИ) биће кључни покретач технолошког напретка у наредним деценијама. Србија треба да развија сопствене истраживачке капацитете у овој области, како би пратила глобалне трендове и омогућила развој иновативних решења заснованих на ВИ. Приоритетне области примене обухватају:

- здравство и биомедицину (анализа великих скупова података, дијагностика, персонализоване терапије),
- образовање (адаптивни системи учења, дигитални наставни ресурси),
- јавну управу (аутоматизација процеса, ефикаснији сервис грађанима),
- индустрију (аутоматизација, интелигентни производни системи, роботика).

Развој истраживања у области ИКТ-а и ВИ треба да обезбеди конкурентну предност Србије у глобалној економији, подржи дигиталну трансформацију привреде и јавног сектора и омогући дугорочни раст заснован на знању и иновацијама.

Вештачка интелигенција није само техничко-технолошко питање, она је проблем и друштвених наука. Сва питања повезана са етиком вештачке интелигенције тичу се и друштвених наука (најпре етике као филозофске дисциплине). Њена регулатива треба да буде у складу са хуманистичким опредељењем (вештачка интелигенција треба да служи човеку, а не човек њој) и тиче се првенствено правних, али и политичких и социолошких наука. Због тога је значајно да у истраживања повезана са развојем и применом вештачке интелигенције, осим стручњака из области природних и техничко-технолошких наука, буду укључени и стручњаци из области друштвених и хуманистичких наука.

6) Проучавање природног богатства Србије

Проучавање природног богатства и материјалног и духовног наслеђа Србије представља значајну стратешку област за Републику Србију. То би требало да буде најшира тематска област, која би укључила научнике веома различитих профила. Резултати ових истраживања би могли веома брзо да се примене у пракси и буду доступни великом броју корисника. Они би омогућили регионални развој и припрему за укључивање у европске научне програме. Помогли би другим министарствима приликом дефинисања и израде програма за очување и разумно коришћење природног богатства и духовног наслеђа.

Овако постављена тематска област треба да обухвати проучавање природних богатстава Републике Србије са аспекта одрживог развоја: рудно богатство, посебно могућности искоришћавања неких елемената којих има у Републици Србији, који спадају у тзв. критичне минералне сировине, а користе се у савременим материјалима: литијум германијум, силицијум, ретки елементи, родијум на пример; флора и фауна Србије, посебно лековито и зачинско биље, шумски плодови у Србији и могућности за коришћење лековитог биља у медицини и фармацији, коришћење неких аутохтоних биљних и животињских врста за добијање нових сорти и раса, затим неке посебности Републике Србије: шљива, малина, дуња, футошки купус, мангулица, домаће расе оваца, коња, говеда и сл.; бање у Србији, пећине, национални паркови и др. На тај начин прешло би се са стихијског на плански, на научним резултатим заснован, начин коришћења природног богатства којим располаже Република Србија, а чиме би се омогућио и равномернији регионални развој.

7) Проучавање духовног и материјалног националног наслеђа Србије

Проучавање духовног и материјалног националног наслеђа обухвата: књижевност, научну, филозофску и социолошку мисао на овим просторима, музичко наслеђе, сликарство и вајарство, архитектуру, археолошка налазишта, историју, етнологија и антропологија, демографију, религију, карактерологију, фолклор, културу, српску енциклопедистику и др.

8) Друштвене и хуманистичке науке (ДХ)

Друштвене и хуманистичке науке треба да имају много значајнију улогу у укупном научном развоју Србије, али и у укључивању наше научне заједнице, и земље у целини, у европске и светске токове. Истраживања у области друштвених и хуманистичких наука имају кључну улогу у проучавању сложених друштвених процеса и представљају неизоставан основ за дугорочни друштвени, културни и институционални развој Републике Србије предвиђајући догађаје и нудећи одговарајућа научна решења.

У наредном периоду, од посебног је значаја обезбедити одговарајуће услове. 1) С једне стране неговати национално-идентитетске резултате друштвено-хуманистичких наука [у даљем тексту: ДХ] (што укључује и очување кроз дигитализацију и микрофилмовање националне, научне, историјске и културне баштине). Уједно ће се радити на међународној афирмацији наших аутора у овим областима, при чему треба повећати број научних часописа на WoS и Scopus. Интензивираће се рад на капиталним националним лексикографским и биографским пројектима (Српска енциклопедија, Српски биографски речник). Двојезична периодика (на српском, ћирилично писмо, и енглеском језику) омогућава постизање овог циља. У истраживањима и приказивању научних резултата важно је имати у виду и значајне научне доприносе нпр. француских, шпанских, кинеских, руских итд. научних заједница чији су аутори потпуно искључени из разматрања унутар наше научне заједнице, изузев уколико нису перципирани кроз енглеске преводе. Упозорење Томе Аквинског из 13. века, *hominem unius libri timeo*, у овом контексту, добија своју пуну валоризацију. 2) Потребно је подстаћи и ангажовати домаће акредитоване НИО да експертски израђују јавне политике из домена својих области. Приликом позивања за пријаву научних пројеката, задатак позиваоца треба да буде формулисање приоритета научне политике у сваком пољу – дакле и у ДХ – како би се истраживања концентрисала на решавање конкретних и актуелних друштвених проблема, уз вођење рачуна о потреби спровођења фундаменталних истраживања, истраживања научне баштине, идентитетско специфичних истраживања итд. 3) Услов за бржи напредак у области ДХ јесте примена начела интердисциплинарности и мултидисциплинарности. 4) Улога развоја и примене вештачке интелигенције [ВИ] немерљива је у научним истраживањима. Вештачка интелигенција није само техничко-технолошко питање, она је и проблем друштвених наука. Сва питања у вези са етиком ВИ тичу се најдиректније друштвених наука (нпр. етике као филозофске дисциплине), њена регулатива која треба да буде у складу са хуманистичким опредељењем тиче се првенствено правних, али и политичких и социолошких наука, њена примена у образовању које се њоме револуционише је питање за науке о образовању и социологију, итд. Стога је важно у истраживања и установе повезане са развојем и применом ВИ код нас, осим специјалиста из области природних и техничко-технолошких наука, укључити и стручњаке из области ДХ. 5) Резултати који се добију научним истраживањима која спроводе ДХ треба да буду примењиви на решавање конкретних проблема са којима се заједница суочава. Један од тих проблема – и то високо рангиран – свакако је и депопулација, било да је она резултат ниског наталитета, било миграција. Стога се овај феномен мора детаљно научно проучити и на основу резултата тих истраживања успоставити национална политика у овој области. 6) Важно је и убрзати рад на националним научним пројектима израде Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ и Српске енциклопедије, као капиталних научних (и културних) подухвата из области ДХ.

9) Пројекти основних истраживања ван наведених тематских области

Пројекти основних истраживања природно-математичких наука, којима се прате неки од најновијих токова светске науке укључују и сарадњу с познатим и врхунским европским и светским научницима, истраживачким групама, лабораторијама и институцијама. Оваквим пројектима научници из Републике Србије показују да српска наука може равноправно да се укључује у решавања неких проблема којима се бави врхунска светска наука.

2.4.3. Приоритетне технологије које имају шири економски и друштвени значај

Стратегија препознаје биотехнологију и вештачку интелигенцију као носиоце будућег технолошког напретка, пружајући им посебну подршку кроз инфраструктурне пројекте, улагања у истраживања и развој и подстицање иновација. Биотехнологија и вештачка интелигенција идентификоване су као кључне приоритетне технологије Владе Републике Србије (Табела 3) због свог потенцијала да трансформишу привреду, унапреде квалитет живота и обезбеде конкурентну предност у глобалним оквирима. Стратешки фокус на развој ових технологија, који је садржан и у овој стратегији, има за циљ да Републици Србији омогући конкурентност на глобалном тржишту иновација, уз истовремено унапређење научноистраживачких капацитета и економског раста кроз примену напредних технологија у привреди.

Табела 3: Приоритетне технологије које имају шири економски и друштвени значај за период од 2026. до 2030.

Бр.	Технолошка област	Економски и друштвени утицај	Повезани европски програми и иницијативе
1	Вештачка интелигенција и напредне дигиталне технологије	Дигитална трансформација индустрије и јавне управе; нове услуге и тржишта заснована на подацима; Медицина и јавно здравље – прецизна дијагностика и персонализована терапија; образовање и наука (аутоматизована анализа научних података); Спорт – анализа перформанси, развој нових модела контролисаног тренинга и рехабилитације; Енергетика и животна средина; Безбедност и одбрана – управљање ризицима и јачање националне одбране; Дигитална конзервација и уређење културног наслеђа; Ефикасност јавних система; Нови облици дигиталног стваралаштва	<i>Digital Europe, AI Act, EuroHPC, EOSC</i> Horizon Europe (Cluster 1–4) European Innovation Council (EIC) Digital Europe
2	Биотехнологије, биоинформатика и биоматеријали	Развој биопривреде, здравствених и фармацеутских технологија, нових терапија и вакцина; Биолошке терапије у фармацеутској индустрији; Генетски инжењеринг у производњи лекова	<i>EU Bioeconomy Strategy, Horizon Europe Cluster 1 – Health</i> Horizon Europe (Cluster 6)

Бр.	Технолошка област	Економски и друштвени утицај	Повезани европски програми и иницијативе
			EU4Health
3	Напредни материјали и нанотехнологије	Развој паметних и енергетски ефикасних материјала за индустрију, енергетику и заштиту животне средине; Наномедицина за циљану терапију, Развој 3D принтера за импланте и трансплантацију органа и ткива; Наноструктуре за чистије технологије; Електроника и квантне технологије; Аеронаутика, транспорт и грађевинарство; Наноматеријали за филтрацију воде и ваздуха, и система за деконтаминацију; Развој наночестица, наноматеријала нанокапсула, наноносача, нанођубрива, нанопестицида и наносензора; Наноструктурни сензори за мерење и оптимизацију биосензитивних перформанси у медицини и спорту; Одбрана и безбедност – развој суперотпорне заштитне опреме, наносензори за ХТЗ заштиту	<i>European Advanced Materials Initiative, EIT Raw Materials</i> Horizon Europe (Cluster 1, 4, 5, 6) European Defence Fund (EDF)
4	Енергетске и зелене технологије	Смањење емисија, повећање енергетске ефикасности, развој зелене економије; Производња нових биогорива, биоинжењеринг микроба за обновљиве изворе енергије и одрживе биопроцесе; Еколошки одрживе технологије; Напредни системи мониторинга загађења; Транспорт и мобилност – електромобили, водоничне технологије, системи транспорта и логистика са нижом емисијом CO ₂ ; Развој нових материјала за батерије, соларне ћелије, складиштење енергије и унапређење управљања енергетским системима	<i>EU Green Deal, Horizon Europe Cluster 5 – Energy and Mobility</i> Horizon Europe (Cluster 4, 6)
5	Роботика, аутоматизација и индустрија 4.0	Подизање продуктивности и модернизација производних погона; Дигитализација МСП сектора; Роботика у медицини – хирургија, физикална рехабилитација, аутоматизација у лабораторији; Побољшање безбедности радног окружења; Развој интелигентних система, сензорике и машинског учења за сложене симулације	<i>Made in Europe Partnership, Digital Innovation Hubs</i> Horizon Europe (Cluster 1, 3, 4, 5)
6	Технологије за здравље и квалитет	Јачање здравственог система, персонализована медицина, телемедицина; Управљање у	<i>Horizon Europe Cluster 1 – Health,</i>

Бр.	Технолошка област	Економски и друштвени утицај	Повезани европски програми и иницијативе
	живота	здравственим кризама, у биотероризму и ванредним ситуацијама	<i>EIT Health</i>
7	Агротехнологије и прехранбене иновације	Модернизација пољопривреде, прехранбена безбедност, нови биопроизводи; Пољопривреда и производња хране (стварање климатских „отпорних усева“, као и стварање усева побољшане или високе нутритивне вредности, мере адаптације и „климатски паметне“ пољопривредне праксе у циљу ублажавања климатских промена, прецизна пољопривреда, дигитализација у пољопривреди, регенеративна пољопривреда). Примена омике, укључујући геномику, транскриптомику, протеомику, метаболомику и епигеномику у функцији развоја и стварања стресно-отпорни и/или толерантних високопродуктивних генотипови гајених биљака; Систематско испитивање дивљих и недовољно проучених биљних врста; Екологија и заштита животне средине; Производња хране за специфичне услове (астронаутика, подморнице, војни услови); Функционална храна; Вегански производи; Имплементација нових технологија и технолошких решења у прехранбеној индустрији кроз стварање производа са додатом вредношћу. Нове технологије, као што су генетско инжењерство, биотехнологија, нанотехнологија, вештачка интелигенција и информационе технологије имаће огроман потенцијал у решавању кључних изазова у имплементацији одрживог развоја пољопривреде у нашој земљи.	<i>Farm to Fork Strategy, EIT Food</i> Horizon Europe (Cluster 5, 6) Horizon Europe – Space Programme (Cluster 4) European Space Agency (ESA) EU Biodiversity Strategy 2030
8	Квантне и НРС технологије	Развој дигиталне инфраструктуре, симулација, сигурна комуникација	<i>EuroHPC, Quantum Flagship, Horizon Europe</i> (Cluster 4)
9	Сајбер безбедност и дигитална отпорност	Заштита података и критичне инфраструктуре; Дигитални суверенитет државе	<i>EU Cybersecurity Strategy, NIS2 Directive</i>
10	Геопросторне, климатске и свемирске технологије	Заштита животне средине, управљање природним ресурсима, предвиђање климатских ризика од суша, поплава; Симулације и модели за ванредне ситуације и природне катастрофе	<i>EU Space Programme, Copernicus, Destination Earth</i>

Бр.	Технолошка област	Економски и друштвени утицај	Повезани европски програми и иницијативе
11	Напредне нуклеарне и радијационе технологије за енергетику, медицину и индустрију	Развој стабилних и сигурних извора енергије; Радиотерапије, дијагностичке процедуре и напредне терапијске методе за лечење малигних болести; Примена радијационих технологија за стерилизацију и безбедност производње; Развој нуклеарне безбедности	Horizon Europe (Cluster 1, 5)

Истраживања у области друштвених и хуманистичких наука имају хоризонталну улогу и обавезно се интегришу у све приоритетне технолошке области, нарочито у сегментима друштвених утицаја, етичких, правних и регулаторних аспеката, јавних политика, образовања и културе.

2.5. АНАЛИЗА КЉУЧНИХ ИЗАЗОВА И ШАНСИ У ОБЛАСТИ НАУЧНОГ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Анализа стања у области науке и технолошког развоја показала је да се Република Србија ослања на стабилан систем финансирања науке, који подразумева институционално и пројектно финансирање, као и постојање механизма који подстичу иновације и сарадњу између науке и привреде. Уз подршку модерне инфраструктуре и активну међународну сарадњу, постоји јасна перспектива за даљи развој и позиционирање земље у глобалном научном простору. Међутим, низак ниво улагања у истраживање и развој, као и ограничена сарадња са пословним сектором, представљају значајне препреке. Уз ове изазове, шансе за додатно учешће у међународним програмима, као и за јачање позиције у областима као што су дигитална и зелена трансформација, пружају основ за унапређење научноистраживачког система. Главне претње, као што су одлив мозгова и глобална конкуренција за таленте, захтевају стратешку пажњу како би се обезбедила дугорочна одрживост научне заједнице у Србији.

Очуваност језгра научно компетентних кадрова, укључујући младе истраживаче са потенцијалом за дугорочни развој научне инфраструктуре уз још увек присутан генерацијски континуум у истраживачкој заједници, са потенцијалом млађих кадрова и стручњака са међународним искуством, представљају и представљаће носиоце иновационог и истраживачког потенцијала земље.

Анализа институционалног финансирања показује да оно није још увек изворно нормативно и програмски дефинисано у погледу сврхе, циљева, критеријума за доделу средстава, нити поступака мониторинга и евалуације ефеката финансирања. То може довести до неуједначене примене и ограничене ефикасности система у целини.

С циљем очувања принципа меритократије и обезбеђивања највишег квалитета научних пројеката, неопходно је да улога руководиоца истраживачких пројеката буде поверена истраживачима са доказаном научном референтношћу и компетенцијама у конкретној области, уз јасну поделу управљачких и научних одговорности унутар акредитованих НИО.

Начин на који је важећом уредбом Владе Републике Србије уређено вредновање и награђивање научноистраживачког рада, посебно кроз кумулативно додељивање материјалних бенефиција по основу научног звања, а затим и кроз увођење корективног коефицијента за извршност, који се такође пропорционално везује за ниво звања, није адекватан. Наиме, научно звање већ представља формални и институционализовани израз научне компетенције и академске позиције, који у систему вредновања носи одговарајући статус, што представља базно финансирање. Увођењем корективног коефицијента за извршност, чија се вредност поново рангира по основу већ додељених звања, фактички се спроводи двострука материјална сатисфакција истог критеријума, што се може оценити као дупло награђивање по истом основу, тј. по базном финансирању. И сама категорија „извршности“ у смислу уредбе није нормативно прецизирана, нити се заснива на независним, квантитативно мерљивим и квалитативно проверљивим критеријумима и индикаторима извршности. Тако се извршност, уместо као засебна категорија вредновања, додаје на рефлексију постојећег звања, што доводи у питање сврсисходност њеног увођења. Из наведеног произлази потреба за нормативном ревизијом постојећег модела награђивања, којом би се јасно раздвојили основи и критеријуми за утврђивање материјалних и професионалних подстицаја, у складу са принципима правичности, недискриминације и стимулативности за реална научна постигнућа, независно од формалних звања. То би било „конкурентно“ финансирање.

Постојећи модел институционалног финансирања у великој мери представља наставак организационих структура ранијег пројектног система (2011–2022). Иако је спроведена рекатегоризација истраживача и уведени нови критеријуми вредновања, старе пројектне групе су у значајном делу трансформисане у институционалне јединице без формалног затварања претходних пројеката. Последица тога је да институционално финансирање и даље делимично почива на наслеђеним структурама, и није увек усклађено са савременим стратешким приоритетима.

Пад ентузијазма и мотивације, основних покретача научног процеса, интелектуална радозналост, истраживачка иницијатива и стваралачки ентузијазам често губе функционалну вредност у условима финансијске неизвесности, ограничених подстицаја и непредвидивости научне каријере, чиме се угрожава интегритет и развојни капацитет система науке у целини, па су истраживачи демотивисани и формално испуњавају минимум, без креативног ангажмана. Недовољан број истраживача, знатно испод просека ЕУ и генерално, настаје као последица тога што млади кадрови одлазе у иностранство или бирају послове ван академског окружења, што доводи до старења научне заједнице, где наука губи статус друштвено престижног занимања као високо цењене и угледне професије.

Неопходно је унапређење система праћења, вредновања и евалуације у области научноистраживачке делатности, будући да постојеће стање указује на недостатак интегрисаних, транспарентних и делотворних механизма за обезбеђивање научне одговорности, контроле остварених резултата и мерење ефективности и учинка истраживачких активности. Посебно је изражен недостатак прецизно дефинисаних уговорних обавеза и параметара евалуације студијског истраживачког рада докторанада, научноистраживачких организација, као и у оквиру стратешких докумената и програма финансирања, што онемогућава системско праћење остваривања циљева, рационалну алокацију ресурса и утврђивање одговорности у процесу спровођења научне делатности.

Недовољан степен интеграције истраживача из Републике Србије у оквиру водећих међународних научноистраживачких пројеката представља структурну слабост која је последица више кумулативних фактора, укључујући ограничене капацитете институционалне подршке за аплицирање на престижне међународне програме (који су врло захтевни), недовољну видљивост домаћих научника у глобалним академским мрежама, као и релативно слабу умреженост научноистраживачких организација са стратешким партнерима у иностранству. Последично,

научна заједница у Србији умањује своју могућност за трансфер знања, приступ савременим технолошким платформама и финансијским средствима, чиме се директно утиче на динамику и квалитет истраживачких активности на националном нивоу.

Недовољан степен функционалне интеграције система високог образовања и научноистраживачке делатности доводи до тога да кандидати за докторске студије неретко бивају упућени на сарадњу са наставним кадром који располаже финансијским средствима или институционалним утицајем, а не нужно са младим стручњацима који располажу релевантним научним идејама и концептима, без одговарајуће могућности за материјалну подршку.

Финансијска зависност науке од буџетских средстава не даје могућност да све идеје буду реализоване, јер се у Србији наука у великој мери финансира из државног буџета, што је чини осетљивом на економске промене. У условима кризе, наука је такође жртва буџетских уштеда. Ниско буџетско занимање научног радника доводи до тога да се научноистраживачки рад све мање перципира као професија од високог јавног угледа, што условљава смањену мотивацију и дугорочну одрживост кадровског потенцијала у овом сектору, код нас и у свету, где све мање младих види науку као одрживу животну опцију, већ тежи бржој и већој заради, развоју бизниса, или пословима који обезбеђују сигурнији и бржи приход. Да би се очувала конкурентност и обезбедила одрживост кадровског потенцијала, наука мора да се прилагођава савременим друштвено-економским токовима. То подразумева развој механизма за оснивање стартап и спиноф компанија, као и других облика трансфера знања и примене научних резултата, који могу бити економски одрживи и друштвено корисни. Често присутан принцип „наука ради науке“ потребно је еволуирати у концепт „наука ради напретка, иновација и друштвено-економског развоја“, јер само тако наука може постати високо профитабилна грана.

Убрзана и свеобухватна експанзија псеудонаучних или непроверених научних резултата и садржаја, нарочито посредством дигиталних медија и неконтролисаних платформи за дистрибуцију информација, представља значајну друштвену и епистемолошку претњу. Ова појава нарочито погађа делове популације који нису у довољној мери научно писмени, односно не поседују капацитет критичке процене и разграничавања између научно утемељених сазнања и псеудонаучних конструката. Последице, доводи се у питање интегритет научне мисли у јавном дискурсу, што може имати дугорочне негативне импликације по доношење јавних политика, образовне процесе и општи ниво рационалне друштвене перцепције стварности.

SWOT анализа представљена у Табели 4 сумира кључне снаге, слабости, шансе и претње на основу претходне анализе стања научноистраживачког система Србије, узимајући у обзир међународну сарадњу и глобалне трендове. Ова анализа пружа интегрални увид у унутрашње факторе који обликују развој науке у Републици Србији, као и спољне прилике и изазове који ће утицати на будуће стратешке одлуке.

Табела 4: SWOT анализа научноистраживачког система Републике Србије

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Добро дефинисан законодавни оквир у области науке и иновација, који пружа стабилну основу за подршку научноистраживачким активностима и развоју иновација. • Стабилан систем финансирања науке који комбинује институционално и пројектно финансирање, односно основну 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна улагања у истраживање и развој (из државног буџета), која су знатно испод просека ЕУ. Највећи део средстава иде у личне дохотке истраживача, а мањи део у директне материјалне трошкове истраживања. • Неискоришћен потенцијал друштвених и хуманистичких наука који је настао као последица застарелог модела вођења

<p>и развојну компоненту.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развијен национални иновациони систем који обухвата научно-технолошке паркове, иновационе и стартап центре, универзитете и државне фондове. • Међународна сарадња кроз учешће у међународним иницијативама попут Horizon Europe, CERN-а, и Глобалног партнерства за вештачку интелигенцију, што омогућава приступ глобалним истраживачким ресурсима и партнерствима. • Савремена инфраструктура као што је суперкомпјутер у Државном дата центру у Крагујевцу, који је доступан за научна истраживања, развој и иновације. • Инклузивност и родна равноправност у науци – висок проценат жена у истраживачком сектору (53,5%), што значајно надмашује просек ЕУ. 	<p>институција.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недовољан број истраживача – знатно испод просека ЕУ. • Недостатак повезивања истраживања у научним институцијама и истраживања у привреди, што ограничава комерцијализацију научноистраживачких резултата. • Усмереност истраживача ка испуњавају формалних циљева, која је настала као последица успостављања искључиво квантитативних критеријума за напредовање у звањима. • Недовољан утицај научних публикација, односно недовољан удео високоцитираних радова. • Неефикасан систем за трансфер технологије и недовољан број спинофова који долазе из НИО, са малим уделом технолошких иновација и патената. • Неискоришћеност капиталне истраживачке опреме у научноистраживачким организацијама због ограничених ресурса, недовољне техничке подршке и недовољне сарадње између истраживачких институција и привреде. • Неразвијеност система праћења и евалуације у науци, односно недостатак ефикасних механизма базираних на принципима COARA за евалуацију како научноистраживачких организација, тако и стратешких оквира и програма финансирања.
<p style="text-align: center;">ШАНСЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приступ међународним и регионалним фондовима и програмима који обезбеђују значајна средства за развој истраживачких пројеката, иновација и дигитализације, што ће оснажити националну научну заједницу и интегрисати је у европске и глобалне 	<p style="text-align: center;">ПРЕТЊЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Одлив талената услед недовољних улагања и недостатка програма подршке. • Глобална конкуренција у привлачењу научних талената може ослабити истраживачке капацитете и отежати

истраживачке токове.

- **Јачање сарадње са научном дијаспором**, што може допринети преносу знања, искустава и иновација, као и унапређењу међународне видљивости домаћих истраживачких институција.
- **Успостављање и развој нове стратешке и билатералне сарадње са међународним партнерима** могу донети додатне ресурсе, технологије и финансијску подршку за развој домаће науке и истраживања, као и олакшати приступ новим истраживачким мрежама.
- **Дубље интегрисање у међународне истраживачке инфраструктуре** кроз даље јачање интеграције и приступа новим истраживачким платформама, технологијама и ресурсима.
- **Јачање позиције Србије у глобалним иницијативама** као што су Глобално партнерство за вештачку интелигенцију и Резолуција о Међународној декади наука за одрживи развој (2024–2033) пружају Србији значајну прилику да се позиционира као важан актер у решавању глобалних изазова.
- **Стратешка улагања у вештачку интелигенцију и биотехнологију** отварају нове могућности за технолошки напредак, унапређење економског раста и повећање конкурентности на глобалном тржишту.

задржавање врхунских стручњака, чиме се угрожава дугорочни развој науке и иновација у земљи.

- **Геополитичке тензије и глобалне кризе** могу озбиљно ограничити инвестиције у истраживање и развој, смањујући финансијску подршку научним пројектима и отежавајући међународну сарадњу.
- **Успоравање процеса ЕУ интеграција** може негативно утицати на доступност међународних фондова и програма подршке, ограничавајући могућности за финансирање научноистраживачких пројеката.
- **Старење популације** може смањити расположивост радне снаге и талената у научноистраживачком сектору.
- **Недовољна заинтересованост младих за научноистраживачки рад** због боље финансијске и каријерне перспективе у другим секторима.

3. ВИЗИЈА

Стратегијом научног и технолошког развоја Републике Србије треба да се створе услови за пуно укључивање научноистраживачких организација у решавање привредних и друштвених изазова Републике Србије, као и проблема развоја Републике Србије. Да би се то постигло Стратегијом, треба да се одреде научне области које су од посебног интереса за Републику Србију. Ове научне области треба да обухвате изазове и планове развоја, наведене у стратегијама и у планским документима Владе Републике Србије. Научноистраживачке организације треба да се активно укључе у решавање изазова одрживог развоја Републике Србије, уз искоришћавање природних богатстава којима Република Србија располаже, те да својим деловањем дају пуни допринос развоју Републике Србије. Да би се постављени циљеви остварили, научноистраживачке

организације треба да што више укључују младе истраживаче, који би и у докторским дисертацијама решавали проблеме од посебног интереса за Републику Србију. На тај начин стварали би се услови за дугорочно решавање проблема одрживог развоја Републике Србије. Научне области од посебног интереса за Републику Србију, дефинисане овом стратегијом, од интереса су и за европске земље, па је то прилика да се научноистраживачке организације укључују у европске пројекте. Решавањем проблема одрживог развоја Републике Србије кроз научне области од посебног интереса за Републику Србију отклониће се или ублажити проблеми које је Научни савет за науку и технолошки развој Србије наводио у својим извештајима о малој употребљивости и применљивости резултата досадашњих научних истраживања за решавање проблема Републике Србије.

Визија је да научноистраживачки рад научника и истраживача у Републици Србији почне да даје резултате који су применљиви и употребљиви за решавање проблема одрживог развоја Републике Србије, посебно кроз међусекторско повезивање на нивоу одговарајућих министарстава Владе Републике Србије.

4. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ

4.1 Општи циљ Стратегије

Општи циљ Стратегије јесте враћање науке Србији, односно укључивање научноистраживачких организација у решавање проблема одрживог развоја Републике Србије, кроз остваривање научноистраживачког рада у научним областима од посебног интереса за Републику Србију. Подмлађивање научног кадра треба да буде један од важних општих циљева чиме би научноистраживачке организације створиле услове за дугорочно решавање проблема одрживог развоја Србије. Тиме ће Република Србије да се приближи броју истраживача у европским земљама.

4.2. Посебни циљеви Стратегије

Посебни циљеви који треба да се остваре спровођењем ове стратегије:

ПЦ 1 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју

ПЦ 2 – Унапређење научне изврсности истраживача и квалитета научноистраживачког рада

ПЦ 3 – Јачање међународне позиције и интеграције српске науке

ПЦ 4 – Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања

ПЦ 5 – Развој друштвених и хуманистичких наука у домену јавних политика и стратешких циљева Републике Србије

ПЦ 6 – Унапређење управљања, ефикасности и одрживости система науке

Ради унапређења научног развоја и постизања одрживих резултата, потребно је створити системски оквир који ће истовремено подићи одговорност и свест младих истраживача, научних радника, као и државних институција, пре свега факултета и института који се баве научноистраживачким радом. У том смислу је неопходно предузети следеће акције: формално

увођење обука и програма подизања научне комуникације као обавезне компоненте у свим нивоима високог образовања и истраживања; успостављање транспарентног система праћења научних резултата, са нагласком на квалитет, а не само квантитет (број резултата); подстицање научне комуникације и повезивање са друштвом, са нагласком на актуелне друштвене проблеме, изазове, јавни значај и трендове у свету. Организовање радионица, панела и менторских програма треба да акценује примере добрих пракси, али и ризике псеудонаучног приступа. Треба вредновати исправно постављен научнометодолошки приступ, кроз предавања о методологији научноистраживачког рада, који ће омогућити да се одвијају и такозвана истраживања са ризичним исходом, али под строгим научним надзором, јер се на тај начин не спутава иновативност, већ се своди у реалне оквире. На тај начин омогућиће се смањење ризика од демотивације. Ради постизања веће одговорности и институционалне контроле треба одржавати и унапређивати јасно дефинисане критеријуме за финансирање и оцену пројеката, који ће бити транспарентни и засновани на реалним, а не формалним резултатима, засновани на квантитативним показатељима понаособ за сваког учесника, узимајући у обзир и лични допринос сваког појединца као носиоца идеје и истраживања (први аутор или носилац идеје). Јавна доступност резултата омогућиће транспарентан рад. У светлу све већих изазова у научном и образовном систему Републике Србије у стратешком планирању, континуираној подршци и праћењу реалног утицаја финансираних пројеката на добробит друштвене заједнице, привреде, институција носиоца научног истраживања (универзитета и института), неопходно је да се наука креира у односу на актуелне проблеме и потребе, што подиже и свест и одговорност научних радника према заједници, а уједно показује рационални поглед на финансије са којима држава располаже. Циљ не треба да буде само повећање научне продуктивности, већ изградња културе научне одговорности, реалног научног квалитета и друштвене релевантности истраживања. То значи да успех у науци може и треба да буде мерен квалитетом радова и индексима цитираности, али и доприносом заједници, проширивању знања, чиме се даје значај и примењеним истраживањима и иновацијама. Обавезно придржавање етичких стандарда мора бити не само у складу са општим принципима етике већ и узимајући у обзир етичку димензију у односу на специфичност научних области и дисциплина, посебно важног у пољу медицинских наука. Обезбеђењем система контроле квалитета повећава се мотивација докторанада да заврше студије у року, објављују радове и доприносе настави, смањује се број пасивних докторанада који формално похађају студије без резултата, уводи се мерит систем у расподели средстава и повећава интердисциплинарност и повезаност научних и образовних институција.

У сржи савремене научне стратегије мора бити тежња ка научној изврсној, а не само ка броју објављених радова или ка формалним показатељима активности. Циљ је створити услове за генерисање међународно релевантних и примењивих научних резултата. Подстицање сарадње са најбољим универзитетима и истраживачким центрима у свету, као и финансирање не институција, него појединаца и тимова са резултатима, јесте принцип назван „новац прати резултате”. Рационализација финансирања науке у Републици Србији није само финансијско већ и суштинско питање квалитета, одговорности и ефикасности. Да би се ова стратегија успешно спровела, неопходна је измена и допуна релевантних правних аката, у смислу законске обавезе вредновања резултата сваког истраживача и докторанда на годишњем нивоу, или бар на две године, при чему уговори за истраживаче на пројектима морају имати клаузуле о обавезном вредновању квантитативно изражене продуктивности. Уколико у вредновању не постоји минималан број бодова, институција може раскинути уговор или умањити финансирање. Уговори о финансирању истраживача за докторске академске студије, независно од тога да ли је оно по основу буџета Министарства просвете, стипендије Министарства науке, иновација и

технолошког развоја или је од стране факултета/института, где је докторанд запослен као истраживач приправник, истраживач сарадник, сарадник у настави или асистент, морају имати услов да кандидат у року постигне одговарајући ниво научне компетенције, који укључује радове у домаћим часописима, односно међународном часопису за прописани рок, као и да одбрани докторску тезу. Ментор и институција преузимају део одговорности за успех докторанда кроз континуирано праћење резултата и независну процену експерата, где ће бити омогућена објективна процена квалитета научног рада докторанда, уклањање субјективизма и утицаја интерних интереса. Средства ће бити усмерена ка онима који дају мерљив допринос науци у континуитету, чиме ће се повећати научна продуктивност и одговорност. Уколико би се користио модел који се заснива на формалном запошљавању, без јасних критеријума продуктивности, дошло би до стагнације и нерационалног трошења јавних средстава. Потребно је у најскоријем времену увести промене у систем, кроз измену уговора и начина вредновања, у складу са најбољим праксама ЕУ и светских научних центара, где су клаузуле међусобних обавеза потпуно јасне. Само тако се може изградити конкурентна, продуктивна и одговорна научна заједница, која средства улаже рационално, у квалитет, а истраживач треба да поред ентузијазма поседује радну навику, свест о евалуацији, а не само институционалну подршку. Само кроз овакву координацију могуће је створити окружење у коме ће наука и образовање заједно доприносити друштвеном и технолошком напретку. Координисан приступ омогућава: да се избегне дуплирање трошкова, када истраживач добија школарину из једног извора и плату/стипендију из другог, без праћења учинка; да се усмере средства ефикасно, ка онима који остварују научне резултате, а не само формално похађају докторске студије и спроведе систем праћења и вредновања, који би омогућио буџетско финансирање само докторанда са активним резултатима. Не треба пренебрегнути чињеницу да је неопходан услов да универзитети и институти обезбеђују логистичку и менторску подршку, као и контролу квалитета, док привредни субјекти и пројекти по потреби могу обезбедити суфинансирање докторанда чије теме имају примену у реалном сектору, чиме се иновације (техничка решења, патенти) вреднују доследно својој примени, а не само на основу категорије часописа са импакт фактором. Рационализација трошкова, уз јасно дефинисану поделу финансијске одговорности између релевантних актера, доприноси не само правичнијој алокацији јавних средстава већ и унапређењу механизма којима се обезбеђује да финансијска подршка буде усмерена према кандидатима који својим научним резултатима и ангажманом објективно испуњавају критеријуме изврности и доприносе развоју научне заједнице.

Развој система квантитативног изражавања научног рада, заснованог на објективним критеријумима (публикације, цитираност, иновације, трансфер знања) треба да буде имплементиран не само у редовно спољно евалуирање НИО и научних тимова већ треба да се јасно дефинише у Уредби као два модела финансирања, и то базно финансирање (на основу научног, односно академског звања) и конкурентно финансирање, на основу прецизно дефинисаних индикатора изврности у истраживању.

Активно учешће у европским и светским програмима за развој науке треба да помогне не само финансијски већ и да се наука у Србији интегрише у светске токове на конкурентном нивоу. Horizon Europe је главни програм ЕУ за финансирање истраживања и иновација (2021–2027), са буџетом преко 95 милијарди евра. Усмерен је на унапређење научне изврности, јачање индустријске конкурентности и решавање друштвених изазова. Кључни циљеви су заштита животне средине са заштитом од климатских промена, дигитална трансформација, унапређење здравља, нове терапије, храна, енергија, безбедност и одрживи развој.

Унапређење правног и институционалног оквира за научну делатност

Савремена научна и иновациона политика не може се ефективно реализовати без постојања модерног, функционално координисаног законодавног оквира, који укључује флексибилан и институционално одговоран систем финансирања научноистраживачке делатности. Такав систем мора бити заснован на принципима објективне меритократије, уз увођење механизма континуиране категоризације и рекатегоризације истраживача на основу мерљивих научних резултата, међународне видљивости и доприноса истраживачкој заједници. С тим у вези, нужно је успоставити прецизније уговорне моделе финансирања, који ће подразумевати не само обавезе и одговорност научноистраживачких организација већ и појединачну одговорност свих учесника у процесу, не само приликом учешћа у пројектима него и у делу који се односи на образовање и финансирање докторанада. У том контексту, неопходно је да сваки докторанд, као услов за укључење у финансијски подржан истраживачки циклус, закључи прецизно дефинисан уговор са матичном институцијом, у коме ће бити јасно утврђене све обавезе, укључујући: обавезу правовременог публиковања резултата истраживања, обавезу редовног извештавања и учешћа у евалуационим процесима, рокове за завршетак студијског и истраживачког циклуса, обавезу придржавања етичких и научностручних стандарда и друге елементе од значаја за транспарентно и одговорно трошење јавних средстава и, коначно, обавезу завршетка студија у прописаном року и повлачење консеквенци уколико се обавезе не испуне. Поменути систем, уз пратеће механизме надзора и санкционисања у случају неоправданог одступања, представља темељ за уређен, транспарентан и одржив систем финансирања докторанада и њихових институција. Истовремено, допринеће изградњи културе научне одговорности и унапредиће интегритет читавог истраживачког процеса.

Међународни етички кодекси и препоруке

Научна заједница се углавном руководи међународним кодексима етике, чији су основни принципи истина, транспарентност, интегритет, поштовање права ауторства, спречавање плагијата и фалсификовања података. Универзитети, истраживачке институције и здравствене установе формирају етичке комитете који контролишу рад и поступке истраживача, одобравају експерименте и истраживачке пројекте, посебно оне који укључују заштиту права пацијената и етички приступ експерименталним животињама. Научни радови и пројекти пролазе кроз процесе рецензије у којима независни експерти из исте области критички процењују квалитет, оригиналност и релевантност рада, где рецензенти морају бити непристрасни, одговорни према задатку, а употреба савремених платформи омогућава коришћење програма који убрзавају процес и побољшавају квалитет.

Одржавање и стално унапређење законских регулатива и правних аката који регулишу научни рад, финансирање истраживања, заштиту интелектуалне својине, вредновање научноистраживачких резултата, треба да гарантује транспарентност јавног надзора. Санкције за повреду етичког кодекса и евентуалних злоупотреба у расподели средстава и признавању резултата треба да буду гарант одрживости принципа одговорног приступа према науци. Случајне и ненамерне грешке треба да се отклањају без озбиљних санкција. Озбиљније повреде, као што су фалсификовања или други видови повреде статуса интелектуалне својине, могу покренути и правне процесе. Континуирани мониторинг и ревизија са увођењем редовног

спољашњег надзора и унутрашње контроле научне активности треба да помогну одрживости квалитета. Потребно је да постоје процедуре за пријаву и решавање случајева неправилности, кроз рад одбора и етичких комисија, а континуирана ревизија етичких кодекса и регулатива у складу са технолошким и друштвеним напретком треба да допринесе да се избегну евентуалне злоупотребе савремене технологије, али и да се користе напредна технолошка решења за откривање неправилности и повреда етичких кодекса.

У том смислу је неопходно предузети следеће акције: формално увођење обука и програма подизања научне комуникације као обавезне компоненте у свим нивоима високог образовања и истраживања; успостављање транспарентног система праћења научних резултата, са нагласком на квалитет, а не само на квантитет (број резултата); подстицање научне комуникације и повезивање са друштвом, са нагласком на актуелне друштвене проблеме, изазове, јавни значај и трендове у свету.

5. МЕРЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ

5.1 Опис мера за остваривање циљева стратегије

ПЦ 1 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју

Овај циљ усмерен је на јачање доприноса науке привредном и друштвеном развоју Републике Србије кроз систематичну примену резултата научноистраживачког рада у привреди, јавном сектору и процесима креирања јавних политика. Фокус је на повећању применљивости и стварне употребе научних резултата, као и на њиховој институционалној интеграцији у развојне политике и праксу.

Циљ се остварује кроз успостављање одрживог система сарадње између научноистраживачких организација, привреде и органа јавне власти, заснованог на јасно идентификованим привредним и друштвеним потребама. Посебан акценат ставља се на развој програмских инструмената који подржавају трансфер знања и технологија, формирање интердисциплинарних тимова за решавање сложених друштвених изазова и јачање капацитета за примену научних доказа у процесима доношења одлука.

Реализацијом овог циља стварају се услови за настанак иновација са мерљивим економским и друштвеним ефектима, унапређује се конкурентност привреде и подстиче привлачење приватних и међународних улагања у истраживања и иновације.

Показатељ учинка	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Свеобухватни преглед иновационих активности у Србији	Сви индикатори EIS	European Innovation Scoreboard (EIS)		

Мера 1.1. Свеобухватни преглед иновационих активности у Србији

Показатељ учинка	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број научноистраживачких организација са функционалним капацитетима за трансфер технологије и развој пословања	Број и %	НИТРА		
Укупан број основаних спинофа и спинаута из научноистраживачких организација	Број	НИТРА		
Укупан број закључених лиценцних уговора	Број	НИТРА		
Укупни приходи остварени по основу комерцијализације резултата истраживања	Дин.	НИТРА		
Број закључених уговора о сарадњи између научноистраживачких организација и привреде	Број	НИТРА		
Број уговора или примењених решења у сарадњи са локалним заједницама	Број	НИТРА		
Број јавних политика и стратешких докумената заснованих на научним анализама	Број	Ресорна министарства		

Мера 1.2. Јачање капацитета за трансфер технологије и развој пословања

Мера обухвата системско јачање капацитета за управљање научноистраживачким радом, трансфер технологије, заштиту и управљање интелектуалном својином, развој пословних активности и комерцијализацију резултата истраживања. Активности се спроводе кроз комбинацију централизованих тематских функција у областима са постојећим капацитетима и циљану подршку организацијама које немају претходна искуства у овим областима.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)

Број НИО са институционално успостављеним капацитетима за трансфер технологије, комерцијализацију истраживачких резултата и развој пословања	Број и %	НИТРА		
Број патентних пријава припремљених и поднетих уз системску подршку институционалних капацитета за трансфер технологије	Број	НИТРА		
Број успешно реализованих механизма трансфера знања и технологије из НИО у привреду (лиценцирање, уговори о комерцијализацији, спиноф предузећа)	Број	НИТРА		
Укупни приходи НИО остварени по основу трансфера технологије, комерцијализације истраживачких резултата и сродних пословних активности	Дин.	НИТРА		

Мера 1.3. Подстицање сарадње науке, привреде и јавног сектора

Мера је усмерена на подстицање и подршку пројектима сарадње између научноистраживачких организација, привреде, локалних самоуправа и државних органа и установа, са циљем примене научних резултата у развоју производа, услуга и јавних политика. Мера се спроводи кроз одговарајуће програме, инструменте и механизме подршке који се детаљније дефинишу акционим планом. Мера обухвата и развој циљаних програма подршке повезивању научноистраживачких организација са стартап заједницом, са циљем убрзане примене научних резултата и јачања иновационог екосистема.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број партнерстава научноистраживачких организација са привредом и јавним сектором	Број и %	НИТРА		
Број пројеката сарадње науке и привреде	Број	НИТРА Фонд за иновациону делатност		

Укупна вредност уговора са привредом и јавним сектором	Дин.	НИТРА		
Број пројеката сарадње научноистраживачких организација и стартап заједнице	Број	НИТРА		

Мера 1.4. Развој и спровођење програма акцелерације и комерцијализације резултата истраживања

Мера обухвата развој циљаних програма акцелерације и комерцијализације резултата истраживања са високим потенцијалом примене, у сарадњи са капацитетима за трансфер технологије и развој пословања, са фокусом на стратешке области развоја.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број резултата истраживања који су прошли тржишну валидацију	Број и %	НИТРА		
Удео пројеката укључених у програме који су ушли у фазу комерцијалне примене	Број и %	НИТРА		
Број спинофа који остварују приходе две године након завршетка подршке	Број	НИТРА/АПР		

Мера 1.5. Интеграција научних резултата у решавање друштвених изазова и развој јавних политика

Мера има за циљ системско укључивање научноистраживачких организација у процесе идентификације, анализе и решавања друштвених изазова, као и у креирање и унапређење јавних политика на националном и локалном нивоу. За праћење ове мере формира се савет за друштвене изазове.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број формалних захтева, уговора или решења којима су НИО ангазоване као експертска или аналитичка подршка државним органима и институцијама	Број	НИО		
Број важећих споразума о сарадњи са државним органима и локалним самоуправама	Број	НИТРА/НИО		

ПЦ 2 – Унапређење научне изврности истраживача и квалитета научноистраживачког рада

Овим циљем тежи се унапређењу изврности истраживача и квалитету научноистраживачког рада у Републици Србији, кроз подстицање врхунских истраживачких резултата, вредновање научних постигнућа и награђивање изврних истраживача, али и стварањем подстицајног окружења које омогућава истраживачима да остваре свој пуни потенцијал, уз подршку врхунским истраживачким пројектима и награђивање изврности.

Мера 2.1. Унапређење научне изврности

Потребно је створити подстицајно окружење које омогућава истраживачима да остваре свој пун потенцијал, уз подршку врхунским истраживачким пројектима и награђивање изврности. Повећање удела пројектног финансирања, јачање научноистраживачких организација и улагање у модерну и функционалну истраживачку инфраструктуру, представљају предуслове за достизање највиших стандарда рада и трајно подизање квалитета научних резултата.

Показатељ/и учинка	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Укупан број радова објављених у часописима који се налазе међу 35% по импакт фактору у својој области – база Web of Science, Scopus	Број	Web of Science Scopus		Повећање од 10%
Број истраживача у топ 2% најутицајнијих у свету – Стенфорд листа	Број	НИТРА	83	Повећање од 10%
Број добијених ERC грантова	Број	НИТРА	3	Повећање за 2

Мера 2.2. Континуирана подршка врхунским истраживачким пројектима

Ова мера подразумева континуирану подршку врхунским научним истраживањима кроз програме Фонда за науку, са фокусом на пројектни систем финансирања. Она обухвата како пројекте фундаменталних истраживања која доприносе научној изврности, тако и пројекте примењених истраживања, који су усмерени на решавање конкретних друштвених и привредних изазова. Подржавањем врхунских истраживања, тежи се јачању научних капацитета Србије, стварању нове вредности и доприноси дугорочном развоју науке и друштва.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Фонд за науку			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Циљана вредност

			(2024)	(2030)
Број подржаних истраживача кроз програме ФзН	Број	ФзН	2.813	Повећање за 10%
Број НИО подржаних кроз пројекте ФзН	Број	ФзН	145	На истом нивоу
Укупна вредност уговорених средстава кроз програме подршке ФзН	млрд. динара	ФзН	5,6	Повећање за 10% у односу на % БДП у 2025.

Други циљ је усмерен на задржавање постојећих и привлачење нових научних кадрова што би допринело повећању укупног броја истраживача у Републици Србији. Посебан нагласак је на повећању броја младих, континуирани развој и унапређење њихових компетенција као и на њихово укључивање у научноистраживачки рад усмерен на решавање привредних и друштвених проблема. Такође, акценат је стављен и на јачање програма финансијске подршке, мобилности, и умрежавања са водећим светским научним институцијама, како би се повећала конкурентност српских научника на глобалном нивоу. Успостављањем таквих услова, Република Србија ће постати атрактивна дестинација за таленте, задржавајући научнике у земљи и пружајући им могућност да развијају своје каријере и доприносе решавању друштвених и привредних изазова.

Показатељ/и учинка	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Укупан број истраживача у Републици Србији	Број	НИТРА		Повећање од 10%
Број истраживача у систему финансирања НИТРА	Број	НИТРА		Повећање од 10%
Број докторанада укључених у научноистраживачки рад	Број	НИТРА		Повећање од 10%

Мера 2.3. Развој и унапређење истраживачких компетенција и каријерних путева

Мера подразумева континуирани развој и усавршавање истраживачког кадра у Републици Србији. Обухвата подршку за усавршавање истраживача кроз учешће на научним скуповима у иностранству, подстицање објављивања научних публикација и организацију научних скупова у Републици Србији, учлањење у професионалне међународне организације, обезбеђивање неопходне доступности страних научних и технолошких информација за потребе научне, образовне и развојне делатности у Републици Србији, постдокторско усавршавање у врхунским истраживачким институцијама у земљи и иностранству, као и увођење постдокторских пројеката у Републици Србији. Циљ мере је очување и развој људских ресурса у научноистраживачкој

делатности, спречавање одлива постојећих кадрова, повећање броја истраживача и достизање европских стандарда у погледу броја истраживача по глави становника.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Народна библиотека Србије, Универзитетска библиотека, Фонд за младе таленте, Фонд за науку			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број истраживача који су учествовали на научним скуповима и састанцима радних тела у иностранству	Број	НИТРА		Повећање за 10%
Број подржаних истраживача из Републике Србије кроз програм постдокторског усавршавања НИТРА	Број	НИТРА		Повећање за 10%
Број међународних радионица организованих од стране НИО	Број	НИТРА		Повећање за 10%
Број страних истраживача на постдипломском усавршавању у Републици Србији	Број	НИТРА		Повећање за 10%
Број студената који су боравили у иностранству преко Фонда за таленте	Број	НИТРА		Повећање за 10%

Мера 2.4. Имплементација програма за задржавање младих талената у земљи

Мера је усмерена на подстицање интересовања младих талентованих ученика и студената за научноистраживачки рад кроз стипендије и подршку у њиховом усавршавању, као и на укључивање младих истраживача у научне пројекте и програме кроз запошљавање у научноистраживачким организацијама. Мера обезбеђује финансијске бенефите и стабилну каријерну перспективу за младе истраживаче, са циљем да се унапреде услови за њихов научни рад, омогући више материјалних средстава за истраживања, као и могућности за усавршавање у земљи и иностранству, чиме се доприноси њиховом задржавању у земљи.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Фонд за науку, Фонд за таленте, Регионални центри за таленте, ЦПН			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број уписаних стипендиста преко НИТРА	Број	НИТРА		
Број уписаних стипендиста преко Фонда за таленте	Број	НИТРА		
Број стипендираних ученика средњих школа преко НИТРА-е	Број	НИТРА		
Број младих истраживача подржаних кроз програм ПРОМИС	Број	ФзН		
Број награда за средњошколце кроз програм	Број	НИТРА		

Фонда за таленте				
------------------	--	--	--	--

Мера 2.5. Привлачење научних кадрова из дијаспоре и иностранства

Мера подразумева стварање окружења које ће привући висококвалификоване истраживаче, како из дијаспоре тако и из иностранства, и обезбедити услове за њихово прикључивање научном раду у Републици Србији, који би евентуално водио ка дугорочном ангажману. Фокус је на истраживачима који су завршили докторске студије у иностранству или имају значајно радно искуство у међународним научноистраживачким институцијама. Иако већ постоји континуирани позив за повратак истраживача уз финансијску подршку Министарства у складу са одговарајућом Уредбом, ова мера предвиђа даље унапређење кроз измене законског оквира и увођење нових подстицаја.

Једна од активности у оквиру ове мере подразумева и успостављање платформе е-Дијаспора, која ће служити као евиденција истраживача из дијаспоре који су држављани Србије или имају српско порекло, као и оних који раде на научним пројектима релевантним за Републику Србију, омогућавајући им да остану повезани са научноистраживачком заједницом у Србији.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Министарство спољних послова, Министарство просвете, Тачка повратка			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број истраживача повратника из иностранства укључених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА		
Број истраживача страних држављана укључених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА		
Успостављена платформа е-Дијаспора	0 – Не 1 – Да	НИТРА	0	1

Мера 2.6. Подизање капацитета запослених у НИТРА и радним телима НИТРА за ефикасније спровођење научних политика и програма

Ова мера подразумева континуирано унапређење знања и вештина запослених кроз организовање редовних обука на теме као што су управљање пројектима, финансијско управљање и анализа података. Поред тога, обезбедиће се подршка за учешће на семинарима, конференцијама и радионицама, као и организовање интерних семинара за размену идеја и најбољих пракси. Циљ је и подстицање сарадње између различитих сектора унутар НИТРА, као и успостављање система за редовну процену перформанси запослених са фокусом на конструктивне повратне информације. Мера такође укључује успостављање програма за размену запослених са другим министарствима и институцијама у иностранству, као и подстицање

учешћа у међународним научним и истраживачким пројектима. Ове активности ће допринети подизању капацитета запослених у Министарству, побољшању њихових компетенција и укупне ефикасности у раду. Веома је важно да кадар који ради у министарствима и институцијама задуженим за научну политику буде активно укључен у сталне едукације, како у области управљања информационим системима и обраде података за припрему пројектних апликација, тако и у процесима евалуације пројеката. Поред тога, стручњаци морају бити обучени и у домену контроле и праћења финансијских токова, што омогућава ефикасно управљање средствима и обезбеђује да институције могу пружити релевантну подршку истраживачима, као и да научни и финансијски резултати пројеката буду правилно и транспарентно евидентирани. Систематска едукација у овим областима представља кључни предуслов за квалитетно функционисање институција и успешну имплементацију научних програма.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број одржаних обука за коришћење савремених информационих технологија и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број РСД	НИТРА Фонд за науку	0	
Број одржаних обука за евалуацију финансијских извештаја и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број РСД	НИТРА Фонд за науку		
Број одржаних обука за техничку помоћ око апликације и евалуације пројеката и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број РСД	НИТРА Фонд за науку		
Број полазника обука и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број РСД	НИТРА Фонд за науку		

Мера 2.7. Привлачење нових извора финансирања с циљем повећања улагања у науку

Ова мера подразумева јачање финансијске подршке за науку и иновације кроз развој стратегија за привлачење нових извора финансирања, као и успостављање системских механизма који омогућавају одржив раст инвестиција у научноистраживачки и иновациони систем. То обухвата унапређење партнерстава са државним органима и институцијама које деле приоритете у областима као што су здравље, технологија, дигитална трансформација и заштита животне средине, као и проширење извора финансирања кроз домаће грантове, приватне инвестиције, донације и друге облике подршке.

Посебан фокус мере јесте јачање учешћа домаћих научноистраживачких организација и фондова у међународним иницијативама, укључујући билатералне и мултилатералне програме, европске програме као што је Horizon Europe, као и регионалне и тематске програмске шеме. Успешније учешће у овим програмима омогућава мобилизацију значајних спољних средстава, подиже квалитет истраживања, унапређује кадровске и технолошке капацитете и јача позицију Србије у шири европски и глобални истраживачки простор.

Мера такође подразумева усаглашавање, измену и доношење нових подзаконских аката који ће омогућити подршку институционалним иницијативама, успостављајући регулаторни оквир који награђује институције за успешну сарадњу са привредним субјектима и иностраним партнерима, за квалитетно управљање истраживачким пројектима, пружање научних услуга, привлачење додатних средстава и унапређење институционалне финансијске одрживости.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Министарство привреде, Министарство финансија, Привредна комора Србије и друга ресорна министарства			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Издавања за научне и иновационе пројекте из других јавних извора (ван ресорног министарства) и донаторских програма (укупна вредност годишње)	Дин.	НИТРА		30% од укупног улагања у науку и иновације из буџета Републике Србије

ПЦ 3 – Јачање међународне позиције и интеграције српске науке

У наредном периоду потребно је ојачати позицију Републике Србије у међународном научном простору кроз повећано учешће истраживача и научноистраживачких организација у европским програмима и пројектима, развој билатералне и мултилатералне сарадње и јачање видљивости научних резултата у свету.

Мера 3.1. Подршка учешћу академског и привредног сектора у међународним научноистраживачким програмима и фондовима

Ова мера подразумева стимулисање учешћа истраживачких тимова из Србије у међународним мултилатералним програмима као што су Хоризонт Европа, COST, EUREKA, и Програм сарадње у дунавском региону, уз посебан фокус на интеграцију у European Open Science Cloud (EOSC) и друге европске иницијативе. Србија ће пружити континуирану подршку академском и привредном сектору, укључујући обуку истраживача и успостављање посебних програма за младе истраживаче како би се повећале шансе за учешће у пројектима Европског истраживачког савета (ERC). Такође ће бити успостављена сарадња са Европским институтом за иновације и технологију (EIT) ради унапређења приступа иновативним технологијама.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Укупан број НИО из Републике Србије које партиципирају у пројектима програма Хоризонт	Број	НИТРА	143	

Европа				
Укупан број пројеката са најмање једним учесником из Републике Србије (програм Хоризонт Европа)	Број	НИТРА		
Одобрени ЕУ буџет за учеснике из Републике Србије (програм Хоризонт Европа)	ЕУР	НИТРА		
Годишња контрибуција РС у буџету Оквирног програма Европе	ЕУР	НИТРА		
Број одобрених EUREKA пројеката	Број	НИТРА		
Одобрени буџет ЕУ за учеснике из Републике Србије (програм Дигитална Европа)	ЕУР	НИТРА		
Процентуално учешће истраживача из Републике Србије у COST акцијама	%	НИТРА		

Мера 3.2. Унапређење међународне научне сарадње и промоција научне дипломатије

Мера подразумева промоцију науке као кључног елемента у међународним односима кроз научну дипломатију, као и јачање билатералне сарадње у области науке и технолошког развоја са кључним партнерима. Србија ће се активно укључити у међународне форуме, попут Глобалног партнерства за вештачку интелигенцију (GPAI) и УН Декаде наука за одрживи развој, како би осигурала глобално препознавање своје науке. Посебан приоритет биће имплементација УН Резолуције о Међународној декади наука за одрживи развој (2024–2033), коју је иницирала Република Србија и која је усвојена 25. августа 2023. године.

Мером се тежи проширење постојећих програма подршке кроз стратешку билатералну сарадњу, попут сарадње са НР Кином и Италијом, са нагласком на размену истраживача, заједничке пројекте и трансфер технологије, али и на повећање броја земаља са којима је успостављена активна билатерална сарадња.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број међународних догађаја организованих у Србији или иностранству, везаних за међународне организације (у оквиру председавања GPAI, сарадњи са УН/УНЕСКО)	Број	НИТРА		
Број нових иницијатива за доношење међународних јавних политика у оквиру међународних организација у оквиру УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА		
Број организованих догађаја и број присуства у оквиру имплементације УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА		
Број држава са којима Република Србија има	Број	НИТРА		

билатералну сарадњу				
Број држава са којима Република Србија има стратешку билатералну сарадњу	Број	НИТРА		
Укупна вредност подржаних научноистраживачких пројеката у оквиру стратешке билатералне сарадње		НИТРА		

Мера 3.3. Интеграција у међународне истраживачке инфраструктуре

Мера подразумева достизање вишег нивоа интеграције у међународне истраживачке инфраструктуре и унапређење улоге науке у међународним односима кроз активну научну дипломатију и сарадњу са угледним међународним институцијама, као што су CERN, Европски истраживачки центар (JRC), Европска лабораторија за молекуларну биологију (EMBL) и Обједињени институт за нуклеарна истраживања (JINR) у Дубни. Овом мером се постиже већи број споразума с овим организацијама, што ће омогућити српским истраживачима да се активно укључе у међународне пројекте и иницијативе. Повећањем броја српских научника који учествују у раду глобалних платформи, као и укључивањем Србије у европске конзорцијуме, стварају се услови за побољшање научних капацитета у земљи. Успостављање чврстих веза с међународним институцијама допринеће дужем одрживом развоју и позиционирању Републике Србије као значајног играча у светској научној заједници.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број потписаних споразума са међународним организацијама и истраживачким инфраструктурама	Број	НИТРА		
Број српских истраживача укључених у рад међународних организација (ЦЕРН и ЈИНР Дубна)	Број	НИТРА		
Број Европских конзорцијума истраживачке инфраструктуре у којима је Србија партнер	Број	НИТРА		
Број НИО који користе истраживачке инфраструктуре кроз међународне истраживачке организације и конзорцијуме	Број	НИТРА		
Усвојена Мапа пута за истраживачку инфраструктуру	0 – Не 1 – Да	НИТРА	0	1

ПЦ 4 – Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања

Остваривањем овог циља обезбеђује се јачање интердисциплинарног приступа истраживањима, уравнотежен развој различитих научних области и систематско повећање друштвене релевантности резултата научноистраживачког рада. Посебна пажња посвећује се областима чији је потенцијал недовољно интегрисан у решавање савремених друштвених, економских и институционалних изазова, нарочито у доменима креирања јавних политика, управљања, образовног развоја, правних и друштвених аспеката научно-технолошког напретка, као и у проучавању и развоју културног, историјског и националног идентитета и очувању националног културног наслеђа у европским и светским оквирима. Овим циљем обезбеђује се да научна истраживања, поред доприноса технолошком и економском развоју, трајно доприносе друштвеној кохезији, демократском развоју, очувању идентитета и квалитету живота у Републици Србији.

Мера 4.1. Повећање међусекторске интердисциплинарности

Подстицање интердисциплинарних и мултидисциплинарних истраживања која интегришу различите научне области и повезују научноистраживачки систем са јавним сектором, привредом и цивилним друштвом, ради комерцијализације научних сазнања, кроз мултидисциплинарне позиве Фонда за науку. Посебан акценат ставља се на укључивање друштвених и хуманистичких дисциплина у истраживања од националног значаја, како би се обезбедило свеобухватно сагледавање етичких, правних, друштвених, културних и образовних аспеката савремених развојних процеса. Овом мером подржава се развој интердисциплинарних приступа у друштвеним наукама, јачање њихове сарадње са природним, техничким и хуманистичким дисциплинама, као и креирање заједничких истраживачких оквира који доприносе бољем разумевању и решавању комплексних друштвених појава. Посебна пажња посвећује се истраживањима која имају примену у образовању, уз активно учешће истраживача из различитих научних области у заједничким националним и међународним истраживачким иницијативама.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Процент финансираних истраживачких пројеката који укључују институције из различитих поља науке	%	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ		
Број посебних позива или програма који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ		
Број публикација у врхунским категоријама (M11, M21, M13) са коауторима из различитих поља науке	Број	НИО/е- Наука		

Мера 4.2. Јачање истраживања у идентитетским наукама, очување и дигитализација културне баштине

Мера представља подршку развоју истраживања усмерених ка проучавању језичког, културног, историјског и друштвеног идентитета, као и очувању и интерпретацији материјалног и нематеријалног културног наслеђа Републике Србије у савременим европским и светским оквирима. Она обухвата подршку фундаменталним и примењеним истраживањима релевантним за образовање, културу, јавне политике и културну дипломатију, укључујући развој капиталних научних ресурса, као и међународну и регионалну научну сарадњу у овој области. Подршка се пружа и пројектима за дигитализацију архивске грађе, рукописа и других културних добара, као и изради критичких издања и база података ради очувања националног културног наслеђа и његове доступности научној и широј јавности.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката) јавно доступних	Број	НИО/ НИТРА/ Министарство културе		
Број развијених или унапређених капиталних научних ресурса (речници, лексикони, енциклопедије, корпуси, атласи)	Број	НИО/ НИТРА		
Број пројеката са међународном сарадњом у области културног наслеђа	Број	НИО/ НИТРА		
Број објављених врхунских резултата идентитетских наука (М11, М21, М13)	Број	НИО/ НИТРА		
Број објављених критичких издања	Број	НИО/ НИТРА		
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/ НИТРА		

Мера 4.3. Унапређење друштвене релевантности истраживања

Ова мера успоставља и унапређује механизме који обезбеђују да резултати научноистраживачког рада доприносе решавању кључних друштвених, економских, културних и институционалних изазова Републике Србије. Механизми између осталог укључују и организоване обуке за доносиоце одлука о значају коришћења научних истраживања за доношење одлука заснованих на подацима. У исто време се истраживачи подстичу на припрему докумената и анализа јавних политика (М120). Ова мера подразумева подстицање истраживања која имају јасан потенцијал за примену у креирању, спровођењу и евалуацији јавних политика, као и развој и примену методологија за вредновање друштвеног утицаја научних резултата, уз јачање сарадње научних институција са органима јавне власти и другим релевантним

друштвеним актерима, са циљем развоја студија јавних политика и препорука заснованих на подацима за унапређење јавних политика и демократских процеса.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број израђених докумената категорије М121 и М122	Број	НИО/ НИТРА		
Број обука или радионица за доносиоце одлука за примену резултата истраживања	Број	НИО/ НИТРА		
Број јавних институција које су успоставиле сарадњу са НИО око креирања докумената јавних политика заснованих на научним анализама	Број	НИО/ Ресорна министарства/ управа		
Број истраживачких пројеката са документованом применом у јавним политикама	Број	НИО/НИТРА		

ПЦ 5 – Развој друштвених и хуманистичких наука у домену јавних политика и стратешких циљева Републике Србије

Друштвене и хуманистичке науке имају своје особености, па би и мерљивост резултата, као и искоришћеност њиховог потенцијала у пракси требало њима прилагодити. Истраживања из области друштвених и хуманистичких наука треба да буду усмерена на решавање конкретних и актуелних друштвених проблема уз вођење рачуна о потреби спровођења фундаменталних истраживања, као што су: истраживања културне баштине; идентитетско специфична истраживања; проучавање и развој кутурног, историјског и националног идентитета и очување националног културног наслеђа у европским и светским токовима; спровођење и примена резултата истраживања у области образовања, јавних политика, туризма, људских и мањинских права, као и резултата истраживања која воде ка бољем разумевању друштвених и културних изазова; сарадња и комуникација са научном, стручном и широм друштвеном заједницом, при чему је приоритетна сарадња са сродним институцијама у региону, с посебном усмереношћу на институције и организације аутохтоног српског становништва у суседним земљама, као и центрима науке и културе у свим словенским земљама.

Развој друштвених и хуманистичких наука представља један од предуслова за целокупни научни и друштвени напредак. Друштвене и хуманистичке науке омогућавају критичко промишљање друштвених токова, тумачење културних и историјских процеса, као и разумевање људског понашања. Својим сазнањима такође доприносе разумевању друштвених односа, образовних процеса, језичке и културне разноликости, као и развоју јавних политика које подстичу

инклузивност и одрживост. Стога је неопходно да Стратегија науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије 2026-2030. покаже разумевање предмета, циљева и примене резултата истраживања у ДХ наукама, како би њихов потенцијал био у потпуности искоришћен у решавању друштвених изазова и у одговору на кључне глобалне кризе.

Мера 5.1. Уважавање специфичности приликом вредновања резултата истраживања и научног доприноса у области друштвених наука

У области друштвених наука фаворизован облик научног израза је био научни чланак, а не научна монографија, нити поглавље у научној монографији, што би овој области више одговарало. Потребно је спроводити истраживања која међусобну координирају како се не би догодило да велики број институција истражује скоро исте проблеме. Допринос друштвених наука друштву био би значајан и путем различитих експертиза које би се за потребе државних органа и институција додељивале научноистраживачким организацијама. Код позива за пријаву научних пројеката, задатак позиваоца треба да садржи формулације приоритетних научних политика у сваком пољу, како би се истраживања усмерила на решавање конкретних и актуелних друштвених проблема уз спровођење фундаменталних истраживања, као што су истраживања културне баштине, идентитетско специфичних истраживања и сличних. Осим тога, истраживања треба да буду усмерена на питања од регионалног, националног и локалног значаја, јер су важна за проучавање друштвено-идентитетских тема. Демографска истраживања су недовољно развијена иако се управо она баве есенцијалним проблемом са којима се Србија суочава: депопулацијом. Било да је она резултат ниског наталитета, било миграција, тај феномен мора се детаљно научно проучити и, на основу добијених резултата, успоставити национална политика у тој области.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Удео научних монографија и поглавља у монографијама у укупном броју вреднованих научних резултата у друштвеним наукама	%	НИТРА		
Процент финансираних пројеката у друштвеним наукама, који су усмерени на приоритетна питања од националног, регионалног или локалног значаја	%	НИТРА		
Број експертиза, анализа и студија из друштвених наука, израђених за потребе државних органа и институција	Број	НИО/ НИТРА		

Мера 5.2. Усмеравање друштвених наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа

Потребно је да се развој друштвених наука усмери у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа па је зато од великог значајна примена и развој вештачке интелигенције у овој области. Питања повезана са етиком вештачке интелигенције тичу се и друштвених наука (најпре етике као филозофске дисциплине). Регулатива у области вештачке интелигенције треба да буде у складу са хуманистичким опредељењем да она треба да служи човеку, а не човек њој. То се тиче првенствено правних, али и политичких и социолошких наука. Применом вештачке интелигенције у образовању револуционише се питање науке у области образовања, социологије и сл. Због тога је веома важно да се у истраживања која се тичу вештачке интелигенције укључе и стручњаци из области друштвених наука.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Процент финансираних истраживачких пројеката у друштвеним наукама, који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ		
Број заједничких научних публикација насталих као резултат интердисциплинарних и мултидисциплинарних истраживања	Број	НИТРА		
Број посебних позива или програма који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИО/ НИТРА		

Мера 5.3. Унапређење видљивости резултата научних истраживања у области друштвених наука

Видљивост резултата научних истраживања у области друштвених наука могуће је унапредити увршћивањем научних часописа из различитих области у друштвеним наукама на WoS и Scopus базу. Ти часописи треба да буду доступни како на српском језику и ћириличном писму, тако и на енглеском језику (или другом језику међународне научне комуникације у тој научној области). Док се не оствари тај циљ, потребно је створити буџетске услове за плаћање котизације за објављивање радова из друштвених наука у већ рангираним међународним часописима на наведеним индексним базама.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број научних публикација из друштвених наука доступних у отвореном приступу (open access)	Број	НИТРА		

Број јавних догађаја (конференције, трибине, јавне расправе, медијски наступи) на којима су представљени резултати истраживања из друштвених наука	Број	НИО/ НИТРА/ ЦЕНТАР ЗА ПРОМОЦИЈУ НАУКЕ		
--	------	---	--	--

Мера 5.4. Јачање капацитета друштвених наука за креирање јавних политика

Ова мера подразумева подршку истраживањима која анализирају економске, демографске и социјалне процесе, уз развој студија јавних политика и препорука заснованих на доказима за унапређење јавних политика и демократских процеса.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број израђених policy студија и препорука	Број	НИО/ НИТРА		
Број обука или радионица за доносиоце одлука	Број	НИО/ НИТРА		

Мера 5.5. Усмеравање хуманистичких наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа

У области хуманистичких наука потребно је усмерити истраживања на развој културног, историјског, језичког и националног идентитета и очување националног културног наслеђа у европским и светским оквирима. Такође је потребно спроводити и примењивати истраживања у области образовања, јавних политика, туризма, друштвених и културних иновација, људских и мањинских права, као и истраживања која воде бољем разумевању и решавању културних и друштвених изазова, развоју и унапређивању образовања и других цивилизацијских стандарда у српском друштву. Осим тога, потребно је подржати друштвено релевантна истраживања интердисциплинарног и мултидисциплинарног карактера, са циљем дисеминације знања и унапређења блиске сарадње и комуникације са научном, стручном и широм друштвеном заједницом, при чему је приоритетна сарадња са сродним институцијама у региону, са посебном усмереношћу на институције и организације аутохтоног српског становништва у суседним земљама, као и центрима науке и културе у свету и свим словенским земљама.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Циљана вредност

			(2024)	(2030)
Процент финансираних истраживачких пројеката у хуманистичким наукама, који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ		
Број истраживачких пројеката у хуманистичким наукама усмерених на проучавање културне баштине, идентитетских и језичких питања кроз интердисциплинарни приступ	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ		

Мера 5.6. Очување и дигитализација културне баштине

Ова мера односи се на подршку пројектима за дигитализацију архивске грађе, рукописа и културних добара, уз развој критичких издања и база података ради очувања националног културног наслеђа и његове доступности научној и широј јавности.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката)	Број	НИО/ НИТРА		
Број објављених критичких издања	Број	НИО/ НИТРА		
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/ НИТРА		

Мера 5.7. Интердисциплинарна сарадња и међународна видљивост

У склопу ове мере пропагира се успостављање програма који повезују друштвене и хуманистичке науке са природно-математичким и медицинским наукама, као и и техничко-технолошким и биотехничким наукама, уз подстицање учешћа у међународним пројектима и мрежама ради размене знања и повећања видљивости.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	/			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број интердисциплинарних пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД		

		ЗА НАУКУ		
Број међународних партнерстава и пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ		
Број заједничких публикација са страним институцијама	Број	НИО/ НИТРА		

ПЦ 6 – Унапређење управљања, ефикасности и одрживости система науке

Посебан циљ 6 усмерен је на унапређење управљања, институционалне ефикасности и дугорочне одрживости система науке у Републици Србији.

Остваривање овог циља подразумева јачање управљачких и институционалних капацитета, унапређење оквира за планирање и коришћење ресурса, као и подстицање функционалне сарадње и тематске специјализације научноистраживачких организација кроз удруживање људских, инфраструктурних и програмских капацитета, ради повећања ефикасности јавних улагања и конкурентности националног научног система.

Посебан циљ 6 има хоризонталну улогу у реализацији посебних циљева 1–5, кроз унапређење институционалних механизма, транспарентности и дугорочне одрживости система.

Показатељ/и учинка	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број усвојених подзаконских аката у области управљања науком	број	НИТРА	0	≥ 5
Број НИО са усвојеним институционалним стратегијама	број	НИТРА	~20%	$\geq 70\%$
Број националних истраживачких програма и платформи	број	НИТРА	1–2	≥ 10
Број међусекторских докумената јавне политике која укључују научне организације	број	Влада РС	1–2	≥ 8

Мера 6.1. Јачање управљачких и институционалних капацитета научноистраживачких организација

Мера 6.1. тиче се подршке научноистраживачким организацијама у развоју институционалних стратегија, управљачких капацитета и професионалних структура подршке истраживању (пројектни менаџмент, трансфер технологије, финансије и правни послови), као и унапређења система мониторинга, извештавања и институционалног учинка.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број НИО са усвојеним институционалним стратегијама развоја	Број / %	НИТРА	~20%	≥ 70%
Број НИО са професионалним структурама подршке истраживању (РМО/ТТ)	Број	НИТРА	~20	≥ 60%
Број реализованих програма обуке за управљање и администрацију	Број	НИТРА	0	≥ 20
Број обучених управљачких и административних кадрова	Дин.	НИТРА	0	≥ 500

Мера 6.2. Удруживање капацитета и тематска специјализација ради повећања ефикасности и конкурентности система

Ова мера подразумева подстицање функционалне међуинституционалне сарадње и удруживања људских, инфраструктурних и програмских ресурса, развоја тематских истраживачких платформи и центара изврсности, као и мисијски оријентисаних истраживачких и иновационих иницијатива у приоритетним областима од националног значаја, ради постизања критичне масе, веће ефикасности коришћења јавних ресурса и међународне конкурентности.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број националних тематских истраживачких платформи и кластера	Број	НИТРА		≥ 8
Број заједничких програма које спроводи више НИО	Број	Фонд за науку		≥ 30

Заједничке инфраструктурне платформе	Број	НИТРА		≥ 10
Удео истраживача укључених у међуинституционалне програме	/%	НИТРА		$\geq 40\%$

5.1 Анализа ефеката мера

Ефекти мера у оквиру ПЦ 1 – Унапређење модела научне изврности истраживача и квалитета научноистраживачког рада

Научна изврност представља темељ дугорочног развоја Републике Србије, јачајући њене научноистраживачке и иновационе капацитете и позиционирајући је као релевантног актера на међународној сцени. Циљ је креирање подстицајног окружења које омогућава истраживачима да остваре свој пуни потенцијал кроз континуирану подршку врхунским истраживањима, унапређење инфраструктуре и награђивање изврности. До 2029. године очекује се повећање укупних издатака за научноистраживачку и истраживачко-развојну делатност са 0,94% у 2024. години на 1,1% БДП-а, што ће допринети расту броја радова објављених у престижним часописима, већем броју истраживача на Стенфордској листи најцитиранијих, као и значајнијем учешћу Србије у међународним програмима као што је Хоризонт Европа. Резултати ће бити мерени кроз повећање броја публикација, међународних грантова и пројеката, док ће модернизована научноистраживачка инфраструктура обезбедити истраживачима савремене услове рада. Очекују се значајни ефекти, укључујући пораст броја истраживача у систему, већи утицај научних резултата на глобалном нивоу и јачање хуманистичких истраживања и очувања културног наслеђа.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 2 – Развој и јачање истраживачког рада

Овај циљ настоји да превазиђе јаз у броју истраживача између Републике Србије и просека Европске уније кроз мере задржавања младих истраживача, привлачење истраживача из дијаспоре и региона, и подстицање њиховог укључивања у научноистраживачке активности. Реализацијом ових мера очекује се значајан раст броја истраживача до 2029. године, чиме би се Србија приближила просеку земаља региона. Мере укључују унапређење услова рада, подршку каријерном развоју, увођење стимулативних пакета за младе научнике, као и могућности за професионално усавршавање и повратак истраживача из дијаспоре. Ове активности допринеће задржавању талентованих кадрова и стварању атрактивног истраживачког окружења. Истовремено, повећање броја истраживача који учествују у престижним међународним пројектима и добијају признања за свој рад додатно ће јачати глобалну позицију Србије у науци. Већи истраживачки капацитет омогућиће систему да ефикасније одговори на сложене друштвене и привредне изазове, док ће боља сарадња са привредним сектором убрзати технолошки развој и иновације, чиме ће Република Србија осигурати дугорочни развој свог научног и иновационог система.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 3 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју

Посебан циљ 3 усмерен је на јачање повезаности науке са потребама грађана, привреде и друштва, као и на решавање кључних изазова у областима као што су здравство, заштита животне средине, енергетика и дигитализација. Мере у оквиру овог циља обухватају подстицање сарадње између истраживачких организација и привреде, комерцијализацију научних резултата, као и финансирање истраживања усмерених на друштвено релевантне теме. Очекује се да ће ове активности допринети значајном повећању броја заједничких истраживачко-развојних пројеката, расту улагања у иновације и већем броју примењених решења која одговарају на потребе друштва. Реализација ових мера резултираће унапређењем квалитета живота грађана кроз примену иновативних решења у јавним услугама, смањењем негативног утицаја на животну средину и јачањем конкурентности српске привреде на међународном тржишту. Очекује се да ће број патената, лиценци и научних публикација са практичном применом значајно порастати, док ће унапређени механизми трансфера знања омогућити бржу интеграцију резултата истраживања у привреду и јавни сектор. Јачање улоге науке у решавању друштвених изазова осигураће одржив развој и бољу припремљеност Републике Србије за будуће глобалне и локалне изазове.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 4 – Јачање међународне позиције и интеграције српске науке

Посебан циљ 4 тиче се јачања позиције Републике Србије у међународној научној заједници кроз активно учешће у глобалним истраживачким мрежама, програмима као што је Хоризонт Европа, и решавања глобалних изазова као што су климатске промене, енергетска транзиција и одрживи развој. Мере у оквиру овог циља укључују унапређење подршке за међународне пројекте, јачање капацитета за аплицирање на европске и друге међународне програме, као и развој стратешких партнерстава са водећим светским институцијама. Реализацијом ових мера очекује се раст учешћа српских институција у престижним међународним програмима, повећање броја заједничких пројеката са међународним партнерима и привлачење већег обима страних инвестиција у истраживање и развој. Додатно, интензивирање сарадње у решавању глобалних изазова омогућиће Републици Србији да допринесе креирању одрживих решења која користе друштву, привреди и животnoj средини. Показатељи успеха укључују повећање броја пројеката, добијених међународних грантова и научних радова објављених у сарадњи са међународним истраживачима. Република Србија ће на овај начин значајно унапредити своју глобалну позицију, ојачати капацитете за трансфер знања и технологија, и постати активан учесник у решавању највећих изазова нашег времена.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 5 – Унапређење положаја друштвених и хуманистичких наука

Посебан циљ 5 треба да повећа видљивост и допринос друштвених и хуманистичких наука уз уважавање њихових особености. Истраживања из наведених области треба да допринесу решавању конкретних и актуелних друштвених проблема. Због тога би у наредном периоду требало водити рачуна о адекватној заступљености ових наука у националним и међународним научним пројектима, као и о њиховом укључивању у интердисциплинарне и мултидисциплинарне пројекте. Усмеравање друштвених и хуманистичких наука у интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ требало би да укључи резултате

истраживања из ових области у процес унапређења јавних политика и демократских процеса, и обезбеди очување и дигитализацију културне баштине. Успостављање програма који повезују друштвене и хуманистичке науке са природним и техничким дисциплинама значајно ће допринети учешћу у међународним пројектима, размени знања, и повећати видљивост и примену научних резултата у пракси.

5.1. Анализа ризика

Табела бр. 5: Преглед анализе ризика по посебним циљевима Стратегије

6. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ

Министарство науке, технолошког развоја и иновација одговорно је за координацију и спровођење Стратегије научног и технолошког развоја у периоду од 2026. до 2030. године. За ефикасно спровођење Стратегије планирана су два акциона плана: први обухвата период од 2026. до 2028. године, након чега ће бити усвојен други план за период од 2028. до 2030. године. Овај приступ омогућава флексибилност у прилагођавању мера, кориговању постојећих и увођењу нових мера ради ефикаснијег остваривања задатих циљева Стратегије.

Акциони план за период од 2026. до 2028. године дефинисаће мере и активности, одговорне и партнерске институције, као и показатеље резултата на нивоу мера, исхода на нивоу оперативних циљева и ефеката на нивоу општег циља. План укључује и рокове за реализацију и предвиђене финансијске ресурсе, усклађене са циљевима Стратегије.

Напредак у спровођењу сваке мере пратиће се кроз јасно дефинисане квантитативне показатеље у предвиђеним роковима. Вредновање Стратегије обухватиће анализу остварених учинака на нивоу општих и специфичних циљева, као и резултата појединачних мера.

Министарство науке, технолошког развоја и иновација ће у складу са прописима којима се уређује плански систем у Републици Србији припремати извештаје о напретку акционих планова, користећи податке из Јединственог информационог система (ЈИС). Завршни извештај о постигнутим резултатима биће припремљен у складу са Законом о планском систему и достављен Влади на усвајање у року од шест месеци по истеку периода важења Стратегије.

7. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Сходно претходно изнетим ставовима и предложеној Стратегији, циљ је да се до 2029. године укупни издаци за научноистраживачку и истраживачко-развојну делатност увећају у односу на издвајања у 2024. години, на ниво од 1,1% БДП-а.

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД ОД 2026. ДО 2028. ГОДИНЕ, ЗА СПОРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ НАУКЕ, ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА И ИНОВАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2026. ДО 2030. ГОДИНЕ

Акциони план:	Акциони план за период од 2026. до 2028. године, за споровођење стратегије науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије за период од 2026. до 2030. године					
Предлагач:	Министарство науке, технолошког развоја и иновација					
Координација и извештавање:	Министарство науке, технолошког развоја и иновација					
Општи циљ: Стварање динамичног научног окружења које подстиче изврсна и релевантна научна истраживања и осигурава међународну препознатљивост Србије, доприносећи решавању друштвених и економских изазова						
Институција одговорна за праћење и контролу реализације: Министарство науке, технолошког развоја и иновација						
Показатељ/и на нивоу општег циља (<i>показатељ ефекта</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у последњој години АП	Последња година важења АП
Укупни индекс иновационих перформанси Србије у односу на ЕУ просек	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	51,5	2025	58,5	2028.
Удео научних публикација међу 10% најцитиранијих	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	47,5	2025	49,6	2028.

Посебни циљ 1: Унапређење научне изврности истраживача и квалитета научноистраживачког рада							
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА							
Показатељ/и на нивоу посебног циља (<i>показатељ исхода</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП
Укупан број радова објављених у часописима који се налазе међу 35% по импакт фактору у својој области – база Web of Science	Број	Web of Science	5280	2025	5540	5820	6110

Број истраживача на каријерној Стенфорд листи најцитиранијих на 1.000 истраживача	Број/1.000 истраживача	Стенфорд листа	6,24	2024	6,83	7,12	7,41
Број одбрањених докторских дисертација годишње	Број	Национални савет за науку и технолошки развој Републике Србије	682	2024	755	791	827

Мера 1.1.: Унапређење научне изврсности							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Уредба о нормативима и стандардима расподеле средстава државног буџета акредитованим научноистраживачким организацијама							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број истраживача у топ 2% најутицанијих у свету – Стенфорд листа	Број	НИТРА	83	2024	86	87	88
Број добијених ERC грантова	Број	НИТРА	3	2024	4	4	5
Усвојен нови оквир за вредновање 10% изврних истраживача по областима науке	0 – Не; 1 - Да	НИТРА	0	2025	0	0	1

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА0013, ПА 0007	-	-	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Вежа са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.1.1 Унапређење модела вредновања и награђивања научноистраживачких резултата	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0013	-	-	-
1.1.2 Измена Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава државног буџета акредитованим научноистраживачким организацијама	НИТРА		4. квартал 2026. године	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0007	-	-	-

Мера 1.2.: Континуирана подршка врхунским истраживачким пројектима							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 – 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број НИО подржаних кроз пројекте ФзН	Број	Фонд за науку	145	2024	145	145	145
Укупна вредност уговорених средстава кроз програме подршке ФзН	млрд. динара	Фонд за науку	5,6	2024	5,6	5,6	5,6
% подржаних истраживача кроз програме ФзН у односу на број истраживача у систему институционалног финансирања	%	Фонд за науку	22,78	2023	23	25	27

Извор финансирања мере	Вежа са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА0013	-	-	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.2.1 Обезбеђивање континуитета у спровођењу позива Фонда за науку	НИТРА	Фонд за науку, НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0013	-	-	-
1.2.2 Развој и спровођење програма Фонда за науку у складу са националним приоритетима	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	-	-	-

Мера 1.3.: Развој и унапређење истраживачких компетенција и каријерних путева							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број истраживача који су учествовали на научним скуповима и састанцима радних тела у иностранству	Број	НИТРА	854	2024	883	897	911
Број међународних радионица организованих од стране НИО	Број	НИТРА	267	2025	272	277	283
Број подржаних истраживача из Републике Србије кроз програм постдокторског усавршавања НИТРА	Број	НИТРА	17	2024	18	19	20

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	822,700	898,135	980,500

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.3.1 Обезбеђивање финансијске помоћи за учешће истраживача на међународним научним скуповима и усавршавањима	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	100,000	115,000	132,000
1.3.2 Набавка научне и стручне литературе и приступ електронским базама података	НИТРА	НИО, Народна библиотека Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	388,700	408,135	428,500
1.3.3 Обезбеђивање финансијске помоћи за објављивање научних публикација и одржавању научних скупова у РС	НИТРА	НИО Народна библиотека Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	312,000	351,000	393,000
1.3.4 Финансирање трошкова боравка страних истраживача у Републици Србији ради научне сарадње са домаћим истраживачим	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	22,000	24,000	27,000

Мера 1.4.: Имплементација програма за задржавања младих талената у земљи							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број уписаних стипендиста и стипендираних ученика средњих школа преко НИТРА	Број	НИТРА	415	2024	425	435	445
Број уписаних стипендиста преко Фонда за таленте	Број	НИТРА	1,611	2025	1,707	1,756	1,804
Број младих истраживача новоукључених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА	500	2020	750	750	750

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0017, ПА 0001	1,216,454	1,523,518	1,659,675

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.4.1 Стипендирање младих и надарених за научноистраживачки рад кроз циљане програме НИТРА	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0017	428,820	429,520	430,220
1.4.2 Обезбеђивање финансијске помоћи за реализацију програма Фонда за младе таленте (стипендије, награде)	НИТРА	Фонд за младе таленте	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0017	736,340	1,040,140	1,172,905
1.4.3 Финансирање укључивања младих истраживача у научноистраживачки рад НИО	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	51,294	53,858	56,550

Мера 1.5.: Привлачење научних кадрова из дијаспоре и иностранства							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број истраживача повратника из иностранства запослених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА	80	2025	81	83	85
Број истраживача страних држављана укључених/запослених у	Број	НИТРА	55	2025	56	57	58

научноистраживачки рад НИО							
Успостављена платформа еДијаспора	0 – Не; 1 - Да	НИТРА	0	2024	0	0	1

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0002, ПА 0001	49,500	50,000	50,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.5.1 Финансирање програма 'Тачка повратка' за повезивање и повратак стручњака из дијаспоре	НИТРА	Тачка повратка	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0002	41,500	41,500	41,500
1.5.2 Развој и одржавање платформе еДијаспора за повезивање са научницима у иностранству	Министарство спољних послова	НИТРА	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	8,000	8,500	4,500

Мера 1.6.: Подизање капацитета запослених у НИТРА за ефикасније праћење научних политика							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број одржаних обука за коришћење савремених информационих технологија и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број	НИТРА, НАЈУ	0	2024	2	4	6

Број одржаних обука за техничку помоћ око апликације и евалуације пројеката и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број	НИТРА, НАЈУ	0	2024	2	4	6
---	------	----------------	---	------	---	---	---

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0007	100,000	107,200	107,200

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.6.1 Обуке запослених у НИТРА за коришћење савремених ИКТ алата и информационих система	НИТРА	НАЈУ	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0007	50,000	53,600	53,600
1.6.2 Обуке за евалуацију пројеката, финансијских извештаја и техничку помоћ	НИТРА	НАЈУ	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0007	50,000	53,600	53,600

Мера 1.7.: Привлачење нових извора финансирања у циљу повећања улагања у науку							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Издавања за научне и иновационе пројекте из других јавних извора (ван ресорног министарства) и донаторских програма (укупна вредност годишње).	Дин.	НИТРА	5,448,699,000	2024	6,854,035,900	7,556,704,350	8,259,372,800

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 7010	-	-	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.7.1 Пружање информативне, саветодавне и административне помоћи НИО и истраживачима у припреми апликација за програме ЕУ	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	Континуирано 2026–2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 7010	-	-	-
1.7.2 Успостављање механизма за привлачење приватних инвестиција и донација у науку	НИТРА	Фонд за науку, Фонд за иновациону делатност, Ресорна министарства, НИО	2.квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	-	-	-

Посебни циљ 2: Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју							
Институција одговорна за координацију и извештавање: Министарство науке, технолошког развоја и иновација							
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП
Удео малих и средњих предузећа која уводе иновације у пословне процесе	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	105,3	2025	107,0	108,5	110,0

Улагање пословног сектора у истраживање и развој	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	23,4	2025	23,6	23,8	24,0
Удео иновативних малих и средњих предузећа у укупном броју	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	91,9	2025	109,1	117,7	122,0

Мера 2.1.: Јачање капацитета НИО за трансфер технологије и развој пословања							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео НИО са институционално успостављеним капацитетима за трансфер технологије, комерцијализацију истраживачких резултата и развој пословања	%	НИТРА	17	2025	19,5	22,6	26,4
Број успешно реализованих пројеката трансфера знања и технологије из НИО у привреду (лицензирање, уговори о комерцијализацији, спин-оф предузећа)	Број	НИТРА	179	2025	205	235	270

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0011, 0014, 0015, 0020, ПА 0021, ПА 0007, ПА 0002, ПА 0001	118,000	197,707	197,707
Финансирање Светска Банка	SAIGE	80,000	52,000	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.1.1. Финансијска подршка за успостављање и унапређење институционалних капацитета НИО за трансфер технологије, комерцијализацију резултата истраживања и развој пословања	НИТРА	НИО	4. квартал 2027. године		SAIGE	80,000	52,000	-
2.1.2. Финансирање НТП за развој услуга трансфера технологије и комерцијализације истраживачких резултата	НИТРА	НТП	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0011, 0014, 0015, 0020	93,000	162,707	162,300
2.1.3. Анализа постојећег стања и капацитета НИО за трансфер технологије	НИТРА	НИО	2.квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета		-	-	-
2.1.4. Израда смерница и централизација даљег развоја трансфера технологија у оквиру НИО	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета		-	-	-
2.1.5. Успостављање удружења националних експерата за трансфер технологије (умрежавање постојећих капацитета)	НИТРА	НИО, Фонда за иновациону делатност, Научно-технолошки паркови, Центар за трансфер технологија	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије / ПА 0002	15,000	20,000	20,000
2.1.6 Развој и реализација програма обуке за трансфер технологије	НИТРА	Завод за интелектуалну својину, НАЛЕД	4. квартал 2026. (усвајање програма); континуирано 2027–2028 (реализација)	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије / ПА 0001	10,000	15,000	15,000

2.1.7 Израда националних смерница за трансфер технологија у НИО	НИТРА	НИО, НАЛЕД	4. квартал 2026.	01 Општи приходи и примања из буџета	-	-	-
---	-------	---------------	------------------	--------------------------------------	---	---	---

Мера 2.2.: Подстицање сарадње науке, привреде и јавног сектора							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број партнерстава научноистраживачких организација са привредом и јавним сектором	Број	НИТРА, НИО	1,317	2025	1,514	1,741	2,002
Број пројеката сарадње науке и привреде	Број	НИТРА; Фонд за иновациону делатност; Фонд за науку	594	2025	653	718	789
Укупна вредност уговора са привредом и јавним сектором	Дин.	НИТРА	16,675,670,107	2025	18,343,237,117	20,177,560,828	22,195,316,910

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0002, ПА 0005, ПА 0001, ПА 0013	1,089,220	1,231,446	1,278,774

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.2.1 Програм финансирања заједничких истраживања	НИТРА		4. квартал 2028.	01 Општи приходи и	0201 Развој науке и	79,610	91,348	101,512

НИО и привреде				примања из буџета	технологије/ ПА 0002			
2.2.2. Програм финансијске подршке тимовима у НИО за оснивање спинофа	НИТРА		4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0002	79,610	91,348	101,512
2.2.3 Реализација програма Фонда за иновациону делатност и Фонда за науку који подстичу сарадњу науке и привреде	НИТРА	Фонд за иновациону делатност, Фонд за науку	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0005, ПА 0013	815,000	908,750	938,750
2.2.4 Организација промотивних догађаја за НТП за промоцију науке за популаризацију и промоцију научних резултата	НИТРА	НТП	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0006	15,000	20,000	20,000
2.2.5 Организовање обука запослених у НИО за рад са платформом Отворене истраживачке инфраструктуре	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0002	10,000	15,000	12,000
2.2.6 Подстицање коришћења научне опреме и услуга НИО од стране привреде	НИТРА	Привредна комора Србије	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије / ПА 0002	30,000	30,000	30,000
2.2.7. Промовисање спровођења дела истраживања у оквиру докторских студија уз подршку привредног субјекта	НИТРА	НАТ, Министарство просвете	4.квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије / ПА 0001	-	10,000	10,000
2.2.8. Измена регулаторног оквира у циљу препознавања и дефинисања индустријских доктората	НИТРА	НАТ, Министарство просвете	3.квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета		-	-	-
2.2.9 Обезбеђивање финансијских средстава за успостављање и реализацију стратешких партнерстаба НИО са јавним и привредним сектором	НИТРА	НИО, Привредна комора Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	60,000	65,000	65,000

Мера 2.3.: Програми акцелерације и комерцијализације резултата истраживања							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број иновативних решења заснованих на резултатима истраживања укључених у програме акцелерације	Број	НИТРА, НИО	/	2025	10	15	20
Број решења који су изашли на тржиште	Број	НИТРА, НИО	/	2025	10	15	20

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0005, ПА 0002	835,000	938,750	963,750
Финансијска подршка ЕУ	ИПА	393,000	661,200	522,800

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.3.1 Креирање програма подршке за развој и спровођење акцелераторских програма уз обавезно учешће привреде	НИТРА	Фонд за иновациону делатност,	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0005	815,000	908,750	938,750
2.3.2. Организација догађаја умрежавања НИО и инвеститора	НИТРА		4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0002	20,000	30,000	25,000
2.3.3. Реализација Катапулт програма Фонда за иновациону делатност	Фонд за иновациону делатност	НИТРА	4. квартал 2028.	ИПА		150,000	260,000	200,000

2.3.4. Промоција и подстицање привреде за оглашавање развојних изазова и примену иновативна решења из НИО	НИТРА	НАЛЕД	Континуирано 2026 - 2028	ИПА		30,000	50,000	40,000
2.3.5. Реализација Raising Starts програма	НТП Београд	НИТРА	4. квартал 2028.	ИПА		83,000	151,200	132,800
2.3.6. Реализација Launcher програма акцелерације	НТП Ниш	НИТРА	4. квартал 2028.	ИПА		130,000	200,000	150,000

Мера 2.4.: Интеграција научних резултата у решавање друштвених изазова и обликовање јавних политика							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео јавних политика у чију су припрему, спровођење или унапређење интегрисани резултати научних истраживања, у односу на укупан број усвојених јавних политика у години	%	НИТРА/НИО	/	2025	10	30	50

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0005	200,000	255,000	255,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.4.1 Успостављање механизма за укључивање научних резултата у јавне	НИТРА	Ресорна министарства, НИО	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из	0201 Развој науке и технологије/	30,000	32,500	32,500

политике				бюжета	ПА 0001			
2.4.2 Подстицање примене резултата научних истраживања у изради студија и анализа за потребе креирања докумената јавних политика	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	20,000	22,500	22,500
2.4.3 Промовисање јавне набавке иновација кроз механизам Партнерства за иновације	НИТРА	Канцеларија за јавне набавке	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	-	-	-
2.4.5 Спровођење GovTech програма Фонда за иновациону делатност	НИТРА	Фонд за иновациону делатност, Регионални иновациони стартап центри, ресорна министарства, јединице локалне самоуправе	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0005	150,000	200,000	200,000

Посебни циљ 3: Јачање међународне позиције и интеграције српске науке								
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА								
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП	
Стопа успешности учесника из РС у Оквирном програму ЕУ за истраживање и иновације (Хоризонт Европа до децембра 2027. године)	%	Horizon Dashboard	15,56	2024	15,80	16,00	13,00	
Нето ЕУ допринос по истраживачу у Оквирном програму (кумулативно, Хоризонт Европа)	ЕУР/истраживач	Еуростат/ Horizon Dashboard	6,828	2024	9,500	10,500	11,500	
Укупан број земаља партнера институција из РС у оквирним програмима ЕУ	Број	Horizon Dashboard	116	2024	110	111	111	

Мера 3.1.: Подршка учешћу академског и привредног сектора у међународним научноистраживачким програмима и фондовима							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Одобрени ЕУ буџет за учеснике из Републике Србије (програм Хоризонт Европа)	ЕУР	НИТРА	124,000,000	2024	145,000,000	150,000,000	-
Број одобрених EUREKA пројеката	Број	НИТРА	9	2024	11	12	13
Процентуално учешће истраживача из Републике Србије у COST акцијама	%	НИТРА	97	2024	97	98	98

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 7010, ПА 0001	5,121,200	6,000,000	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
3.1.1 Финансирање националне контрибуције за програм Хоризонт Европа и спровођење мера информисања, саветовања и подршке апликантима	НИТРА	НИО	4.квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 7010	5,040,000	6,000,000	-
3.1.2 Обезбеђивање финансијске помоћи за учешће у програмима COST и EUREKA	НИТРА	НИО	4.квартал 2026.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	81,200	-	-

Мера 3.2.: Унапређење међународне научне сарадње и промоција научне дипломатије							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљашко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број нових иницијатива за доношење међународних јавних политика у оквиру међународних организација у оквиру УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА	0	2025	0	0	1
Број организованих догађаја и број присуства у оквиру имплементације УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА	1	2025	2	3	4
Број држава са којима Република Србија има билатералну сарадњу	Број	НИТРА	14	2024	17	18	19

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 4003	139,250	139,250	169,250

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
3.2.1 Унапређење билатералних споразума о научној сарадњи и научна дипломатија	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	60,000	60,000	60,000
3.2.2 Реализација стратешких билатералних пројеката са европским земљама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	30,000	30,000	60,000
3.2.3 Научна сарадња са НР	НИТРА	НИО	4. квартал	01 Општи	0201 Развој	44,000	44,000	44,000

Кинем у приоритетним областима			2028.	приходи и примања из буџета	науке и технологије/ ПА 4003			
3.2.4 Учесће у Fulbright програму академске размене са САД	НИТРА	Универзитети	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	5,250	5,250	5,250
3.2.5 Координација активности научне дипломатије и учешће у УН Декади наука за одрживи развој	НИТРА	Министарство спољних послова	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета		-	-	-

Мера 3.3.: Интеграција у међународне истраживачке инфраструктуре							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљашко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број потписаних споразума са међународним организацијама и истраживачким инфраструктурама	Број	НИТРА	5	2024	6	7	8
Број Европских конзорцијума истраживачке инфраструктуре у којима је Србија партнер	Број	НИТРА	3	2024	3	4	5
Усвојена Мапа пута за истраживачку инфраструктуру	0 – Не; 1 - Да	НИТРА	0	2024	0	0	1

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	588,028	609,028	609,028

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Вежа са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
3.3.1 Учесће у раду ЦЕРН-а и подршка српским истраживачима у ЦЕРН-у	НИТРА	НИО	4. квартал 2028. године	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	541,528	541,528	541,528
3.3.2 Сарадња са Обједињеним институтом за нуклеарна истраживања (ОИЈН) у Дубни	НИТРА	НИО	4. квартал 2028. године	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	31,500	52,500	52,500
3.3.3 Израда Мапе пута за истраживачку инфраструктуру Републике Србије	НИТРА	НИО	4. квартал 2027. године	01 Општи приходи и примања из буџета		-	-	-
3.3.4 Обезбеђивање финансијске помоћи за учешће у међународним организацијама и истраживачким инфраструктурама (ESFRI/ERIC, EOSC, GPAI, ICGEV, ORCID.....)	НИТРА	НИО	Континуирано 2026-2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	15,000	15,000	15,000

Посебни циљ 4: Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања								
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА								
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП	
Број радова у првих 10% најцитиранијих на 1.000 истраживача	Број	Web of Science	50,1	2025	56,6	63,1	70,7	
Удео примењивих резултата (патенти, техничка решења) у укупним научним резултатима	%	НИТРА/еНаука	1,2	2024	1,5	1,8	2,1	

Мера 4.1.: Повећање међусекторске интердисциплинарности

Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Процент финансираних истраживачких пројеката који укључују институције из различитих поља науке	%	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	65	2025	68	70	72
Број посебних позива или програма који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	13	2025	14	15	16
Број публикација у врхунским категоријама (M11, M12, M13, M14, M21a-M23) са коауторима из различитих поља науке	Број	НИО/еНаука	550	2025	570	590	610

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0013, ПА 0001	282,785	411,000	411,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
4.1.1 Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката кроз Фонд за науку	НИТРА	Фонд за науку, НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0013	82,785	200,000	200,000
4.1.2 Финансијска подршка интердисциплинарним истраживањима у	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из	0201 Развој науке и технологије/	200,000	211,000	211,000

приоритетним областима				буџета	ПА 0001		
------------------------	--	--	--	--------	---------	--	--

Мера 4.2.: Јачање истраживања у идентитетским наукама, очување и дигитализација културне баштине							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката) јавно доступних	Број	НИО, НИТРА	2907	2025	3000	3100	3200
Број развијених или унапређених капиталних научних ресурса (речници, лексикони, енциклопедије, корпуси, атласи)	Број	НИО/НИТРА	41	2025	50	60	70
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/НИТРА	5	2024	6	8	11

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0012	75,400	75,400	75,400

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
4.2.1 Финансирање истраживачких пројеката Матице српске у области идентитетских и хуманистичких наука	НИТРА	Матица српска	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	50,400	50,400	50,400
4.2.3 Финансијска помоћ за	НИТРА	НИО	4. квартал	01 Општи	0201 Развој	25,000	25,000	25,000

развој дигиталне инфраструктуре за очување научног и културног наслеђа			2028.	приходи и примања из буџета	науке и технологије/ ПА 0012			
--	--	--	-------	-----------------------------	---------------------------------	--	--	--

Мера 4.3.: Унапређење друштвене релеватности истраживања							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљачко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број израђених докумената категорије М121 и М122	Број	НИО, НИТРА	8	2025	10	12	14
Број јавних институција који су успоставили сарадњу са НИО око креирања докумената јавних политика заснованих на научним анализама	Број	НИО, НИТРА	61	2025	70	80	90
Број истраживачких пројеката са документованом применом у јавним политикама	Број	НИО НИТРА	31	2025	40	50	60

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	145,000	165,000	170,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
4.3.1 Обезбеђивање финансијских средстава за успостављање и реализацију	НИТРА	НИО, Привредна комора Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из	0201 Развој науке и технологије/	60,000	65,000	65,000

стратешких партнерстаба НИО са јавним и привредним сектором				буџета	ПА 0001			
4.3.2 Покретање националних истраживачких програма за стратешка подручја од посебног друштвеног значаја	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	25,000	35,000	40,000
4.3.3 Финансирање трансфера истраживачких резултата у креирање јавних политика	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	60,000	65,000	65,000

Посебни циљ 5: Развој друштвених и хуманистичких наука у домену јавних политика и стратешких циљева Републике Србије								
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА								
Показатељ/и на нивоу посебног циља (<i>показатељ исхода</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП	
Број чланстава Србије у европским конзорцијумима истраживачке инфраструктуре за ДХН (ERIC)	Број	НИТРА	3	2024	3	4	5	
Број истраживачких пројеката из области ДХН који примењују методе вештачке интелигенције	Број	НИТРА/Фонд за науку	0	2025	2	4	6	

Мера 5.1.: Уважавање специфичности приликом вредновања резултата истраживања и научног доприноса у области друштвених наука								
Институција одговорна за реализацију: НИТРА								
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљачко организациона				
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:								
Показатељ/и на нивоу мере (<i>показатељ резултата</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)	
Удео научних монографија и поглавља у монографијама у укупном броју вреднованих научних резултата у друштвеним наукама	%	НИТРА	21	2025	23	25	27	

Процент финансираних пројеката у друштвеним наукама који су усмерени на приоритетна питања од националног, регионалног или локалног значаја	%	НИТРА, Фонда за науку	90	2025	91	93	95
Број експертиза, анализа и студија из друштвених наука израђених за потребе државних органа и институција	Број	НИО, НИТРА	19	2025	25	30	35

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	30,000	35,000	35,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.1.1 Развој критеријума и методологије за вредновање резултата у друштвеним наукама	НИТРА	НИО	2. квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	-	-	-
5.1.2 Финансијска подршкад истраживачким пројектима у приоритетним областима друштвених наука	НИТРА	НИО, Фонд за науку	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	15,000	17,500	17,500
5.1.3 Програм израде експертиза и студија за потребе јавних политика (друштвене науке)	НИТРА	Ресорна министарства	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	15,000	17,500	17,500

Мера 5.2.: Усмеравање друштвених наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа	
Институција одговорна за реализацију: НИТРА	
Период спровођења: 2026 - 2028	Тип мере: Подстицајна

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Процент финансираних истраживачких пројеката у друштвеним наукама који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО, НИТРА, Фонд за науку	75	2025	76	78	80
Број заједничких научних публикација насталих као резултат интердисциплинарних и мултидисциплинарних истраживања	Број	НИТРА	550	2025	570	590	610
Број програма Фонда за науку и фонда за Иновациону делатност који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИТРА, Фонд за науку	13	2025	14	15	16

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	100,000	105,000	105,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.2.1 Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката у друштвеним наукама кроз посебне програме и позиве	НИТРА	Фонд за науку, Фонд за иновациону делатност	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	40,000	42,500	42,500
5.2.2 Финансирање мултидисциплинарних програма у друштвеним	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из	0201 Развој науке и технологије/	40,000	42,500	42,500

наукама				бюжета	ПА 0001			
5.2.3. Подстицање и популаризација интердисциплинарности кроз организовање догађаја и панела	Центар за науку		Континуирано 2026-2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	20,000	20,000	20,000

Мера 5.3.: Унапређење видљивости резултата научних истраживања у области друштвених наука							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број научних публикација из друштвених наука доступних у отвореном приступу (open access)	Број	НИТРА	860	2025	880	900	920
Удео пројеката из области друштвених наука у укупном броју пројеката из свих научних области, финансираних од стране Центра за промоцију науке	%	НИО/ НИТРА/ Центар за промоцију науке	17,65	2025	25	30	35

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	50,000	55,000	60,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.3.1 Обезбеђивање финансијске помоћи	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и	0201 Развој науке и	25,000	27,500	30,000

издавања у научним часописима из области друштвених наука				примања из буџета	технологије/ ПА 0001			
5.3.2 Финансирање отвореног приступа и дигиталне дисеминације резултата друштвених наука	НИТРА	НИО, Центар за промоцију науке	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	25,000	27,500	30,000

Мера 5.4.: Јачање капацитета друштвених наука за креирање јавних политика							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Информативно - едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број израђених policy студија и препорука	Број	НИО/ НИТРА	8	2025	10	12	14
Број обука или радионица за доносиоце одлука	Број	НИО/ НИТРА	56	2025	60	65	70

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	55,000	62,000	64,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.4.1 Финансирање израде policy студија и препорука засновани на друштвеним наукама	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	40,000	45,000	45,000
5.4.2 Обуке за доносиоце одлука о коришћењу	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и	0201 Развој науке и	15,000	17,000	19,000

результата друштвених наука у јавним политикама				примања из буџета	технологије/ ПА 0001			
---	--	--	--	-------------------	-------------------------	--	--	--

Мера 5.5.: Усмеравање хуманистичких наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Процент финансираних истраживачких пројеката у хуманистичким наукама који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	80	2025	80	82	84
Број истраживачких пројеката у хуманистичким наукама усмерених на проучавање културне баштине, идентитетских и језичких питања кроз интердисциплинарни приступ	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	18	2025	18	19	20

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	54,000	56,500	56,500

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.5.1 Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката у хуманистичким наукама	НИТРА	Фонд за науку, НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	35,000	37,500	37,500

5.5.2 Обезбеђивање финансијских средстава за истраживачке пројекте у области културне баштине и идентитетских питања кроз интердисциплинарни приступ	НИТРА	НИО, Матица српска	4.квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	19,000	19,000	19,000
--	-------	-----------------------	--------------------	--------------------------------------	---	--------	--------	--------

Мера 5.6.: Очување и дигитализација културне баштине							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката)	Број	НИО/ НИТРА	2907	2025	3000	3100	3200
Број објављених критичких издања	Број	НИО/ НИТРА	141	2025	145	150	155
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/ НИТРА	5	2024	6	8	11

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0012	25,000	25,000	25,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.6.1 Финансијска подршка програмима дигитализације у хуманистичким наукама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0012	12,500	12,500	12,500

5.6.2 Дигитализација рукописа, докумената и артефаката од научног значаја	НИТРА	НИО, Министарство културе	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0012	12,500	12,500	12,500
---	-------	---------------------------------	---------------------	---	---	--------	--------	--------

Мера 5.7.: Интердисциплинарна сарадња и међународна видљивост							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број интердисциплинарних пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	65	2025	68	70	72
Број међународних партнерстава и пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	207	2024	217	227	237
Број заједничких публикација са страним институцијама	Број	НИО/ НИТРА	5010	2025	5610	6300	7000

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	101,600	106,600	106,600

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.7.1 Финансирање интердисциплинарне	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и	0201 Развој науке и	60,000	65,000	65,000

сарадње НИО у друштвено-хуманистичким наукама				примања из буџета	технологије/ ПА 0001			
5.7.2 Обезбеђивање финансијских средстава за подршку међународним партнерствима и заједничким публикацијама у хуманистичким наукама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201 Развој науке и технологије/ ПА 0001	41,600	41,600	41,600

Посебни циљ 6: Јачање управљачких и организационих капацитета НИО ради ефикаснијег усмеравања истраживања и иновација							
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА							
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП
Удео НИО са организационом структуром усклађеном са стандардизованим моделом	%	НИТРА	/	2025	5	20	40
Удео НИО са уведеним професионалним управљачким позицијама	%	НИТРА	/	2025	5	15	30
Удео НИО са усвојеним стратешким плановима истраживања усклађеним са приоритетима привреде и друштва	%	НИТРА	/	2025	10	30	50

Мера 6.1.: Унапређење организационе структуре научно истраживачких организација							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљачко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео НИО са организационом структуром усклађеном са дефинисаним моделом	%	НИТРА	/	2025	5	20	40

Удео НИО са уведеним смерницама за рад Управног одбора	%	НИТРА	/	2025	5	15	30
--	---	-------	---	------	---	----	----

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Финансијска подршка Светска Банка	SAIGE	10,000	145,650	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
6.1.1. Анализа постојећег модела организационе структуре НИО, идентификација недостатака и могућности за унапређење	НИТРА	НИО	4. квартал 2026.	SAIGE		3,000	30,000	-
6.1.2 Развој стандардизованог модела организационе структуре у НИО са јасно дефинисаним управљачким и оперативним радним позицијама	НИТРА	НИО	2. квартал 2027.	SAIGE		3,000	40,000	-
6.1.3 Израда Смерница за рад Управног одбора НИО укључујући дефинисање надлежности, одговорности и механизма извештавања	НИТРА	НИО	3. квартал 2027.	SAIGE		1,000	30,000	-
6.1.4. Увођење међународних чланова/експерата у Управне одборе НИО	НИТРА	НИО	1. квартал 2028.	SAIGE		2,000	25,000	-
6.1.5. Пилот примена модела организационе структуре у одабраним НИО	НИТРА	НИО	1. квартал 2028.	SAIGE		1,000	20,650	-

Мера 6.2.: Професионализација управљачких и оперативних радних места у НИО							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео НИО са уведеним професионалним управљачким и оперативним позицијама (нпр. пројектни менаџер, менаџер за трансфер технологија, менаџер за развој пословања...)	%	НИТРА	/	2025	0	10	20
Број запослених и радно ангажованих лица на новим позицијама	Број	НИТРА	/	2025	0	5	30
Повећање сопствених прихода НИО	%	НИТРА	0	2025	10	15	20

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Финансијска подршка Светска Банка	SAIGE	10,000	145,650	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
6.2.1 Анализа постојећих управљачких и оперативних капацитета у НИО	НИТРА	НИО	4. квартал 2026.	SAIGE		3,000	30,000	-
6.2.2 Дефинисање нових стандарда компетенција и критеријума за избор и свалуацију управљачких кадрова	НИТРА	НИО	2. квартал 2027.	SAIGE		2,000	30,000	-
6.2.3 Увођење професионалних	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	SAIGE		2,000	35,000	-

управљачких и оперативних позиција у НИО								
6.2.4 Успостављање механизма финансијске подршке за ангажовање управљачких кадрова	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	SAIGE		1,500	25,000	-
6.2.5 Развој и имплементација програма обука за управљачке и лидерске компетенције	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	SAIGE		1,500	25,650	-